

EASO

Πρακτικός οδηγός σχετικά με την εφαρμογή των ρητρών παύσης

*Σειρά πρακτικών
οδηγών της EASO*

Νοέμβριος 2021

EASO

Πρακτικός οδηγός σχετικά με την εφαρμογή των ρητρών παύσης

Σειρά πρακτικών οδηγιών της EASO

Νοέμβριος 2021

Ημερομηνία σύνταξης: Νοέμβριος 2021

Ούτε η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) ούτε οποιοδήποτε πρόσωπο ενεργεί εξ ονόματος της EASO ευθύνεται για ενδεχόμενη χρήση των παρακάτω πληροφοριών.

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2021

© Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο, 2021

PDF ISBN 978-92-9400-178-8

doi: 10.2847/259939

BZ-02-20-081-EL-N

Print ISBN 978-92-9400-196-2

doi:10.2847/424552

BZ-02-20-081-EL-C

Εικονογράφηση εξωφύλλου, marchmeena29 © iStock, 2019

Η αναπαραγωγή επιτρέπεται εφόσον αναφέρεται η πηγή. Για κάθε χρήση ή αναπαραγωγή φωτογραφιών ή άλλου υλικού τα οποία δεν καλύπτονται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας της EASO πρέπει να ζητείται απευθείας η άδεια των κατόχων των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Σχετικά με τον οδηγό

Γιατί δημιουργήθηκε ο παρών οδηγός; Αποστολή της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) είναι να υποστηρίξει τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις συνδεδεμένες χώρες [χώρες της ΕΕ+⁽¹⁾], μεταξύ άλλων, μέσω κοινής κατάρτισης, κοινών προτύπων ποιότητας και κοινών πληροφοριών για τις χώρες καταγωγής (ΠΧΚ). Σύμφωνα με τον γενικότερο στόχο της υποστήριξης των κρατών μελών για τη δημιουργία κοινών προτύπων και διαδικασιών υψηλής ποιότητας στο πλαίσιο του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου, η EASO αναπτύσσει κοινά πρακτικά εργαλεία και κατευθυντήριες γραμμές.

Πώς εκπονήθηκε ο παρών οδηγός; Ο παρών οδηγός εκπονήθηκε από εμπειρογνώμονες χωρών της ΕΕ+ και με την πολύτιμη συμβολή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους (ECRE). Πολύτιμη ήταν επίσης η συνδρομή της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες [UNHCR ⁽²⁾]. Η EASO διευκόλυνε και συντόνισε τη διαδικασία εκπόνησης. Πριν από την οριστικοποίηση του οδηγού, πραγματοποιήθηκε διαβούλευση με όλες τις χώρες της ΕΕ+ μέσω του δικτύου διαδικασιών ασύλου της EASO.

Σε ποιον απευθύνεται ο παρών οδηγός; Ο παρών οδηγός απευθύνεται πρωτίστως στους χειριστές υποθέσεων ασύλου που ασχολούνται με υποθέσεις παύσης, στους υπαλλήλους που διενεργούν συνεντεύξεις και στους υπευθύνους λήψης αποφάσεων, καθώς και στους φορείς χάραξης πολιτικής στις εθνικές αποφαινόμενες αρχές. Επιπλέον, το παρόν εργαλείο είναι χρήσιμο για τους αρμόδιους για θέματα ποιότητας υπαλλήλους και για τους νομικούς συμβούλους, καθώς και για κάθε άλλο πρόσωπο που εργάζεται ή εμπλέκεται στον τομέα της διεθνούς προστασίας στο πλαίσιο της ΕΕ.

Πώς χρησιμοποιείται ο παρών οδηγός; Ο παρών οδηγός σχετικά με την εφαρμογή των ρητρών παύσης διαρθρώνεται σε πέντε μέρη: I. Νομικό πλαίσιο, II. Νομική ανάλυση των ρητρών παύσης για τους πρόσφυγες και τους δικαιούχους επικουρικής προστασίας, III. Διαδικαστικά στάδια της ροής ενεργειών παύσης, IV. Έννομες συνέπειες της παύσης και V. Διαδικασίες παύσης μεγάλης κλίμακας. Σε ολόκληρο τον οδηγό χρησιμοποιούνται παραπομπές και περιλήψεις της σχετικής νομολογίας, καθώς επίσης κατάλογοι σημείων ελέγχου και ενδεικτικά θέματα προς διερεύνηση που βοηθούν τους χειριστές υποθέσεων κατά την εξέταση υποθέσεων παύσης. Ο παρών οδηγός θα πρέπει να χρησιμοποιείται σε συνδυασμό με τον *Πρακτικό οδηγό της EASO: Αναγνώριση προσώπων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας* ⁽³⁾.

Πώς συνδέεται ο παρών οδηγός με την εθνική νομοθεσία και πρακτική; Πρόκειται για ήπιο εργαλείο σύγκλισης και δεν έχει νομικά δεσμευτικό χαρακτήρα. Αποτυπώνει κοινώς αποδεκτά πρότυπα και περιλαμβάνει ειδικό χώρο για την ενσωμάτωση των εθνικών αποκλίσεων όσον αφορά τη νομοθεσία, τις κατευθυντήριες οδηγίες και πρακτικές.

Δήλωση αποποίησης ευθύνης

Ο παρών οδηγός καταρτίστηκε με την επιφύλαξη της αρχής ότι μόνο το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορεί να δώσει έγκυρη ερμηνεία του δικαίου της ΕΕ.

⁽¹⁾ Τα 27 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης μαζί με την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν, τη Νορβηγία και την Ελβετία.

⁽²⁾ Ο οριστικοποιημένος οδηγός δεν αντικατοπτρίζει κατ' ανάγκη τις θέσεις της UNHCR.

⁽³⁾ *Πρακτικός οδηγός της EASO: Αναγνώριση προσώπων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας*, 2018.

Περιεχόμενα

Σχετικά με τον οδηγό.....	5
Κατάλογος συντομογραφιών	7
Εισαγωγή.....	8
I. Νομικό πλαίσιο	9
α) Διεθνές δίκαιο	9
β) Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης	10
γ) Ευρωπαϊκή νομολογία	14
II. Νομική ανάλυση των ρητρών παύσης.....	16
α) Οικειοθελείς πράξεις του ατόμου που οδηγούν σε παύση.....	16
β) Μεταβολή των συνθηκών	21
γ) Επιτακτικοί λόγοι άρνησης της προστασίας της χώρας καταγωγής	27
III. Διαδικαστικά στάδια της ροής ενεργειών παύσης.....	30
α) Παράγοντες ενεργοποίησης και κίνηση της διαδικασίας.....	30
β) Παροχή πληροφοριών	32
γ) Προσωπική συνέντευξη	33
δ) Αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων.....	36
ε) Σύνταξη της απόφασης	39
στ) Κοινοποίηση της απόφασης και πραγματική προσφυγή	40
ζ) Ειδικά ζητήματα για ευάλωτα πρόσωπα	41
η) Πρακτικές προκλήσεις κατά την επικοινωνία με τους δικαιούχους στο πλαίσιο της διαδικασίας παύσης.....	44
IV. Έννομες συνέπειες της παύσης	46
α) Συνέπειες για τον δικαιούχο	46
β) Νομικές συνέπειες της παύσης για τα μέλη της οικογένειας	47
γ) Μεταγενέστερη αίτηση διεθνούς προστασίας.....	48
V. Διαδικασίες παύσης μεγάλης κλίμακας.....	50
α) Πλαίσιο της διαδικασίας.....	50
β) Πρακτικές ρυθμίσεις	51
γ) Ενδιαφερόμενα μέρη στη διαδικασία μεγάλης κλίμακας	52
δ) Συνέπειες των διαδικασιών μεγάλης κλίμακας.....	53

Κατάλογος συντομογραφιών

EASO	Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο
UNHCR	Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες
αρχική ΟΕΑΑ	αρχική οδηγία για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου — οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους
ΔΕΕ	Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
Κράτη μέλη	Κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΟΔΑ	οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου — οδηγία 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιατύπωση)
ΟΕΑΑ	οδηγία για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου — Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (αναδιατύπωση)
ΠΧΚ	πληροφορίες για τις χώρες καταγωγής
Σύμβαση για τους Πρόσφυγες	η Σύμβαση του 1951 για το καθεστώς των προσφύγων και το πρωτόκολλό της του 1967 (Ηνωμένα Έθνη)
Χώρες ΕΕ+	Κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συνδεδεμένες χώρες

Εισαγωγή

Ο παρών οδηγός επικεντρώνεται στην εφαρμογή των ρητρών παύσης, όπως ορίζονται στο άρθρο 1Γ παράγραφοι 1 έως 6 της Σύμβασης για τους Πρόσφυγες ⁽⁴⁾ και στα άρθρα 11 και 16 της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου [οδηγία 2011/95/ΕΕ (αναδιατύπωση) — ΟΕΑΑ]. Σκοπός του είναι να παράσχει πρακτική καθοδήγηση σχετικά με τις διαδικαστικές και ουσιαστικές πτυχές της παύσης, βάσει της σχετικής νομολογίας και των εθνικών πρακτικών. Ο παρών οδηγός περιγράφει επίσης τις διαφορές μεταξύ της εφαρμογής των ρητρών παύσης για τους πρόσφυγες και για τους δικαιούχους επικουρικής προστασίας.

Η παύση είναι ένας από τους λόγους που μπορούν να οδηγήσουν στην ανάκληση της διεθνούς προστασίας ⁽⁵⁾. Η διεθνής προστασία μπορεί επίσης να ανακληθεί σε περιπτώσεις όπου τα πρόσωπα θα έπρεπε να είχαν αποκλειστεί από τη διεθνή προστασία ⁽⁶⁾, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες το καθεστώς προστασίας αποκτήθηκε βάσει διαστρέβλωσης ή παράλειψης γεγονότων, καθώς και σε περιπτώσεις όπου ο δικαιούχος διεθνούς προστασίας συνιστά κίνδυνο για την ασφάλεια του κράτους και/ή την κοινωνία. Είναι πιθανό να ισχύουν περισσότεροι του ενός λόγοι για τον τερματισμό της διεθνούς προστασίας. Ως εκ τούτου, είναι εξαιρετικά σημαντικό οι χειριστές υποθέσεων να έχουν σφαιρική αντίληψη αυτών των εννοιών.

Οι ρήτρες παύσης αντιστοιχούν σε περιστάσεις υπό τις οποίες ένα πρόσωπο δεν είναι πλέον πρόσφυγας ή δικαιούχος επικουρικής προστασίας διότι η διεθνής προστασία δεν είναι πλέον αναγκαία ή δικαιολογημένη. Το σκεπτικό στο οποίο βασίζονται οι ρήτρες παύσης είναι ότι η διεθνής προστασία αποτελεί προστασία υποκατάστασης, δηλαδή παρέχεται εφόσον δεν παρέχεται προστασία από τη χώρα καταγωγής. Όταν διαπιστώνεται ότι το πρόσωπο δεν χρήζει πλέον προστασίας, το καθεστώς προστασίας τερματίζεται.

Κατά την εφαρμογή των ρητρών παύσης, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι ο τερματισμός της διεθνούς προστασίας μπορεί να έχει σημαντικές συνέπειες για τη ζωή και την ασφάλεια των ενδιαφερόμενων προσώπων. Οι ρήτρες παύσης θα πρέπει να εφαρμόζονται με προσοχή και θα πρέπει να λαμβάνεται δεόντως υπόψη το πλαίσιο στο οποίο λαμβάνει χώρα η παύση. Αυτή η συνετή προσέγγιση απορρέει από την ανάγκη να διαφυλαχθεί η ασφάλεια του προσώπου, στην οποία αποσκοπεί η παροχή διεθνούς προστασίας ⁽⁷⁾, και να τηρούνται οι υποχρεώσεις του κράτους βάσει των συνθηκών για τα ανθρώπινα δικαιώματα ⁽⁸⁾.

Οι χώρες της ΕΕ+ αντιμετωπίζουν συχνά δυσκολίες όταν λαμβάνουν αποφάσεις σχετικά με την ανάκληση διεθνούς προστασίας, καθώς το βάρος της απόδειξης μετατοπίζεται προς αυτές. Πράγματι, εναπόκειται σε αυτές να αποδείξουν ότι ισχύουν οι λόγοι παύσης και ότι πληρούνται τα σχετικά κριτήρια. Ο εξαντλητικός χαρακτήρας των λόγων παύσης εγγυάται την ασφάλεια του καθεστώτος διεθνούς προστασίας, καθώς το εν λόγω καθεστώς μπορεί να παύσει μόνο όταν συντρέχουν τέτοιες σαφώς καθορισμένες περιστάσεις.

⁽⁴⁾ Ηνωμένα Έθνη, *Σύμβαση για το καθεστώς των προσφύγων*, Γενεύη, 28 Ιουλίου 1951 και το πρωτόκολλο της εν λόγω σύμβασης, 31 Ιανουαρίου 1967 (αναφέρεται ως «Σύμβαση της Γενεύης» στη νομοθεσία της ΕΕ για το άσυλο, καθώς και από το ΔΕΕ).

⁽⁵⁾ Για λεπτομερή ανάλυση, βλ. EASO, *Τερματισμός διεθνούς προστασίας: άρθρα 11, 14, 16 και 19 της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου (2011/95/ΕΕ) — Δικαστική ανάλυση*, 2016.

⁽⁶⁾ Το άρθρο 13Τ της Σύμβασης για τους Πρόσφυγες αναφέρεται στον αποκλεισμό από το καθεστώς πρόσφυγα.

⁽⁷⁾ Βλ. O'Sullivan, M., *Refugee Law and Durability of Protection: Temporary residence and cessation of status*, Routledge, Λονδίνο, 2019.

⁽⁸⁾ Ειδικότερα, ο *Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης* και η *Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου*.

I. Νομικό πλαίσιο

α) Διεθνές δίκαιο

Η Σύμβαση για τους Πρόσφυγες αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο του διεθνούς νομικού καθεστώτος για την προστασία των προσφύγων. Οι ρήτρες παύσης περιγράφονται λεπτομερώς στο άρθρο 1Γ.

Άρθρο 1Γ της Σύμβασης για τους Πρόσφυγες

Η παρούσα Σύμβασις παύει εφαρμοζομένη επί προσώπων εμπίπτοντων εις τας διατάξεις της ως άνω παραγράφου Α εις τας κατωτέρω περιπτώσεις:

- (1) εάν έκαμον εκ νέου οικειοθελώς χρήσιν της προστασίας της χώρας ης έχουν την υπηκοότητα, ή
- (2) εάν μετά την απώλειαν της υπηκοότητος αυτών, οικειοθελώς επανέκτησαν ταύτην, ή
- (3) εάν απέκτησαν νέαν υπηκοότητα και απολαύουν της υπό της χώρας της νέας αυτών υπηκοότητος παρεχομένης προστασίας, ή
- (4) εάν επέστρεψαν οικειοθελώς προς εγκατάστασιν εις την χώραν ην είχαν εγκαταλείψει ή εκτός των συνόρων της οποίας παρέμενον φοβούμενοι διωγμόν, ή
- (5) εάν δεν δύνανται πλέον να εξακολουθούν αποποιούμενα την υπό της χώρας της υπηκοότητος αυτών παρεχομένην προστασίαν, δεδομένου ότι έχουν παύσει υφιστάμεναι αι προϋποθέσεις συνεπεία των οποίων ανεγνωρίσθησαν.

Σημειωτέον πάντως ότι αι διατάξεις του παρόντος εδαφίου δεν εφαρμόζονται εις την περίπτωσιν πρόσφυγος εμπίπτοντος εις την παράγραφον Α του άρθρου τούτου και δυναμένου να επικαλεσθή επιτακτικούς λόγους αναφερομένους εις προγενεστέρας διώξεις, ίνα αρνηθή να απολαύση της υπό της χώρας της υπηκοότητος αυτού παρεχομένης προστασίας.

- (6) Εάν προκειμένου περί προσώπων μη κεκτημένων υπηκοότητα τινά δύνανται ταύτα να επιστρέψουν εις την χώραν ένθα είχαν την συνήθη αυτών διαμονήν, δεδομένου ότι αι προϋποθέσεις συνεπεία των οποίων ανεγνωρίσθησαν ως πρόσφυγες έχουν παύσει υφιστάμεναι.

Σημειωτέον πάντως ότι αι διατάξεις του παρόντος εδαφίου δεν εφαρμόζονται εις την περίπτωσιν πρόσφυγος εμπίπτοντος εις την παράγραφον Α του άρθρου τούτου και δυναμένου να επικαλεσθή επιτακτικούς λόγους αναφερομένους εις προγενεστέρας διώξεις ίνα αρνηθή να επιστρέψη εις την χώραν ένθα είχε την συνήθη αυτού διαμονήν.

Όπως προαναφέρθηκε, οι τέσσερις πρώτες ρήτρες παύσης αφορούν τις ενέργειες ή τη συμπεριφορά του προσώπου, σε αντίθεση με την πέμπτη και την έκτη ρήτρα, οι οποίες εφαρμόζονται όταν υπάρχει αντικειμενική μεταβολή των συνθηκών στη χώρα καταγωγής/συνήθους διαμονής και δεν απαιτούν κατ' ανάγκη οποιοσδήποτε ενέργειες από τον δικαιούχο διεθνούς προστασίας.

Δεδομένης της σημασίας που έχει η ακεραιότητα του συστήματος της διαδικασίας ασύλου, οι ρήτρες παύσης και η Σύμβαση για τους Πρόσφυγες συνολικά θα πρέπει να ερμηνεύονται καλόπιστα και να λαμβάνεται επίσης υπόψη το κείμενο, το πλαίσιο, το αντικείμενο και ο σκοπός τους. Οι προπαρασκευαστικές εργασίες (επίσημα πρακτικά) της Σύμβασης για τους Πρόσφυγες, καθώς και τα προοίμια και τα παραρτήματά της, χρησιμεύουν ως πολύτιμα αλλά όχι αποκλειστικά αποδεικτικά στοιχεία όσον αφορά την πραγματική έννοια της Σύμβασης για τους Πρόσφυγες. Θα πρέπει επίσης να αναγνωριστεί ότι η Σύμβαση για τους Πρόσφυγες είναι προσανατολισμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα και, τηρουμένων των αναλογιών, «πρέπει να ερμηνεύεται και να εφαρμόζεται στο πλαίσιο

ολόκληρου του νομικού συστήματος που ισχύει κατά τον χρόνο της ερμηνείας»⁽⁹⁾. Γι' αυτόν τον λόγο, ο παρών πρακτικός οδηγός λαμβάνει υπόψη την καθοδήγηση που παρέχεται στις προπαρασκευαστικές εργασίες και στο δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Σύμφωνα με το άρθρο 45 της Σύμβασης για τους Πρόσφυγες, όλα τα κράτη που είναι συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης για τους Πρόσφυγες, συμπεριλαμβανομένων των χωρών της ΕΕ+, υποχρεούνται να συνεργάζονται με τη UNHCR. Η οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου (ΟΔΑ) αναφέρεται επίσης στον εποπτικό ρόλο της UNHCR⁽¹⁰⁾ και προβλέπει ότι τα κράτη μέλη θα πρέπει να επιτρέπουν στη UNHCR να παρουσιάζει τις απόψεις της σχετικά με τις ατομικές αιτήσεις ασύλου σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας. Στο πλαίσιο αυτό, οι κατευθυντήριες γραμμές της UNHCR παρέχουν πολύτιμη καθοδήγηση στις χώρες της ΕΕ+ για τον καθορισμό του καθεστώτος πρόσφυγα, καθώς και πληροφορίες σχετικά με την ερμηνεία των ρητρών παύσης. Αρκετά δημόσια έγγραφα της UNHCR αναφέρονται στην εφαρμογή των ρητρών παύσης, εξετάζοντας τόσο τις διαδικαστικές όσο και τις ουσιαστικές πτυχές της παύσης. Για παράδειγμα, η εκτελεστική επιτροπή της UNHCR εξέτασε το ζήτημα της παύσης στο *Γενικό Συμπέρασμα για τη διεθνή προστασία αριθ. 65* το 1991⁽¹¹⁾ και στην *Παύση του καθεστώτος του πρόσφυγα αριθ. 69*⁽¹²⁾ το 1992. Τον Απρίλιο του 1999 η UNHCR δημοσίευσε κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την εφαρμογή των ρητρών παύσης⁽¹³⁾ και το 2003 κατευθυντήριες γραμμές για τη διεθνή προστασία όσον αφορά την παύση των συνθηκών αναγνώρισης του καθεστώτος πρόσφυγα⁽¹⁴⁾. Επιπλέον, η UNHCR στο *Εγχειρίδιο για τις διαδικασίες και τα κριτήρια καθορισμού του καθεστώτος των προσφύγων σύμφωνα με τη Σύμβαση του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων*⁽¹⁵⁾, θίγει το θέμα της παύσης στις παραγράφους 111–139.

β) Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σύμφωνα με το άρθρο 14 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να ανακαλούν, να τερματίζουν ή να αρνούνται να ανανεώσουν το καθεστώς πρόσφυγα εάν ο δικαιούχος έχει παύσει να είναι πρόσφυγας σύμφωνα με το άρθρο 11. Ομοίως, όπως αναφέρεται στο άρθρο 19 παράγραφος 1, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να ανακαλούν, να τερματίζουν ή να αρνούνται να ανανεώσουν το καθεστώς επικουρικής προστασίας εάν ο δικαιούχος έχει παύσει να δικαιούται επικουρική προστασία σύμφωνα με το άρθρο 16. Η ΟΔΑ χρησιμοποιεί τον γενικό όρο «ανάκληση διεθνούς προστασίας» για

⁽⁹⁾ Διεθνές Δικαστήριο (ΔΔ), συμβουλευτική γνώμη της 21ης Ιουνίου 1971, *Legal Consequences for States of the Continued Presence of South Africa in Namibia (South West Africa) notwithstanding Security Council Resolution 276 (1970)*, εκθέσεις ΔΔ 1971, παράγραφος 53.

⁽¹⁰⁾ Η UNHCR είναι αρμόδια για την εποπτεία της εφαρμογής των διεθνών συμβάσεων για την προστασία των προσφύγων [Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών (ΓΣΗΕ), *Καταστατικό του Γραφείου του Υπατου Αρμοστή του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες*, 1950, A/RES/428(V), παράγραφος 8 στοιχείο α)].

⁽¹¹⁾ UNHCR, Εκτελεστική Επιτροπή του Προγράμματος του Υπατου Αρμοστή, *Γενικό συμπέρασμα για τη διεθνή προστασία αριθ. 65 (XLII) — 1991*, 1991, αριθ. 65 (XLII).

⁽¹²⁾ UNHCR, Εκτελεστική Επιτροπή του Προγράμματος του Υπατου Αρμοστή, *Παύση του καθεστώτος του πρόσφυγα αριθ. 69 (XLIII) — 1992*, 1992, αριθ. 69 (XLIII).

⁽¹³⁾ UNHCR, *Ρήτρες παύσης: Κατευθυντήριες αρχές για την εφαρμογή τους*, 1999.

⁽¹⁴⁾ UNHCR, *Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία των προσφύγων αριθ. 3: Παύση του καθεστώτος του πρόσφυγα σύμφωνα με το άρθρο 1 Γ (5) και (6) της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων (Οι «γενικές ρήτρες παύσης» ή οι ρήτρες για την παύση των συνθηκών οι οποίες αποτέλεσαν τη δικαιολογητική βάση αναγνώρισης του καθεστώτος του πρόσφυγα)*, 2003, HCR/GIP/03/03.

⁽¹⁵⁾ UNHCR, *Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status and Guidelines on International Protection Under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees*, Γενεύη, 2019, HCR/1P/4/ENG/REV. 4.

να αναφερθεί στις ρυθμίσεις για τον τερματισμό της διεθνούς προστασίας, και συγκεκριμένα στην ανάκληση, στον τερματισμό και στην άρνηση ανανέωσης του καθεστώτος.

Στη συνέχεια παρατίθενται οι λόγοι ανάκλησης.

Λόγοι ανάκλησης της διεθνούς προστασίας δυνάμει της ΟΔΑ ⁽¹⁶⁾

Παύση (άρθρα 11 και 16 της ΟΕΑΑ). Η διεθνής προστασία δεν είναι πλέον αναγκαία ούτε δικαιολογημένη είτε λόγω της ατομικής συμπεριφοράς του πρόσφυγα είτε λόγω θεμελιωδών αλλαγών στη χώρα καταγωγής.

Αποκλεισμός (άρθρα 12 και 17 της ΟΕΑΑ). Ο αιτών ή ο δικαιούχος διεθνούς προστασίας αποκλείεται από τη διεθνή προστασία όταν έχει τελέσει πράξεις όπως εγκλήματα κατά της ειρήνης, εγκλήματα πολέμου, σοβαρά (μη πολιτικά) εγκλήματα και πράξεις που αντιβαίνουν προς τους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών. Επιπλέον, ο αιτών αποκλείεται από το καθεστώς πρόσφυγα εάν παρέχεται προστασία από οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών εκτός της UNHCR ή όταν έχει αποκτήσει δικαιώματα και υποχρεώσεις αντίστοιχα με εκείνα που συνδέονται με την ιθαγένεια της χώρας στην οποία διαμένει.

Διαστρέβλωση ή παράλειψη γεγονότων [άρθρο 14 παράγραφος 3 στοιχείο β) και άρθρο 19 παράγραφος 3 στοιχείο β) της ΟΕΑΑ]. Εάν προκύπτει ότι το καθεστώς πρόσφυγα ή επικουρικής προστασίας αποκτήθηκε μέσω διαστρέβλωσης ή παράλειψης ουσιωδών γεγονότων από τον αιτούντα κατά τον χρόνο λήψης της αρχικής απόφασης, χωρίς την οποία το καθεστώς δεν θα είχε χορηγηθεί ποτέ.

Κίνδυνος για την ασφάλεια του κράτους και/ή της κοινωνίας ⁽¹⁷⁾ (άρθρο 14 παράγραφος 4 της ΟΕΑΑ). Όποτε διαπιστώνεται ότι το πρόσωπο συνιστά, ή ενδέχεται να αποτελέσει στο μέλλον, κίνδυνο για την ασφάλεια του κράτους μέλους στο οποίο βρίσκεται. Η ρήτρα του άρθρου 17 παράγραφος 1 στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ, η οποία αναφέρεται στον κίνδυνο για την ασφάλεια της κοινωνίας ή του κράτους μέλους, αφορά μόνο τους δικαιούχους επικουρικής προστασίας.

Παύση του καθεστώτος πρόσφυγα και παύση του καθεστώτος επικουρικής προστασίας

Οι λόγοι παύσης που αφορούν το καθεστώς πρόσφυγα και την επικουρική προστασία ορίζονται, αντίστοιχα, στο άρθρο 11 και στο άρθρο 16 της ΟΕΑΑ.

⁽¹⁶⁾ Οδηγία 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιατύπωση) (ΕΕ L 180 της 29.6.2013, σ. 60).

⁽¹⁷⁾ ΔΕΕ, απόφαση της 2ας Μαΐου 2018, *Κ. κατά Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie και Η. F. κατά Belgische Staat*, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-331/16 και C-366/16, ECLI:EU:C:2018:296. Σύνοψη διαθέσιμη στη [βάση δεδομένων νομολογίας της ΕΑΣΟ](#). Μολονότι οι προαναφερθείσες υποθέσεις δεν αφορούν άμεσα τα άρθρα 11, 14, 16 ή 19, αναφέρονται στη «δημόσια ασφάλεια», η οποία είναι δυνητικά σημαντική όσον αφορά την ανάκληση της προστασίας.

Άρθρο 11 της ΟΕΑΑ — Καθεστώς πρόσφυγα

Παύση

1. Ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής παύει να είναι πρόσφυγας, εάν:
 - α) εξασφαλίσει εκ νέου οικειοθελώς την προστασία της χώρας της ιθαγένειας· ή
 - β) ανακτήσει οικειοθελώς την ιθαγένεια που απώλεσε κατά το παρελθόν· ή
 - γ) αποκτήσει νέα ιθαγένεια και απολαύει της προστασίας της χώρας που του χορήγησε τη νέα ιθαγένεια· ή
 - δ) έχει εγκατασταθεί εκ νέου οικειοθελώς στη χώρα που είχε εγκαταλείψει ή εκτός της οποίας είχε παραμείνει εξαιτίας του φόβου ότι θα υποστεί δίωξη· ή
 - ε) δεν μπορεί πλέον να εξακολουθεί να αρνείται την προστασία που του παρέχει η χώρα της ιθαγένειας, διότι έχουν παύσει να υφίστανται οι συνθήκες που οδήγησαν στην αναγνώρισή του ως πρόσφυγα· ή
 - στ) στην περίπτωση ανιθαγενούς εάν αποκτήσει τη δυνατότητα να επιστρέψει στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του διότι έχουν παύσει να υφίστανται οι συνθήκες που οδήγησαν στην αναγνώρισή του ως πρόσφυγα.
2. Για την εφαρμογή των στοιχείων ε) και στ) της παραγράφου 1, τα κράτη μέλη εξετάζουν κατά πόσον η μεταβολή των συνθηκών είναι τόσο ουσιαστικής και μη προσωρινής φύσεως, ώστε ο φόβος του πρόσφυγα ότι θα υποστεί διώξεις να μην μπορεί πλέον να θεωρείται βάσιμος.
3. Τα στοιχεία ε) και στ) της παραγράφου 1 δεν εφαρμόζονται σε πρόσφυγα ο οποίος είναι σε θέση να επικαλεστεί επιτακτικούς λόγους που απορρέουν από προηγούμενη δίωξη για να αρνηθεί την προστασία που του παρέχει η χώρα ιθαγένειας ή, στην περίπτωση ανιθαγενούς, η χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του.

Άρθρο 16 της ΟΕΑΑ — Καθεστώς επικουρικής προστασίας

Παύση

1. Ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής παύει να δικαιούται επικουρικής προστασίας όταν οι περιστάσεις οι οποίες οδήγησαν στην αναγνώριση του καθεστώτος επικουρικής προστασίας έχουν εκλείψει ή έχουν μεταβληθεί σε τέτοιο βαθμό ώστε να μην απαιτείται πλέον προστασία.
2. Κατά την εφαρμογή της παραγράφου 1, τα κράτη μέλη εξετάζουν κατά πόσον η μεταβολή των συνθηκών είναι τόσο ουσιαστικής και μη προσωρινής φύσεως, ώστε ο δικαιούχος επικουρικής προστασίας να μην αντιμετωπίζει πλέον πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης.
3. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται σε δικαιούχο καθεστώτος επικουρικής προστασίας ο οποίος είναι σε θέση να επικαλεστεί επιτακτικούς λόγους που απορρέουν από προηγούμενη σοβαρή βλάβη για να αρνηθεί την προστασία που του παρέχει η χώρα ιθαγένειας ή, στην περίπτωση ανιθαγενούς, η χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του.

Όσον αφορά το **καθεστώς πρόσφυγα**, οι ρήτρες παύσης που περιλαμβάνονται στο άρθρο 11 παράγραφος 1 είναι οι ίδιες με τις ρήτρες παύσης του άρθρου 1Γ της Σύμβασης για τους Πρόσφυγες. Επιπλέον, το άρθρο 11 παράγραφος 2 θίγει την ουσιαστική και μη προσωρινή φύση της μεταβολής των συνθηκών που αναφέρονται στο άρθρο 11 παράγραφος 1 στοιχεία ε) και στ).

Ωστόσο, οι διατάξεις σχετικά με την παύση της **επικουρικής προστασίας** δεν περιέχουν ρήτρες σχετικές με τη συμπεριφορά του δικαιούχου. Επιπλέον, όσον αφορά τη μεταβολή των συνθηκών, η παύση της επικουρικής προστασίας διαφέρει από την παύση του καθεστώτος πρόσφυγα υπό την

έννοια ότι οι συνθήκες που οδήγησαν στη χορήγηση επικουρικής προστασίας ενδέχεται όχι μόνο να έχουν «εκλείψει», αλλά και να «έχουν μεταβληθεί σε τέτοιο βαθμό ώστε να μην απαιτείται πλέον προστασία». Κατ' αυτόν τον τρόπο, το άρθρο 16 παράγραφος 1 ορίζει τη μεταβολή των συνθηκών ελαφρώς διαφορετικά, και ενδεχομένως ευρύτερα, από το αντίστοιχο άρθρο για το καθεστώς του πρόσφυγα, μολονότι το κοινό κριτήριο αναφοράς για την παύση τόσο του καθεστώτος πρόσφυγα όσο και της επικουρικής προστασίας είναι ότι δεν απαιτείται πλέον διεθνής προστασία. Όσον αφορά τη φύση της μεταβολής, χρησιμοποιείται η ίδια διατύπωση («ουσιαστική και μη προσωρινή») τόσο για την επικουρική προστασία όσο και για το καθεστώς πρόσφυγα. Παρόμοια διατύπωση χρησιμοποιείται και για την εξαίρεση για επιτακτικούς λόγους.

Τα κριτήρια των ρητρών παύσης και η ουσιαστική σημασία τους στην πράξη αναλύονται λεπτομερώς στο [κεφάλαιο II «Νομική ανάλυση των ρητρών παύσης»](#).

Οι διαδικαστικές απαιτήσεις για την ανάκληση της διεθνούς προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της παύσης, προβλέπονται στα άρθρα 44, 45 και 46 της ΟΔΑ. Σε αυτές περιλαμβάνονται ορισμένες εγγυήσεις για τον δικαιούχο διεθνούς προστασίας. Αυτές οι διαδικαστικές πτυχές εξετάζονται λεπτομερέστερα στο [κεφάλαιο III «Διαδικαστικά στάδια της ροής ενεργειών παύσης»](#).

Σχετικό εργαλείο της EASO

EASO, *Τερματισμός διεθνούς προστασίας: άρθρα 11, 14, 16 και 19 της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου (2011/95/ΕΕ) — Δικαστική ανάλυση, 2016*

γ) Ευρωπαϊκή νομολογία

ΔΕΕ, απόφαση της 2ας Μαρτίου 2010, *Abdulla και λοιποί κατά Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας* ⁽¹⁸⁾

Γερμανικό δικαστήριο υπέβαλε στο ΔΕΕ αίτηση προδικαστικής απόφασης σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 11 της αρχικής οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου (οδηγία 2004/83/ΕΚ) (αρχική ΟΕΑΑ) όταν το καθεστώς πρόσφυγα θεωρείται ότι έχει παύσει να υφίσταται.

Η υπόθεση αφορούσε Ιρακινούς υπηκόους στους οποίους είχε χορηγηθεί καθεστώς πρόσφυγα στη Γερμανία λόγω του φόβου ότι θα διωχθούν στη χώρα καταγωγής τους από το κυβερνών κόμμα. Μετά από αρκετά έτη, η γερμανική αρχή ανακάλεσε την αναγνώριση του καθεστώτος τους λόγω της μεταβολής των συνθηκών στο Ιράκ. Η υπόθεση κατέληξε στο ομοσπονδιακό διοικητικό δικαστήριο, το οποίο αποφάσισε να την παραπέμψει στο ΔΕΕ για την έκδοση προδικαστικής απόφασης.

Το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι με τη μεταβολή των συνθηκών πρέπει να εκλείπουν οι λόγοι που είχαν οδηγήσει στη χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα. Αυτό σημαίνει ότι οι φορείς προστασίας στη χώρα καταγωγής πρέπει να λαμβάνουν εύλογα μέτρα για να αποτρέψουν τη δίωξη, να μεριμνούν για τη λειτουργία αποτελεσματικού νομικού συστήματος για τον εντοπισμό, την ποινική δίωξη και τον κολασμό πράξεων που συνιστούν δίωξη και ότι ο ενδιαφερόμενος πρόσφυγας πρέπει να έχει πρόσβαση στην προστασία αυτή. Για να πληρούται η απαίτηση της ουσιαστικής και μη προσωρινής φύσης της μεταβολής, πρέπει να έχουν εξαλειφθεί οριστικά οι λόγοι για τους οποίους χορηγήθηκε το καθεστώς πρόσφυγα στον αιτούντα. Οι διεθνείς οργανισμοί, μεταξύ άλλων μέσω παρουσίας πολυεθνικής δύναμης, μπορούν να είναι φορείς προστασίας.

Το ΔΕΕ επισήμανε ότι η παύση της υπαγωγής στο καθεστώς πρόσφυγα δεν μπορεί να βασίζεται στη διαπίστωση ότι ένα πρόσωπο δεν πληροί τις προϋποθέσεις υπαγωγής στο καθεστώς επικουρικής προστασίας, δεδομένου ότι πρόκειται για δύο χωριστά συστήματα προστασίας.

Όταν η αποφαινόμενη αρχή επαληθεύει ότι δεν υφίστανται άλλες περιστάσεις που θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν φόβο δίωξης, το κριτήριο της πιθανολόγησης για την εκτίμηση των περιστάσεων αυτών είναι το ίδιο με εκείνο που εφαρμόστηκε κατά τη χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα στον αιτούντα.

Όταν η αρμόδια αρχή σχεδιάζει να ανακαλέσει το καθεστώς πρόσφυγα λόγω μεταβολής των συνθηκών, το άρθρο 4 παράγραφος 4 της ΟΕΑΑ εφαρμόζεται κανονικά εάν ο αιτών επικαλεστεί λόγους δίωξης διαφορετικούς από εκείνους που είχαν γίνει δεκτοί στο παρελθόν και εάν υπάρχουν προηγούμενες πράξεις ή απειλές δίωξης που συνδέονται με αυτούς τους διαφορετικούς λόγους.

⁽¹⁸⁾ ΔΕΕ, απόφαση της 2ας Μαρτίου 2010, *Aydin Salahadin Abdulla, Kamil Hasan, Ahmed Adem, Hamrin Mosa Rashid, Dler Jamal κατά Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας*, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-175/08, C-176/08, C-178/08 και C-179/08, ECLI:EU:C:2010:105. Σύνοψη διαθέσιμη στη βάση δεδομένων νομολογίας της ΕΑΣΟ.

ΔΕΕ, απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 2021, *Secretary of State for the Home Department κατά OA* ⁽¹⁹⁾

Το Ηνωμένο Βασίλειο υπέβαλε στο ΔΕΕ αίτηση προδικαστικής απόφασης σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 2 στοιχείο ε) και των άρθρων 7 και 11 της αρχικής ΟΕΑΑ.

Η υπόθεση αφορούσε Σομαλό υπήκοο στον οποίο είχε χορηγηθεί καθεστώς πρόσφυγα στο Ηνωμένο Βασίλειο λόγω των βίαιων διώξεων που είχε υποστεί ο ίδιος και η σύζυγός του στη χώρα καταγωγής τους. Μετά από αρκετά έτη, η βρετανική αρχή ανακάλεσε την αναγνώριση του καθεστώτος τους λόγω της μεταβολής των συνθηκών στη Σομαλία. Η υπόθεση κατέληξε στο Upper Tribunal (Εφετείο διοικητικών διαφορών), το οποίο αποφάσισε να την παραπέμψει στο ΔΕΕ για την έκδοση προδικαστικής απόφασης.

Το ΔΕΕ παρέπεμψε στην απόφασή του για την υπόθεση *Abdulla* ⁽²⁰⁾ σχετικά με τον ορισμό της προστασίας: οι φορείς προστασίας στη χώρα καταγωγής πρέπει να λαμβάνουν εύλογα μέτρα για να αποτρέψουν τη δίωξη, να μεριμνούν για τη λειτουργία αποτελεσματικού νομικού συστήματος για τον εντοπισμό, την ποινική δίωξη και τον κολασμό πράξεων που συνιστούν δίωξη και ο ενδιαφερόμενος πρόσφυγας πρέπει να έχει πρόσβαση στην προστασία αυτή.

Το ΔΕΕ επισήμανε επίσης ότι η κοινωνική και οικονομική υποστήριξη εκ μέρους ιδιωτικών φορέων (όπως η οικογένεια) μετά την επιστροφή στη χώρα καταγωγής δεν μπορεί να συνιστά προστασία δεδομένου ότι η εν λόγω υποστήριξη δεν είναι, αυτή καθεαυτήν, ικανή να εξασφαλίσει ούτε την παρεμπόδιση πράξεων δίωξης ούτε τον εντοπισμό, την ποινική δίωξη και τον κολασμό τέτοιων πράξεων και, επομένως, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως παρέχουσα προστασία.

⁽¹⁹⁾ ΔΕΕ, απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 2021, *Secretary of State for the Home Department κατά OA*, C-255/19, ECLI:EU:C:2021:36. Σύνοψη διαθέσιμη στη [βάση δεδομένων νομολογίας της ΕΑΣΟ](#).

⁽²⁰⁾ ΔΕΕ, 2010, *Abdulla*, ό.π., υποσημείωση 18.

II. Νομική ανάλυση των ρητρών παύσης

α) Οικειοθελείς πράξεις του ατόμου που οδηγούν σε παύση

Από τις έξι ρήτρες παύσης που αναφέρονται στο άρθρο 11 της ΟΕΑΑ, οι τέσσερις πρώτες αντικατοπτρίζουν αλλαγές που έχουν πραγματοποιηθεί από τον ίδιο τον δικαιούχο. Οι ακόλουθες ρήτρες εφαρμόζονται μόνο για τους δικαιούχους του καθεστώτος πρόσφυγα:

- 1) οικειοθελής εκ νέου εξασφάλιση προστασίας στη χώρα καταγωγής·
- 2) οικειοθελής ανάκτηση ιθαγένειας·
- 3) απόκτηση νέας ιθαγένειας·
- 4) οικειοθελής εκ νέου εγκατάσταση στη χώρα όπου υπήρχε φόβος δίωξης.

Υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες οι πράξεις του προσώπου, όπως η επικοινωνία με τις αρχές της χώρας καταγωγής ή η μετάβαση σε αυτή, εγείρουν προβληματισμό σχετικά με το κατά πόσον η συνέχιση της διεθνούς προστασίας είναι πράγματι αναγκαία ή έχει παύσει να υφίσταται η ανάγκη προστασίας. Σε τρεις από τις τέσσερις προαναφερθείσες περιπτώσεις (στοιχεία α), β) και δ)) το κύριο και κοινό στοιχείο που πρέπει να εξεταστεί και να αξιολογηθεί είναι ο οικειοθελής χαρακτήρας των πράξεων του προσώπου.

Η έννοια του «οικειοθελούς χαρακτήρα» συνεπάγεται την απουσία οποιασδήποτε σωματικής, ψυχολογικής ή υλικής πίεσης. Μόνο η **οικειοθελής** εκ νέου εξασφάλιση, ανάκτηση ή εκ νέου εγκατάσταση μπορούν να τεκμηριώσουν το συμπέρασμα ότι η ανάγκη προστασίας έχει πράγματι παύσει να υφίσταται. Η εκτίμηση του οικειοθελούς χαρακτήρα πρέπει να βασίζεται στις ιδιαίτερες περιστάσεις της υπόθεσης. Η σχέση του πρόσφυγα με τη χώρα καταγωγής του θα πρέπει να αναλύεται αντικειμενικά και ανεξάρτητα.

1. Οικειοθελής εκ νέου εξασφάλιση προστασίας στη χώρα ιθαγένειας

Το άρθρο 11 παράγραφος 1 στοιχείο α) αντικατοπτρίζει το άρθρο 1Γ παράγραφος 1 της Σύμβασης για τους Πρόσφυγες. Το καθεστώς πρόσφυγα θα τερματιστεί εάν ένα πρόσωπο «εξασφαλίσει εκ νέου οικειοθελώς την προστασία της χώρας της ιθαγένειας».

Η συγκεκριμένη ρήτρα μπορεί να εφαρμοστεί μόνο όταν ο δικαιούχος έχει την ιθαγένεια της χώρας καταγωγής, αλλά ζει εκτός αυτής. Ωστόσο, η ρήτρα αυτή δεν σημαίνει κατ' ανάγκη ότι το πρόσωπο έχει επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του. Η ρήτρα θα έχει ως αποτέλεσμα τον τερματισμό της διεθνούς προστασίας διότι ο ενδιαφερόμενος θα έχει θέσει εαυτόν υπό την προστασία της χώρας καταγωγής του, καταδεικνύοντας με αυτόν τον τρόπο ότι δεν χρήζει πλέον προστασίας από τη χώρα ασύλου.

Η εκ νέου εξασφάλιση της προστασίας της χώρας ιθαγένειας μπορεί να οδηγήσει σε παύση μόνο εφόσον πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις.

- Ο πρόσφυγας έχει ενεργήσει οικειοθελώς.

- Το άτομο ενεργεί με την πρόθεση να εξασφαλίσει εκ νέου την προστασία της χώρας της ιθαγένειάς του.
- Ο πρόσφυγας έχει λάβει αποτελεσματική προστασία.

Πρέπει να τονιστεί ότι η πράξη από μόνη της δεν θα οδηγήσει αυτομάτως σε παύση. Το άτομο θα πρέπει να έχει ενεργήσει με δική του βούληση, με σκοπό την αναζήτηση και εξασφάλιση προστασίας. Εάν το πρόσωπο υποχρεωθεί να ενεργήσει για λόγους ανεξάρτητους από τη θέλησή του, δεν πληρούται το κριτήριο του οικειοθελούς χαρακτήρα. Οι ενέργειες του προσώπου θα πρέπει επίσης να δείχνουν την πρόθεσή του να εξασφαλίσει εκ νέου την προστασία της χώρας της ιθαγένειάς του. Ο όρος «προστασία» κατά την έννοια αυτή περιλαμβάνει τόσο τη διπλωματική όσο και την προξενική συνδρομή κατά της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης. Η επιδιωκόμενη προστασία θα πρέπει να είναι αποτελεσματική ⁽²¹⁾, συνεπώς απλές απόπειρες ή ανεπιτυχείς αιτήσεις προστασίας από τη χώρα ιθαγένειας δεν θα οδηγούν σε παύση. Θα πρέπει να δίνεται προσοχή στα διαφορετικά είδη και στον βαθμό εκ νέου εξασφάλισης προστασίας, καθώς η περιστασιακή επικοινωνία με τις αρχές διαφέρει σημαντικά από την πραγματική εκ νέου εξασφάλιση προστασίας, στο πλαίσιο της οποίας το πρόσωπο έχει αναπτύξει τακτικές και ισχυρές σχέσεις με τη χώρα ιθαγένειας.

Επικοινωνία με τις αρχές της χώρας καταγωγής ⁽²²⁾

Οι περιπτώσεις στις οποίες οι προξενικές αρχές παρέχουν έγγραφα και πιστοποιητικά που ενδέχεται να χρειάζονται οι υπήκοοι της χώρας κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στο εξωτερικό, συμπεριλαμβανομένης της ανανέωσης διαβατηρίων, της έκδοσης πιστοποιητικών γέννησης και γάμου, της επικύρωσης της γνησιότητας διπλωμάτων κ.λπ., θα μπορούσαν να εξεταστούν υπό το πρίσμα της εκ νέου εξασφάλισης προστασίας. Όσον αφορά την έκδοση εθνικών εγγράφων, το βασικό ζήτημα είναι ο λόγος για τον οποίο ελήφθη ή ανανεώθηκε το έγγραφο, παράλληλα με την προσωπική κατάσταση του ατόμου και την κατάσταση στη χώρα καταγωγής. Για παράδειγμα, η έκδοση ή ανανέωση εθνικών διαβατηρίων μπορεί να υποδηλώνει πρόθεση αποκατάστασης κανονικών σχέσεων με τη χώρα ιθαγένειας ⁽²³⁾. Ωστόσο, ενδέχεται να υπάρχουν περιπτώσεις κατά τις οποίες η απόκτηση ή η ανανέωση εθνικού διαβατηρίου δεν υποδηλώνει πρόθεση εκ νέου εξασφάλισης της προστασίας της χώρας ιθαγένειας. Αυτό συμβαίνει, για παράδειγμα, όταν το εθνικό διαβατήριο ζητείται από τις αρχές της χώρας υποδοχής. Ανάλογα με τις ατομικές περιστάσεις και την πρόθεση του δικαιούχου, οι επικοινωνίες με πρεσβείες ή προξενεία με σκοπό την επικύρωση ακαδημαϊκών εγγράφων ή την απόκτηση αντιγράφων πιστοποιητικών γεννήσεως, γάμου και άλλων αρχείων, μπορούν είτε να θεωρηθούν είτε όχι ως πράξεις με τις οποίες επιδιώκεται η εκ νέου εξασφάλιση της προστασίας της χώρας καταγωγής.

Σε κάθε περίπτωση, οι εθνικές αρχές θα πρέπει να εξετάζουν τον σκοπό της επικοινωνίας και του ταξιδιού (ή των ταξιδιών), δεδομένου ότι η πράξη, εκτός πλαισίου, θα μπορούσε να δημιουργήσει εσφαλμένη εντύπωση. Επιπλέον, κατά την αξιολόγηση κάθε επικοινωνίας με τις αρχές της χώρας καταγωγής θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά πόσον το πρόσωπο αποτελεί στόχο κρατικών ή μη κρατικών υπευθύνων. Σε περιπτώσεις κατά τις οποίες, για παράδειγμα, ο δικαιούχος διεθνούς προστασίας φοβάται ότι θα υποστεί διώξεις από ένοπλη ομάδα, η επικοινωνία με τις κρατικές αρχές

⁽²¹⁾ Για περαιτέρω ανάλυση της έννοιας της «αποτελεσματικής προστασίας», βλ. κεφάλαιο II, τμήμα β.

⁽²²⁾ Βλ. επίσης «Beneficiaries of International Protection Travelling to and Contacting Authorities of their Country of Origin», συγκεφαλαιωτική έκθεση για τη μελέτη του Ευρωπαϊκού Δικτύου Μετανάστευσης, 2019.

⁽²³⁾ UNHCR, *Ρήτρες παύσης: Κατευθυντήριες αρχές για την εφαρμογή τους*, ό.π., υποσημείωση 13, παράγραφος 10.

δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκη ότι το κράτος είναι σε θέση ή προτίθεται να παράσχει προστασία κατά της ένοπλης ομάδας.

Η βασική πρόκληση στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής είναι να προσδιοριστεί αν ο πρόσφυγας, με τις ενέργειές του, έχει την πρόθεση να εξασφαλίσει εκ νέου την προστασία της χώρας καταγωγής του και αν η προστασία αυτή θα παρεχόταν αποτελεσματικά από τη χώρα καταγωγής.

Παραδείγματα πράξεων που μπορεί να είναι ενδεικτικές της εκ νέου εξασφάλισης προστασίας ⁽²⁴⁾

- Οικειοθελής επιστροφή/διαμονή
- Μακρά παραμονή χωρίς το άτομο να κρύβεται
- Έκδοση ή ανανέωση διαβατηρίου
- Έκδοση διοικητικού εγγράφου
- Ανάληψη θέσης εργασίας στις αρχές της χώρας καταγωγής του ατόμου
- Συχνή επικοινωνία με τις εθνικές αρχές για ορισμένο χρονικό διάστημα, με πρωτοβουλία του ατόμου.

Πρακτικά παραδείγματα

Η παύση μπορεί να μην εφαρμόζεται στις ακόλουθες περιπτώσεις.

- Το άτομο δεν μπορεί ή δεν έχει εκφράσει ρητά τη βούλησή του να εξασφαλίσει εκ νέου την προστασία της χώρας καταγωγής του, για παράδειγμα στην περίπτωση παιδιού ή όταν ένα τρίτο πρόσωπο έχει επιδιώξει την εκ νέου εξασφάλιση προστασίας χωρίς τη συγκατάθεση του πρόσφυγα.
- Το άτομο επικοινωνήσε μόνο περιστασιακά, π.χ. για να ζητήσει έγγραφα οικογενειακής επανένωσης, να ζητήσει διαβατήρια για ανήλικα παιδιά κ.λπ.
- Το άτομο επικοινωνήσε μόνο επειδή ήταν απολύτως αναγκαίο, για παράδειγμα, προκειμένου να συνεχίσει να λαμβάνει ζωτικής σημασίας θεραπείες.

2. Οικειοθελής ανάκτηση ιθαγένειας

Όπως αναφέρεται στις κατευθυντήριες αρχές της UNHCR του 1999, «θεωρείται ότι η ιθαγένεια εκφράζει τον δεσμό μεταξύ του πολίτη και του κράτους. Εφόσον ο πρόσφυγας επανέκτησε οικειοθελώς την ιθαγένεια της χώρας καταγωγής του, τεκμαίρεται η πρόθεσή του να απολαμβάνει την προστασία της κυβέρνησης της χώρας αυτής» ⁽²⁵⁾. Η απώλεια της ιθαγένειας θα μπορούσε να έχει επέλθει πριν ή μετά την αναγνώριση του καθεστώτος πρόσφυγα. Η εν λόγω απώλεια μπορεί να επέλθει με πρωτοβουλία της χώρας καταγωγής, π.χ. ex lege απώλεια της ιθαγένειας λόγω γάμου με υπήκοο άλλης χώρας, ή με πρωτοβουλία του ατόμου, π.χ. παραίτηση από την ιθαγένεια.

Το άρθρο 11 παράγραφος 1 στοιχείο β) της ΟΕΑΑ εφαρμόζεται σε κάθε πρόσωπο το οποίο, σε κάποιο χρονικό σημείο, απώλεσε την ιθαγένεια της χώρας καταγωγής του και την έχει πλέον επανακτήσει **οικειοθελώς**. Η οικειοθελής ανάκτηση της ιθαγένειας αποτελεί σαφή ένδειξη της ομαλοποίησης του δεσμού μεταξύ του πρόσφυγα και της κυβέρνησης από την οποία φοβόταν βάσιμα ότι θα διωχθεί ⁽²⁶⁾.

⁽²⁴⁾ Ο κατάλογος αυτός είναι ενδεικτικός και δεν αποσκοπεί να είναι εξαντλητικός.

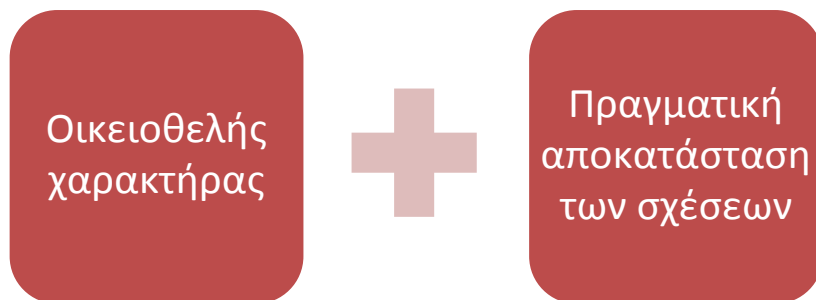
⁽²⁵⁾ UNHCR, *Ρήτρες παύσης: Κατευθυντήριες αρχές για την εφαρμογή τους*, ό.π., υποσημείωση 13, παράγραφος 13.

⁽²⁶⁾ UNHCR, *Ρήτρες παύσης: Κατευθυντήριες αρχές για την εφαρμογή τους*, ό.π., υποσημείωση 13, παράγραφος 13.

Εφόσον διαπιστωθεί ο οικειοθελής χαρακτήρας της ανάκτησης, τεκμαίρεται η πρόθεση ή το κίνητρο του προσώπου.

Επιπλέον, το σημείωμα της UNHCR σχετικά με την εφαρμογή των ρητρών παύσης ⁽²⁷⁾ αναφέρει τα εξής: «Η οικειοθελής ανάκτηση της προηγούμενης ιθαγένειας πρέπει να συνοδεύεται από την **πραγματική αποκατάσταση των σχέσεων** μεταξύ του ατόμου και της χώρας της ιθαγένειας, δηλαδή πρέπει να είναι διαθέσιμη για τον πρόσφυγα η αποτελεσματική προστασία της χώρας ιθαγένειας και εκείνος να επιθυμεί να τεθεί εκ νέου υπό την προστασία της. Η τελευταία αυτή πτυχή έχει ιδιαίτερη σημασία όσον αφορά τους πρόσφυγες που διώχθηκαν με στέρηση της ιθαγένειάς τους.»

Η ανάκτηση της ιθαγένειας de jure δεν αρκεί αφεαυτής για την εφαρμογή της ρήτρας παύσης. Επομένως, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες το δικαίωμα της χώρας καταγωγής του πρόσφυγα προβλέπει την αυτόματη χορήγηση της ιθαγένειας και ο πρόσφυγας έχει ανακτήσει κατ' αυτόν τον τρόπο την ιθαγένεια, καμία πράξη εκ μέρους του πρόσφυγα δεν μπορεί να ενεργοποιήσει αυτομάτως την εφαρμογή της εν λόγω ρήτρας ⁽²⁸⁾. Ωστόσο, ενδέχεται να εξακολουθούν να υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες θα μπορούσε να εφαρμοστεί το άρθρο 11 παράγραφος 1 στοιχείο β) της ΟΕΑΑ, εάν το πρόσωπο αποδέχθηκε ρητά την ιθαγένεια. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δίνεται στις ιδιαιτερότητες κάθε περίπτωσης, δηλαδή στους ειδικούς όρους του διατάγματος για τη χορήγηση της ιθαγένειας, στα στάδια και στις επιλογές που παρέχονται στο άτομο, καθώς και στη γνώση του πρόσφυγα σχετικά με τις επιλογές του.

Όπως και σε κάθε περίπτωση παύσης, όλες οι σχετικές πληροφορίες και τα αποδεικτικά στοιχεία που συλλέγονται θα πρέπει να αξιολογούνται προσεκτικά. Η απόφαση δεν θα πρέπει να βασίζεται αποκλειστικά σε μία από τις δύο πτυχές, δηλαδή στην κατάσταση στη χώρα καταγωγής ή στις ατομικές περιστάσεις του αιτούντος. Και οι δύο παράγοντες θα πρέπει να αξιολογούνται με επιμέλεια και καλόπιστα.

3. Απόκτηση νέας ιθαγένειας

Η διεθνής προστασία μπορεί επίσης να τερματιστεί σε περιπτώσεις στις οποίες ο πρόσφυγας έχει αποκτήσει νέα ιθαγένεια και απολαύει της προστασίας της χώρας που του χορήγησε τη νέα ιθαγένεια. Η ρήτρα αυτή εφαρμόζεται συνηθέστερα σε περιπτώσεις στις οποίες οι πρόσφυγες εντάσσονται επιτυχώς στις χώρες υποδοχής, αποκτώντας εντέλει την ιθαγένεια της χώρας υποδοχής μέσω πολιτογράφησης. Ωστόσο, η ρήτρα αυτή εφαρμόζεται επίσης σε περιπτώσεις κατά τις οποίες το πρόσωπο αποκτά την ιθαγένεια άλλης (τρίτης) χώρας.

⁽²⁷⁾ UNHCR, *UNHCR Note on the Applicability of the Cessation* Μάιος 1997, EC/47/SC/CRP.30, παράγραφος 13.

⁽²⁸⁾ UNHCR, *Ρήτρες παύσης: Κατευθυντήριες αρχές για την εφαρμογή τους*, ό.π., υποσημείωση 13, παράγραφος 14.

Τα στοιχεία που πρέπει να εξετάζονται από τις εθνικές αρχές είναι αν η νέα ιθαγένεια έχει αποκτηθεί *de jure* και *de facto* και αν, λόγω βάσιμου φόβου δίωξης ή πραγματικού κινδύνου σοβαρής βλάβης στη χώρα της νέας ιθαγένειας, το πρόσωπο δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμεί να θέσει εαυτόν υπό την **προστασία της χώρας της νέας ιθαγένειας**. Οι χειριστές υποθέσεων θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τόσο το νομικό πλαίσιο όσο και τη διοικητική πρακτική προκειμένου να αξιολογούν κατά πόσον η ιθαγένεια είναι αποτελεσματική και αντικατοπτρίζει πραγματικό δεσμό. Ο πρόσφυγας θα πρέπει να μπορεί να απολαύει των δικαιωμάτων που έχουν οι πολίτες της χώρας αυτής, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος επιστροφής και διαμονής στην εν λόγω χώρα. Σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η νέα ιθαγένεια αποκτάται κατ' εφαρμογή του νόμου, οι χειριστές υποθέσεων θα πρέπει να εξετάζουν ενδελεχώς αν η προστασία είναι αποτελεσματική και αν οι νόμοι εφαρμόζονται κατά τρόπο ώστε η προστασία να είναι διαθέσιμη στην πράξη. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό σε περιπτώσεις γυναικών που αποκτούν αυτόματα την ιθαγένεια των συζύγων τους και σε περιπτώσεις διαδοχής κρατών.

Κατά την εξέταση της εν λόγω ρήτρας, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ΠΧΚ όσον αφορά τόσο τη νομοθεσία όσο και την πρακτική και θα πρέπει να εξετάζονται όλα τα αποδεικτικά στοιχεία, όπως διαβατήρια και έγγραφα ταυτότητας, μαζί με τις δηλώσεις του προσώπου.

4. Οικειοθελής εκ νέου εγκατάσταση στη χώρα που εγκατέλειψε ο πρόσφυγας

Η τελευταία ρήτρα παύσης που σχετίζεται με τις πράξεις του ίδιου του προσώπου [άρθρο 11 παράγραφος 1 στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ] προϋποθέτει το πρόσωπο όχι μόνο να έχει επιστρέψει οικειοθελώς, αλλά και να έχει εγκατασταθεί εκ νέου στη χώρα από την οποία ζητήθηκε η προστασία. Το σκεπτικό της εν λόγω ρήτρας παύσης είναι ότι, σε περιπτώσεις στις οποίες η οικειοθελής επιστροφή ισοδυναμεί με εκ νέου εγκατάσταση, το πρόσωπο δεν χρήζει πλέον διεθνούς προστασίας, καθώς έχει ήδη εξασφαλίσει εθνική προστασία ⁽²⁹⁾. Κατά την εφαρμογή της εν λόγω ρήτρας, οι χειριστές υποθέσεων θα πρέπει να εξετάζουν δύο βασικά ζητήματα: τον οικειοθελή χαρακτήρα των πράξεων του προσώπου και την πτυχή της εκ νέου εγκατάστασης.

Όσον αφορά το πρώτο βασικό ζήτημα, καταρχήν, τόσο η επιστροφή όσο και η παραμονή πρέπει να έχουν πραγματοποιηθεί **οικειοθελώς**. Οι χειριστές υποθέσεων θα πρέπει να είναι προσεκτικοί σε περιπτώσεις κατά τις οποίες είτε η επιστροφή είτε η παρατεταμένη παραμονή δεν ήταν οικειοθελής. Υπό την έννοια αυτή, η εν λόγω ρήτρα παύσης δεν θα εφαρμόζεται σε περιπτώσεις στις οποίες α) η επιστροφή δεν βασίζεται, στην πραγματικότητα, στην ελεύθερη συναίνεση του πρόσφυγα (συμπεριλαμβανομένων καταστάσεων εξαναγκασμού ή απειλής επιβολής κυρώσεων ή ανάκλησης δικαιωμάτων, απέλασης, έκδοσης, απαγωγής ή απροσδόκητων ταξιδιωτικών διαδρομών μέσω υπηρεσιών μεταφοράς) και β) όταν το πρόσωπο έχει επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του οικειοθελώς, αλλά η παραμονή του δεν ήταν οικειοθελής, λόγω περιστάσεων όπως φυλάκιση, απαγωγή ή κρίσιμο πρόβλημα υγείας που εμποδίζει το ταξίδι.

Όσον αφορά το δεύτερο βασικό ζήτημα, δεν υπάρχει καθαυτός ορισμός του τι συνεπάγεται η «**εκ νέου εγκατάσταση**». Το ουσιώδες στοιχείο είναι ότι υπάρχει ομαλοποίηση των σχέσεων με την κυβέρνηση της χώρας καταγωγής. Οι χειριστές υποθέσεων θα πρέπει να αξιολογούν, κατά περίπτωση, τις πράξεις του πρόσφυγα. Στοιχεία όπως η διάρκεια της παραμονής και οι πράξεις που υποδηλώνουν

⁽²⁹⁾ EASO, *Τερματισμός διεθνούς προστασίας: άρθρα 11, 14, 16 και 19 της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου (2011/95/ΕΕ) — Δικαστική ανάλυση*, 2016.

την αίσθηση «δέσμευσης» έναντι της κοινωνίας της χώρας —για παράδειγμα, το άνοιγμα νέας επιχείρησης, η ανέγερση ή η αγορά νέας οικίας ή η προσχώρηση σε πολιτικό κόμμα, η καταβολή φόρων, η υιοθεσία παιδιού ή η έκτιση στρατιωτικής θητείας— μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην εκτίμηση της εκ νέου εγκατάστασης. Ακόμη και όταν ο πρόσφυγας έχει επιστρέψει στη χώρα ακουσίως, οι οικειοθελείς περαιτέρω ενέργειες για εγκατάσταση και επανένταξη μιας κανονικής ζωής για παρατεταμένο χρονικό διάστημα μπορεί να σημαίνουν ότι εξακολουθεί να έχει εφαρμογή η ρήτρα παύσης. Αντιθέτως, η επιστροφή στη χώρα για να εκτιμηθεί η κατάσταση, ιδίως για να εκτιμηθεί αν η κατάσταση είναι κατάλληλη για μόνιμη επιστροφή, δεν ισοδυναμεί με «εκ νέου εγκατάσταση». Στο ίδιο πλαίσιο, οι επισκέψεις στην οικογένεια και σε φίλους για σύντομα χρονικά διαστήματα δεν επαρκούν για να θεωρηθεί ότι ο πρόσφυγας εγκαταστάθηκε εκ νέου οικειοθελώς στη χώρα καταγωγής του.

Η εφαρμογή της εν λόγω ρήτρας παύσης δεν εμποδίζει το πρόσωπο να υποβάλει νέα αίτηση πρόσφυγα βάσει περιστάσεων στη χώρα καταγωγής οι οποίες προκύπτουν μετά την εκ νέου εγκατάστασή του ⁽³⁰⁾.

Πρακτικό παράδειγμα

Η Δανία διαθέτει ένα εθνικό πρόγραμμα για τη στήριξη δικαιούχων διεθνούς προστασίας που επιστρέφουν στις χώρες καταγωγής τους. Λαμβάνουν ειδικό επίδομα για την εκ νέου εγκατάστασή τους στη χώρα καταγωγής τους. Τα άτομα που δεν είναι σε θέση να εγκατασταθούν εκ νέου μπορούν, εντός ορισμένου χρονικού διαστήματος, να επιστρέψουν στη χώρα υποδοχής χωρίς νομικές συνέπειες όσον αφορά το καθεστώς διεθνούς προστασίας τους.

β) Μεταβολή των συνθηκών

Άρθρο 11 της ΟΕΑΑ

Άρθρο 16 της ΟΕΑΑ

Ενώ το προηγούμενο τμήμα αφορούσε τις ρήτρες που σχετίζονται με τη συμπεριφορά του δικαιούχου, στο παρόν τμήμα εξετάζονται οι ρήτρες παύσης που σχετίζονται με τη μεταβολή των συνθηκών, δηλαδή όταν οι σχετικές περιστάσεις «έχουν εκλείψει» ή «έχουν μεταβληθεί σε τέτοιο βαθμό ώστε να μην απαιτείται πλέον προστασία». Σε αντίθεση με τις ρήτρες που σχετίζονται με τη συμπεριφορά του δικαιούχου, οι οποίες εφαρμόζονται μόνο για τους πρόσφυγες, η παύση λόγω μεταβολής των συνθηκών μπορεί να εφαρμοστεί τόσο για τους πρόσφυγες όσο και για τους δικαιούχους επικουρικής προστασίας.

Προκειμένου να εκτιμήσει τη μεταβολή των συνθηκών, ο χειριστής της υπόθεσης πρέπει να βασιστεί σε σχετικές ΠΧΚ. Αυτές μπορεί να περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, πληροφορίες σχετικά με την πολιτική κατάσταση, την επιβολή του κράτους δικαίου ή βελτιώσεις στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Κατά τη UNHCR, «θεωρείται γενικώς ότι οι εν λόγω “περιστάσεις” είναι, κατά κύριο λόγο, οι συνθήκες των πολιτικών και βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα καταγωγής ή συνήθους διαμονής. Οι περιστάσεις αυτές θα έχουν αποτελέσει τη βάση του φόβου δίωξης που οδήγησε στη χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα» ⁽³¹⁾.

⁽³⁰⁾ UNHCR, *Ρήτρες παύσης: Κατευθυντήριες αρχές για την εφαρμογή τους*, ό.π., υποσημείωση 13, παράγραφος 22.

⁽³¹⁾ UNHCR, *Discussion Note on the Application of the ‘ceased circumstances’, Cessation Clauses in the 1951 Convention*, 20 Δεκεμβρίου 1991, EC/SCP/1992/CRP.1.

Η μεταβολή θα πρέπει να σχετίζεται με τις συνθήκες **υπό τις οποίες χορηγήθηκε στον δικαιούχο διεθνής προστασία**. Με άλλα λόγια, η μεταβολή δεν θα πρέπει να εξετάζεται μεμονωμένα: θα πρέπει πάντα να εξετάζεται σε σχέση με τους λόγους για τους οποίους ο αιτών αναγνωρίστηκε ως δικαιούχος. Στο πλαίσιο της εξέτασης πρέπει πάντα να αξιολογείται πώς επηρεάζει η μεταβολή το άτομο και την ανάγκη του για διεθνή προστασία.

Το είδος της μεταβολής που εξετάζεται αφορά συνήθως αλλαγές στη γενική κατάσταση της χώρας καταγωγής, για παράδειγμα μεταβολή της πολιτικής κατάστασης ή της κατάστασης στον τομέα της ασφάλειας. Η μεταβολή των συνθηκών μπορεί επίσης να συνδέεται στενότερα με την κατάσταση του δικαιούχου, για παράδειγμα όταν έχει επιτευχθεί μόνιμη ανακωχή σε βεντέτα μεταξύ οικογενειών για τις οποίες οι αρχές δεν ήταν σε θέση ή δεν επιθυμούσαν να παράσχουν προστασία. Ωστόσο, για να είναι ουσιαστική και μη προσωρινή, η μεταβολή που εμπίπτει στις εν λόγω ρήτρες παύσης δεν θα πρέπει να εξαρτάται απλώς από τις ενέργειες ή τη στάση του ατόμου. Με άλλα λόγια, οι αλλαγές στις πεποιθήσεις του προσώπου ή η αλλαγή της προσωπικής κατάστασης (π.χ. των οικογενειακών σχέσεων) του δικαιούχου δεν θεωρείται ότι συνιστούν μεταβολή των συνθηκών που οδηγεί σε παύση.

Ενώ οι ρήτρες παύσης που βασίζονται στην ατομική συμπεριφορά [άρθρο 11 παράγραφος 1 στοιχεία α) έως δ) της ΟΕΑΑ] εφαρμόζονται μόνο για τα άτομα στα οποία έχει χορηγηθεί καθεστώς πρόσφυγα, οι ατομικές ενέργειες ενός δικαιούχου στον οποίο έχει χορηγηθεί καθεστώς επικουρικής προστασίας μπορούν, σε ορισμένες περιπτώσεις, να αποτελέσουν το έναυσμα για να αξιολογηθεί κατά πόσον ενδέχεται να έχουν μεταβληθεί οι συνθήκες βάσει των οποίων έχει αναγνωριστεί το καθεστώς. Μια τέτοια περίπτωση μπορεί να είναι, για παράδειγμα, όταν ο δικαιούχος έχει επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του. Η επιστροφή καθαυτή δεν θα αποτελούσε λόγο παύσης, αλλά μπορεί να αποτελέσει το έναυσμα για να διερευνηθεί αν οι περιστάσεις υπό τις οποίες χορηγήθηκε στον δικαιούχο καθεστώς επικουρικής προστασίας έχουν εκλείψει ή έχουν μεταβληθεί σε τέτοιο βαθμό ώστε να μην απαιτείται πλέον προστασία.

1. Ουσιαστική και μη προσωρινή φύση της μεταβολής

Όσον αφορά τόσο το καθεστώς πρόσφυγα όσο και το καθεστώς επικουρικής προστασίας, η μεταβολή των συνθηκών πρέπει να είναι τόσο ουσιαστικής και μη προσωρινής φύσεως ώστε ο φόβος του πρόσφυγα ότι θα υποστεί διώξεις να μην μπορεί πλέον να θεωρείται βάσιμος ή ο δικαιούχος επικουρικής προστασίας να μην αντιμετωπίζει πλέον πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης ⁽³²⁾.

⁽³²⁾ Άρθρο 11 παράγραφος 2 και άρθρο 16 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση).

ΔΕΕ, απόφαση της 2ας Μαρτίου 2010, *Abdulla* και λοιποί κατά Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας ⁽³³⁾.

Η Γερμανία υπέβαλε στο ΔΕΕ αίτηση προδικαστικής απόφασης σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 11 παράγραφος 1 στοιχείο ε) της αρχικής ΟΕΑΑ.

Στην απόφασή του, το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι η μεταβολή των συνθηκών πρέπει να είναι «τόσο ουσιαστικής και μη προσωρινής φύσεως, ώστε ο φόβος του πρόσφυγα ότι θα υποστεί διώξεις να μην μπορεί πλέον να θεωρείται βάσιμος».

Στην ίδια απόφαση το ΔΕΕ ανέφερε ότι:

«η αξιολόγηση της ουσιαστικής και μη προσωρινής φύσεως της μεταβολής των συνθηκών προϋποθέτει επομένως την απουσία βάσιμου φόβου εκθέσεως σε πράξεις διώξεως, οι οποίες συνιστούν σοβαρή προσβολή θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά την έννοια του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας».

Η «**ουσιαστική**» φύση της μεταβολής πρέπει να αξιολογηθεί σε σχέση με τις αρχικές περιστάσεις υπό τις οποίες αναγνωρίστηκε το καθεστώς του δικαιούχου. Η μεταβολή ή το ίδιο το γεγονός δεν χρειάζεται να είναι σημαντικά υπό την έννοια να έχουν «ιστορικό» χαρακτήρα, αλλά περισσότερο υπό την έννοια να οδηγούν στην εξάλειψη των παραγόντων που αποτέλεσαν τη βάση του αρχικού βάσιμου φόβου ή πραγματικού κινδύνου ⁽³⁴⁾. Όταν η μεταβολή αφορά τη γενική κατάσταση στη χώρα καταγωγής, ορισμένοι δείκτες οι οποίοι είναι ουσιώδεις προκειμένου να εκτιμηθεί αν η μεταβολή είναι σημαντική είναι, για παράδειγμα, η εδραίωση της δημοκρατίας, οι επιτυχείς αλλαγές στο Σύνταγμα και οι συνέπειές τους στο πολιτικό καθεστώς, ο γενικός σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι δημοκρατικές εκλογές και η ύπαρξη πολυκομματικού συστήματος, οι μεταρρυθμίσεις της νομικής και κοινωνικής δομής, οι συνθήκες λειτουργίας των θεσμών και των διοικήσεων, η κατάργηση καταπιεστικών νόμων και η διάλυση κατασταλτικών δυνάμεων ασφαλείας και όλων των ομάδων ή οντοτήτων από τις οποίες ενδέχεται να προέλθουν πράξεις δίωξης ⁽³⁵⁾. Μπορούν επίσης να ληφθούν υπόψη δείκτες όπως η εφαρμογή προγραμμάτων αμνηστίας ή ο επιτυχημένος επαναπατρισμός μεγάλης κλίμακας.

Όσον αφορά τη **μη προσωρινή φύση** βάσει του άρθρου 11 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ, το ΔΕΕ έκρινε ότι η μεταβολή των συνθηκών θα θεωρείται ότι είναι τέτοιας φύσης όταν οι παράγοντες που προκάλεσαν τον φόβο του προσφεύγοντα ότι θα υποστεί δίωξη μπορούν να θεωρηθούν ως **μονίμως** εξαλειφθέντες ⁽³⁶⁾. Δεδομένης της διαφορετικής φύσης κάθε κατάστασης, καθώς και των επιμέρους στοιχείων, δεν έχει καθοριστεί συγκεκριμένη ελάχιστη περίοδος στο πλαίσιο της νομοθεσίας της ΕΕ. Προκειμένου να συναχθεί η μη προσωρινή φύση της μεταβολής, είναι σε κάθε περίπτωση εξαιρετικά σημαντικό να αναλυθούν η πρόοδος και οι αλλαγές που σημειώθηκαν κατά τη διάρκεια της περιόδου μετά την επέλευση της μεταβολής. Στο πλαίσιο αυτής της αξιολόγησης πρέπει να εξεταστεί ο τρόπος με τον οποίο επήλθαν οι σημαντικές αλλαγές και, ιδίως, η επακόλουθη εξέλιξη της σταθερότητας της κατάστασης στη χώρα καταγωγής. Για παράδειγμα, μια μετάβαση που πραγματοποιείται μέσω δημοκρατικής διαδικασίας με δίκαιες και ανοικτές εκλογές είναι πιθανότερο να πληροί τα πρότυπα

⁽³³⁾ ΔΕΕ, 2010, *Abdulla*, ό.π., υποσημείωση 18.

⁽³⁴⁾ ΔΕΕ, 2010, *Abdulla*, ό.π., υποσημείωση 18, σκέψη 73.

⁽³⁵⁾ O'Sullivan, M., *Refugee Law and Durability of Protection: Temporary residence and cessation of status*, 2019, ό.π., υποσημείωση 7, κεφάλαιο 4.

⁽³⁶⁾ ΔΕΕ, 2010, *Abdulla*, ό.π., υποσημείωση 18, σκέψη 73.

της «μη προσωρινής» φύσης της μεταβολής απ' ό,τι μια αλλαγή που επέρχεται μετά την ανάληψη εξουσίας από ένα καθεστώς μέσω βίας.

Η UNHCR προειδοποιεί ότι δεν θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη πιθανές προσωρινές αλλαγές, δεδομένου ότι «το καθεστώς του πρόσφυγα δεν πρέπει να υπόκειται καταρχήν σε συχνή αναθεώρηση» [Εγχειρίδιο της UNHCR, παράγραφος 135 ⁽³⁷⁾]. Ειδικότερα, όσον αφορά τη γενική κατάσταση σε μια χώρα καταγωγής, δεν είναι πάντα εύκολο να εκτιμηθεί αν μια μεταβολή είναι μη προσωρινή.

2. Φόβος δίωξης που δεν είναι πλέον βάσιμος / πραγματικός κίνδυνος σοβαρής βλάβης που δεν υφίσταται πλέον

Σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφος 2 και το άρθρο 16 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ, η μεταβολή των συνθηκών θα πρέπει να είναι τέτοια ώστε ο φόβος του πρόσφυγα να μην είναι πλέον βάσιμος και ο δικαιούχος επικουρικής προστασίας να μην αντιμετωπίζει πλέον πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης. Με άλλα λόγια, οι περιστάσεις που δικαιολογούσαν αρχικά τη χορήγηση διεθνούς προστασίας θα πρέπει να έχουν παύσει να υφίστανται [άρθρο 11 παράγραφος 1 στοιχείο ε) της ΟΕΑΑ] ή, μόνο για την επικουρική προστασία, θα πρέπει να έχουν μεταβληθεί σε τέτοιο βαθμό ώστε να μην απαιτείται πλέον προστασία (άρθρο 16 παράγραφος 1 της ΟΕΑΑ).

Πρέπει να εξεταστεί αν εξακολουθούν να υφίστανται λόγοι βάσει των οποίων θα μπορούσε να εξακολουθεί να υπάρχει ανάγκη διεθνούς προστασίας. Μπορεί να είναι οι ίδιοι λόγοι βάσει των οποίων αναγνωρίστηκε αρχικά ο δικαιούχος ή άλλοι νέοι λόγοι που προέκυψαν μετά την αναγνώριση. Για παράδειγμα, σε περίπτωση επιστροφής στη χώρα καταγωγής, νέες συνθήκες θα μπορούσαν να δημιουργήσουν φόβο δίωξης ή πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης.

Κατά την εφαρμογή της σχετικής ρήτρας παύσης, μπορεί να είναι δύσκολο να καθοριστεί το ελάχιστο όριο μεταβολής που απαιτείται να διαπιστωθεί, καθώς και το **μέτρο απόδειξης** που εφαρμόζεται για να εκτιμηθεί η έκταση της μεταβολής των συνθηκών που είναι πιθανό να δικαιολογήσει απόφαση παύσης. Το μέτρο απόδειξης που απαιτείται για την εφαρμογή της ρήτρας «των συνθηκών που έχουν παύσει να υφίστανται» πρέπει να νοείται ως αντανάκλαση του άρθρου 4 παράγραφος 4 της ΟΕΑΑ ⁽³⁸⁾, δεδομένου ότι πρέπει να διαπιστωθεί ότι η προηγούμενη δίωξη ή σοβαρή βλάβη που οδήγησε στην αρχική αναγνώριση δεν θα επαναληφθεί ή ότι τα αποτελέσματά της έχουν εξαλειφθεί. Η παύση συνεπάγεται επομένως ότι με τη μεταβολή των συνθηκών εξέλιπταν οι λόγοι που είχαν οδηγήσει στη χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα ⁽³⁹⁾. Στο πλαίσιο αυτό, η UNHCR επισημαίνει ότι «το επίπεδο απόδειξης (ή το κριτήριο της πιθανολόγησης) που απαιτείται για την εφαρμογή της ρήτρας “των συνθηκών που έχουν παύσει να υφίστανται” πρέπει να είναι υψηλό, ιδίως λόγω των σοβαρών

⁽³⁷⁾ «[Η μεταβολή των συνθηκών] αναφέρεται σε θεμελιώδεις αλλαγές στη χώρα, που μπορεί να θεωρηθούν ότι έχουν άρει τη βάση του φόβου δίωξης. Μια απλή —ενδεχομένως προσωρινή— αλλαγή των περιστατικών που αφορούν τον φόβο του συγκεκριμένου πρόσφυγα, η οποία δεν επιφέρει σημαντικές διαφοροποιήσεις των συνθηκών, δεν επαρκεί για να είναι εφαρμοστέα αυτή η ρήτρα», UNHCR, *Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status and Guidelines on International Protection*, 2019, ό.π., υποσημείωση 15, παράγραφος 135.

⁽³⁸⁾ «Το γεγονός ότι ο αιτών έχει ήδη υποστεί δίωξη ή σοβαρή βλάβη ή άμεσες απειλές τέτοιας δίωξης ή βλάβης αποτελεί σοβαρή ένδειξη ότι είναι βάσιμος ο φόβος του αιτούντος ότι θα υποστεί δίωξη ή ότι διατρέχει πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης, εκτός εάν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι για να πιστευτεί κανείς ότι η εν λόγω δίωξη ή σοβαρή βλάβη δεν θα επαναληφθεί».

⁽³⁹⁾ ΔΕΕ, 2010, *Abdulla*, ό.π., υποσημείωση 18, παράγραφος 69.

συνεπειών της παύσης για τον πρόσφυγα και του γεγονότος ότι η ρήτρα “των συνθηκών που έχουν παύσει να υφίστανται” δεν ενεργοποιείται από οικειοθελή πράξη του πρόσφυγα» ⁽⁴⁰⁾.

Σύμφωνα με τον *Πρακτικό οδηγό της EASO: Αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων* ⁽⁴¹⁾, «τα στοιχεία που απαριθμούνται στο άρθρο 4 παράγραφος 3 της οδηγίας για την αναγνώριση πρέπει να αναλύονται σε σχέση με το εφαρμοστέο μέτρο απόδειξης προκειμένου να είναι δυνατή η διεξαγωγή αξιολόγησης κινδύνου. Το συνηθέστερα εφαρμοζόμενο μέτρο απόδειξης κατά την αξιολόγηση του βάσιμου φόβου δίωξης και του πραγματικού κινδύνου σοβαρής βλάβης είναι η “εύλογη πιθανότητα”. Το εφαρμοστέο μέτρο απόδειξης πρέπει σε κάθε περίπτωση να είναι χαμηλότερο από το “πέραν εύλογης αμφιβολίας”».

Αφότου διαπιστωθεί ότι οι συνθήκες βάσει των οποίων χορηγήθηκε το καθεστώς πρόσφυγα έχουν παύσει να υφίστανται, εξακολουθεί να είναι αναγκαίο να εξακριβωθεί αν ενδέχεται να έχουν προκύψει και **άλλες περιστάσεις** που να δημιουργούν για το εν λόγω πρόσωπο βάσιμο φόβο δίωξης ή πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης. Μόνο σε περίπτωση αρνητικής απάντησης στο ερώτημα αυτό μπορεί να τερματιστεί το καθεστώς πρόσφυγα ή επικουρικής προστασίας. Η αξιολόγηση που πρέπει να διενεργηθεί είναι ανάλογη με εκείνη που λαμβάνει χώρα κατά την εξέταση αρχικής αίτησης χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα ⁽⁴²⁾. Ειδικότερα, ο χειριστής της υπόθεσης πρέπει να εξετάσει αν το πρόσωπο έχει βάσιμο φόβο δίωξης που συνδέεται με έναν από τους πέντε λόγους, να ακολουθήσει όλα τα αναγκαία στάδια της αξιολόγησης και να λάβει απόφαση σχετικά με την επιλεξιμότητα ⁽⁴³⁾. Εάν τεκμηριωθεί ο βάσιμος φόβος δίωξης για έναν από τους πέντε λόγους, χορηγείται στο ενδιαφερόμενο πρόσωπο το καθεστώς πρόσφυγα. Εάν το πρόσωπο δεν πληροί τις προϋποθέσεις χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα, η εξέταση συνεχίζεται με την αξιολόγηση για την παροχή επικουρικής προστασίας. Εάν αποδειχθεί ότι το πρόσωπο θα διατρέχει πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης, όπως περιγράφεται στο άρθρο 15 της ΟΕΑΑ, τότε το καθεστώς πρόσφυγα θα παύσει, αλλά θα χορηγηθεί επικουρική προστασία.

Όσον αφορά το μέτρο απόδειξης που πρέπει να εφαρμόζεται κατά την εξέταση, εάν δεν υφίστανται άλλες περιστάσεις που να δικαιολογούν φόβο του ενδιαφερόμενου ότι θα υποστεί δίωξη (είτε για τον ίδιο λόγο όπως αρχικώς, είτε για νέους λόγους), το ΔΕΕ έκρινε ότι «το κριτήριο της πιθανολόγησης για την εκτίμηση του κινδύνου που προκαλείται από τις νέες αυτές περιστάσεις είναι το ίδιο με εκείνο που εφαρμόστηκε κατά τη χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα» ⁽⁴⁴⁾.

3. Η έννοια της ουσιαστικής προστασίας και των μη κρατικών υπευθύνων προστασίας

Σύμφωνα με τα άρθρα 11 και 16 της ΟΕΑΑ, προκειμένου να εφαρμοστεί η παύση σε περίπτωση ουσιαστικής και μη προσωρινής μεταβολής των συνθηκών, οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας θα

⁽⁴⁰⁾ UNHCR, *UNHCR public statement in relation to Salahadin Abdulla and Others v. Bundesrepublik Deutschland pending before the Court of Justice of the European Union*, 2008, σ. 18.

⁽⁴¹⁾ *Πρακτικός οδηγός της EASO: Αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων*, 2015, σ. 21.

⁽⁴²⁾ ΔΕΕ, 2010, *Abdulla*, ό.π., υποσημείωση 18, σκέψεις 81-83.

⁽⁴³⁾ Για περαιτέρω καθοδήγηση σχετικά με την εξέταση της διεθνούς προστασίας, βλ. τον *Πρακτικό οδηγό της EASO: Αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων*, 2015, και τον *Πρακτικό οδηγό της EASO: Αναγνώριση προσώπων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας*, 2018.

⁽⁴⁴⁾ ΔΕΕ, 2010, *Abdulla*, ό.π., υποσημείωση 18, σκέψη 84.

πρέπει να μπορούν να κάνουν χρήση της προστασίας της χώρας καταγωγής [άρθρο 11 παράγραφος 1 στοιχείο ε)] ή θα πρέπει να διαπιστώνεται ότι δεν απαιτείται πλέον διεθνής προστασία (άρθρο 16 παράγραφος 1).

Σε περιπτώσεις κατά τις οποίες εξακολουθεί να υφίσταται κίνδυνος δίωξης ή σοβαρής βλάβης, η εφαρμογή των ρητρών παύσης εξαρτάται από την αποτελεσματική παροχή προστασίας από τους υπευθύνους προστασίας υπό τους ίδιους όρους που αναφέρονται στο άρθρο 7 της ΟΕΑΑ ⁽⁴⁵⁾. Το γεγονός ότι ο δικαιούχος είχε αναγνωριστεί κατά το παρελθόν ως τέτοιος υποδηλώνει ότι δεν ήταν σε θέση ή, λόγω φόβου ή κινδύνου, δεν επιθυμούσε να θέσει εαυτόν υπό την προστασία της χώρας καταγωγής του. Εάν ο λόγος του φόβου ή του κινδύνου δεν έχει εκλείψει, τότε θα πρέπει να ισχύει η μεταβολή των συνθηκών σε ό,τι αφορά τη διαθεσιμότητα προστασίας από τη χώρα καταγωγής. Αυτό σημαίνει ότι η διαθεσιμότητα προστασίας θα πρέπει να έχει αλλάξει σε τέτοιο βαθμό ώστε να μην υπάρχει πλέον βάσιμος φόβος ή πραγματικός κίνδυνος.

Το άρθρο 7 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ παρέχει καθοδήγηση σχετικά με το πότε «παρέχεται κατά κανόνα» η προστασία και σχετικά με τους παράγοντες που τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν υπόψη στις αξιολογήσεις τους:

Η προστασία κατά της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης πρέπει να είναι αποτελεσματική και μη προσωρινή. Η προστασία αυτή παρέχεται κατά κανόνα όταν οι υπεύθυνοι [...] λαμβάνουν εύλογα μέτρα για να αποτρέψουν τη δίωξη ή την πρόκληση σοβαρής βλάβης, μεταξύ άλλων με τη λειτουργία αποτελεσματικού νομικού συστήματος για τον εντοπισμό, την ποινική δίωξη και τον κολασμό πράξεων που συνιστούν δίωξη ή σοβαρή βλάβη, και όταν ο αιτών έχει πρόσβαση στην προστασία αυτή.

Στην απόφασή του για την υπόθεση *Abdulla και λοιποί* το 2010, το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι, κατά τη διενέργεια της αξιολόγησης των υπευθύνων προστασίας, είναι αναγκαίο να επαληθεύεται ότι οι εν λόγω υπεύθυνοι έχουν λάβει εύλογα μέτρα για να αποτρέψουν τη δίωξη. Ως εκ τούτου, είναι απαραίτητο να επαληθεύεται ότι διαθέτουν, μεταξύ άλλων, αποτελεσματικό νομικό σύστημα για τον εντοπισμό, την ποινική δίωξη και τον κολασμό πράξεων που συνιστούν δίωξη, και ότι ο ενδιαφερόμενος πρόσφυγας θα έχει πρόσβαση στην προστασία αυτή, σε περίπτωση παύσεως της υπαγωγής του στο καθεστώς πρόσφυγα ⁽⁴⁶⁾.

Στο πλαίσιο αυτό, κατά την αξιολόγηση των υπευθύνων προστασίας, θα πρέπει να εξετάζεται η προθυμία και η ικανότητά τους να προσφέρουν προστασία. Θα πρέπει επίσης να αξιολογείται κατά πόσον η παρεχόμενη προστασία είναι αποτελεσματική και μη προσωρινή, καθώς και κατά πόσον ο αιτών έχει επίσης πρόσβαση τέτοιου είδους προστασία. Η μη διαθεσιμότητα προστασίας δεν είναι αναγκαίο να συνδέεται με τους λόγους δίωξης ή σοβαρής βλάβης. Η αδυναμία παροχής επαρκούς προστασίας αποδεικνύει de facto έλλειψη προστασίας.

Σύμφωνα με την απόφαση του ΔΕΕ στην υπόθεση ΟΑ ⁽⁴⁷⁾, μια απλή κοινωνική και οικονομική στήριξη εκ μέρους ιδιωτικών φορέων, όπως η οικογένεια ή η φυλή, δεν είναι, **αυτή καθαυτήν**, ικανή να εξασφαλίσει ούτε την παρεμπόδιση ούτε τον κολασμό πράξεων δίωξης και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι εξασφαλίζει προστασία έναντι τέτοιου είδους πράξεων. Κατά συνέπεια, το ΔΕΕ

⁽⁴⁵⁾ ΔΕΕ, 2021, ΟΑ, ό.π., υποσημείωση 19, σκέψη 38.

⁽⁴⁶⁾ ΔΕΕ, 2010, *Abdulla*, ό.π., υποσημείωση 18, σκέψη 70.

⁽⁴⁷⁾ ΔΕΕ, 2021, ΟΑ, ό.π., υποσημείωση 19, σκέψεις 41 και 46.

διαπιστώνει επίσης ότι μια τέτοια κοινωνική και οικονομική στήριξη εκ μέρους ιδιωτικών φορέων δεν ασκεί επιρροή προς εκτίμηση της αποτελεσματικότητας ή της δυνατότητας παροχής προστασίας εκ μέρους του κράτους. Επίσης, όταν προσφέρεται προστασία από ιδιωτικούς φορείς, για παράδειγμα όσον αφορά την ασφάλεια, σύμφωνα με την ίδια απόφαση, δεν μπορεί να λαμβάνεται υπόψη το στοιχείο αυτό κατά την αξιολόγηση της διαθεσιμότητας αποτελεσματικής κρατικής προστασίας σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ ⁽⁴⁸⁾.

Κατά την αξιολόγηση των υπευθύνων προστασίας, είναι αναγκαίο να εξετάζονται οι ισχύουσες νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις της χώρας καταγωγής, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο εφαρμόζονται στην πράξη. Η κατάργηση των νόμων που εισάγουν διακρίσεις ή ο βαθμός στον οποίο διασφαλίζεται στην πράξη ο σεβασμός των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων μπορούν να αποτελέσουν σημαντικά παραδείγματα κατά την εξέταση των υπευθύνων προστασίας στο πλαίσιο αυτό.

Όταν εξετάζεται αν ένας μη κρατικός φορέας είναι υπεύθυνος προστασίας, μια πρόσθετη προϋπόθεση είναι ότι ο υπεύθυνος ελέγχει το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του. Ως εκ τούτου, προκειμένου μια οντότητα να θεωρηθεί εντέλει υπεύθυνος προστασίας που πληροί τις απαιτήσεις του άρθρου 7 της ΟΕΑΑ, πρέπει να αποδειχθεί ότι ασκεί σχετικές κυβερνητικές λειτουργίες επί του ελεγχόμενου εδάφους ⁽⁴⁹⁾. Ωστόσο, η παρουσία τέτοιων οντοτήτων μπορεί επίσης να αποτελεί ένδειξη αστάθειας. Ως εκ τούτου, πρέπει σε κάθε περίπτωση να διενεργείται ενδελεχής και εξατομικευμένη αξιολόγηση, με χρήση σχετικών ΠΧΚ ικανών να τεκμηριώνουν ότι η μεταβολή των συνθηκών δεν είναι προσωρινή.

γ) Επιτακτικοί λόγοι άρνησης της προστασίας της χώρας καταγωγής

Σκοπός της εξαίρεσης για επιτακτικούς λόγους είναι να διασφαλιστεί ότι τα πρόσωπα που έχουν υποστεί προηγούμενη σοβαρή δίωξη δεν θα αναγκαστούν να επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους, ακόμη και αν η μεταβολή της κατάστασης ενδέχεται να υποδηλώνει ότι μπορούν να επιστρέψουν.

Άρθρο 1Γ παράγραφος 5 της Σύμβασης για τους Πρόσφυγες

Σύμφωνα με το άρθρο 1Γ παράγραφος 5 της Σύμβασης για τους Πρόσφυγες, η παύση «δεν εφαρμόζ[ε]ται εις την περίπτωσην πρόσφυγος [...] δυναμένου να επικαλεσθή επιτακτικούς λόγους αναφερομένους εις προγενεστέρας διώξεις, ίνα αρνηθή να απολαύση της υπό της χώρας της υπηκοότητας αυτού παρεχομένης προστασίας».

Η ΟΕΑΑ εισάγει τους «επιτακτικούς λόγους» ως εξαίρεση στο άρθρο 11 παράγραφος 3 ⁽⁵⁰⁾ για το καθεστώς πρόσφυγα και στο άρθρο 16 παράγραφος 3 ⁽⁵¹⁾ για την επικουρική προστασία. Οι εν λόγω εξαίρεσεις προβλέπουν τη διατήρηση της προστασίας για επιτακτικούς λόγους που απορρέουν από

⁽⁴⁸⁾ Ό.π., σκέψη 53.

⁽⁴⁹⁾ Βλέπε τον *Πρακτικό οδηγό της EASO: Αναγνώριση προσώπων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας*, 2018, σ. 36-39.

⁽⁵⁰⁾ «Τα στοιχεία ε) και στ) της παραγράφου 1 δεν εφαρμόζονται σε **πρόσφυγα** (η επισήμανση των συντακτών) ο οποίος είναι σε θέση να επικαλεστεί επιτακτικούς λόγους που απορρέουν από προηγούμενη δίωξη για να αρνηθεί την προστασία που του παρέχει η χώρα ιθαγένειας ή, στην περίπτωση ανιθαγενούς, η χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του».

⁽⁵¹⁾ «Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται σε δικαιούχο καθεστώτος *επικουρικής προστασίας* (η επισήμανση των συντακτών) ο οποίος είναι σε θέση να επικαλεστεί επιτακτικούς λόγους που απορρέουν από προηγούμενη σοβαρή βλάβη για να αρνηθεί την προστασία που του παρέχει η χώρα ιθαγένειας ή, στην περίπτωση ανιθαγενούς, η χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του ».

προηγούμενη δίωξη ή προηγούμενη σοβαρή βλάβη και θεωρείται ότι αντικατοπτρίζουν μια γενική ανθρωπιστική αρχή.

Οι επιτακτικοί λόγοι καλύπτουν τους πρόσφυγες και τους δικαιούχους επικουρικής προστασίας που έχουν υποστεί πολύ σοβαρές διώξεις στο παρελθόν και των οποίων η ανάγκη προστασίας, ως εκ τούτου, δεν θα παύσει ακόμη και αν οι συνθήκες στη χώρα καταγωγής έχουν μεταβληθεί. Στην πράξη, αυτό σημαίνει ότι, αφότου χορηγηθεί, η διεθνής προστασία δεν πρέπει να αποσύρεται ακόμη και αν δεν υπάρχει πλέον φόβος δίωξης ή σοβαρής βλάβης. Στην περίπτωση αυτή, η δίωξη ή η βλάβη που υπέστη το πρόσωπο στο παρελθόν πρέπει να είναι τόσο σοβαρής φύσης και να έχει λάβει τόσο «απάνθρωπες μορφές» ⁽⁵²⁾ ώστε να μην μπορεί εύλογα να αναμένεται ότι το πρόσωπο θα επιστρέψει στη χώρα του.

Οι λόγοι άρνησης του δικαιούχου να τεθεί υπό την προστασία της χώρας καταγωγής πρέπει να είναι τόσο ισχυροί ώστε να καθιστούν τελείως αδικαιολόγητη την επιστροφή του. Ο αδικαιολόγητος χαρακτήρας του συγκεκριμένου αιτήματος πρέπει να διαπιστώνεται αντικειμενικά, λαμβανομένης υπόψη της υποκειμενικής ψυχικής κατάστασης του πρόσφυγα. Η σοβαρότητα της δίωξης μπορεί να συναχθεί από την ίδια την πράξη, από τη διάρκειά της και από το πλαίσιο εντός του οποίου έλαβε χώρα ⁽⁵³⁾. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η ιατρική γνώμáτευση και οι ιατροδικαστικές εκθέσεις μπορούν να έχουν μεγάλη αξία για την αξιολόγηση ⁽⁵⁴⁾.

Οι επιτακτικοί λόγοι πρέπει, σύμφωνα με την ΟΕΑΑ, να προκύπτουν από προηγούμενη δίωξη ή προηγούμενη σοβαρή βλάβη. Μπορεί να συνίστανται σε συνδυασμό των περιστάσεων της αρχικής δίωξης και των συνεπειών που θα μπορούσε να είχε η επιστροφή στη χώρα. Επίσης, είναι πιθανό η προηγούμενη δίωξη από την οποία απορρέουν οι επιτακτικοί λόγοι να μην ήταν ο καθαυτό λόγος για την αναγνώριση του καθεστώτος πρόσφυγα ή για τη χορήγηση επικουρικής προστασίας. Ας αναλογιστούμε, για παράδειγμα, το σενάριο ενός πρόσφυγα που έχει ουλές στο σώμα του ως αποτέλεσμα σοβαρών βασανιστηρίων· ο συγκεκριμένος ισχυρισμός θα είχε διερευνηθεί και αξιολογηθεί κατά την εξέταση της αίτησης. Ωστόσο, η χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα μπορεί να βασίστηκε στο σκεπτικό ότι οποιοδήποτε πρόσωπο το οποίο φέρει ουλές (από οποιαδήποτε αιτία) θεωρείται από την κυβέρνηση ύποπτο για συμμετοχή σε εμφύλιο πόλεμο που βρίσκεται σε εξέλιξη και, για τον λόγο αυτόν και μόνο, μπορεί να υποστεί δίωξη. Στο πλαίσιο των στοιχείων που λαμβάνονται υπόψη για την παύση λόγω μεταβολής των συνθηκών και λαμβανομένου υπόψη του σκοπού της σχετικής διάταξης, φαίνεται ότι ο πρόσφυγας θα πρέπει να είναι σε θέση να επικαλεστεί πράξεις δίωξης οι οποίες δεν συνιστούσαν απαραίτητα τους λόγους για την αρχική αναγνώριση του καθεστώτος πρόσφυγα —εν προκειμένω, τα σοβαρά βασανιστήρια. Σε κάθε περίπτωση, οι πράξεις αυτές θα έπρεπε τουλάχιστον να έχουν αναφερθεί από τον πρόσφυγα κατά την αρχική αίτησή του. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας παύσης, θα πρέπει να αποδεικνύεται ότι έλαβαν πράγματι χώρα τέτοιες πράξεις.

⁽⁵²⁾ UNHCR, *Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status and Guidelines on International Protection*, 2019, ό.π., υποσημείωση 15.

⁽⁵³⁾ UNHCR, *Guidelines on Exemption Procedures in respect of Cessation Declarations*, Δεκέμβριος 2011, παράγραφος 26.

⁽⁵⁴⁾ Βλ. OHCHR, *Manual on the Effective Investigation and Documentation of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment ('Istanbul Protocol')*, 2004, HR/P/PT/8/Rev.1· UNHCR, *Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status and Guidelines on International Protection*, 2019, ό.π., υποσημείωση 15, παράγραφοι 208-210.

Ακολουθεί μη εξαντλητικός κατάλογος ⁽⁵⁵⁾ των μορφών δίωξης που θα μπορούσαν δυνητικά να οδηγήσουν στην εφαρμογή επιτακτικών λόγων.

Παραδείγματα πιθανών επιτακτικών λόγων (μη εξαντλητικός κατάλογος)

- Γενοκτονία
- Βασανιστήρια
- Απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία
- Κράτηση σε στρατόπεδα ή φυλακές
- Πράξεις απειλής σοβαρής βίας
- Ακρωτηριασμός
- Βιασμός
- Άλλες μορφές σεξουαλικής επίθεσης
- Απώλεια στενών συγγενών λόγω δίωξης
- Επιζώντες ή μάρτυρες βίας κατά μελών της οικογένειάς τους
- Άτομα με σοβαρά ψυχικά τραύματα

Οι επιτακτικοί λόγοι πρέπει να εξετάζονται **κατά περίπτωση**. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δίνεται σε ορισμένες επιμέρους πτυχές, όπως η ηλικία, το φύλο, το πολιτιστικό υπόβαθρο και οι κοινωνικές εμπειρίες.

Η UNHCR συνιστά να λαμβάνονται υπόψη τα ακόλουθα στοιχεία κατά την αξιολόγηση ⁽⁵⁶⁾.

- Ακραίο άγχος λόγω έκθεσης του προσώπου σε σοβαρές μορφές δίωξης που θα μπορούσε να θεωρηθεί τραυματικό γεγονός για το συγκεκριμένο πρόσωπο. Στις περιπτώσεις αυτές, είναι σημαντικό να προσδιοριστεί ο ψυχολογικός αντίκτυπος που είχαν τα γεγονότα αυτά στον δικαιούχο, για παράδειγμα μέσω της συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων από εμπειρογνώμονες.
- Συνεχιζόμενα συναισθηματικά, ψυχικά και σωματικά προβλήματα του προσώπου που προκύπτουν από εμπειρίες σοβαρών διώξεων.
- Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δίνεται στα παιδιά, λαμβανομένου υπόψη ότι ενδέχεται να αντιμετωπίζουν παρελθόντα γεγονότα με διαφορετικούς τρόπους από ό,τι οι ενήλικες και ενδέχεται να υφίστανται σοβαρότερες αρνητικές επιπτώσεις λόγω της δίωξης.
- Ο τόπος όπου έλαβε χώρα η δίωξη ή το γεγονός που προκάλεσε το τραύμα δεν θα πρέπει να αποτελεί τον καθοριστικό παράγοντα όταν εξετάζεται αν είναι εφαρμοστέα η εξαίρεση από την εφαρμογή των ρητρών παύσης. Για παράδειγμα, εάν ένας πρόσφυγας δέχθηκε επίθεση στη χώρα ασύλου από φορείς της χώρας καταγωγής, η επίθεση αυτή μπορεί να εξακολουθεί να αποτελεί τη βάση επιτακτικών λόγων που δικαιολογούν τη συνεχιζόμενη ανάγκη διεθνούς προστασίας.

⁽⁵⁵⁾ Ο κατάλογος, με εξαίρεση τα τρία τελευταία στοιχεία, προέρχεται από τις κατευθυντήριες γραμμές της UNHCR για τις διαδικασίες εξαίρεσης σε σχέση με δηλώσεις παύσης (*Guidelines on Exemption Procedures in respect of Cessation Declarations*), 2011, ό.π., υποσημείωση 53, παράγραφος 26.

⁽⁵⁶⁾ Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλ. UNHCR, *Guidelines on Exemption Procedures in respect of Cessation Declarations*, 2011, ό.π., υποσημείωση 53.

III. Διαδικαστικά στάδια της ροής ενεργειών παύσης

Στόχος του παρόντος κεφαλαίου είναι να περιγραφεί η ροή ενεργειών που αφορούν την παύση όπως συμβαίνει στην πράξη. Παρέχονται σχετικά παραδείγματα και κατάλογοι σημείων ελέγχου για όλα τα στάδια της διαδικασίας παύσης.

Η απόφαση ανάκλησης της διεθνούς προστασίας δεν είναι ποτέ αυτόματη. Υπάρχουν διαδικαστικές εγγυήσεις που πρέπει να τηρούνται ώστε να διασφαλίζεται η δίκαιη, διαφανής και συνεπής εφαρμογή των διατάξεων για τον τερματισμό της διεθνούς προστασίας. Όπως προβλέπεται στο άρθρο 14 παράγραφος 2 και στο άρθρο 19 παράγραφος 4 της ΟΕΑΑ, πριν από τη λήψη απόφασης, τα κράτη μέλη έχουν την υποχρέωση να διενεργούν **εξατομικευμένη αξιολόγηση** και να αξιολογούν όλα τα σχετικά στοιχεία της εκάστοτε υπόθεσης. Το πρόσωπο που υπόκειται σε εξέταση για την επαναξιολόγηση της διεθνούς προστασίας που του έχει χορηγηθεί έχει την υποχρέωση να καταθέσει όλα τα σχετικά πραγματικά περιστατικά και έγγραφα που έχει στη διάθεσή του.

α) Παράγοντες ενεργοποίησης και κίνηση της διαδικασίας

Άρθρο 44 της ΟΔΑ

«Ανάκληση διεθνούς προστασίας

Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να μπορεί να αρχίζει εξέταση για την ανάκληση διεθνούς προστασίας συγκεκριμένου προσώπου, όταν έρχονται στο φως νέα στοιχεία ή πορίσματα που δείχνουν ότι υπάρχουν λόγοι επανεξέτασης της διεθνούς προστασίας του».

Οι πιθανοί παράγοντες που δίνουν το έναυσμα για την κίνηση της διαδικασίας παύσης μπορούν να διαιρεθούν σε δύο ομάδες, ανάλογα με το αν η πιθανή παύση θα ήταν συνέπεια των ατομικών ενεργειών ή της συμπεριφοράς του προσώπου ή συνέπεια της μεταβολής των συνθηκών. Οι παράγοντες ενεργοποίησης που απαριθμούνται κατωτέρω δεν αποτελούν εξαντλητικό κατάλογο.

1. Παράγοντες που σχετίζονται με τη συμπεριφορά του πρόσφυγα

Κατά την εξέταση των παραγόντων ενεργοποίησης που σχετίζονται με τη συμπεριφορά του ατόμου, η εκτίμηση της **πραγματικής πρόθεσης** του πρόσφυγα να θέσει εαυτόν υπό την προστασία του κράτους θα είναι καίριας σημασίας. Ως εκ τούτου, πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη οι δηλώσεις του πρόσφυγα.

Ο πρόσφυγας έχει εξασφαλίσει εκ νέου οικειοθελώς την προστασία της χώρας της ιθαγένειας

- **Διαβατήριο ή άλλα έγγραφα που εκδίδονται για τον πρόσφυγα από τις εθνικές αρχές της χώρας του**

Πρόσφυγας ο οποίος, με δική του ελεύθερη βούληση, επικοινωνεί με την πρεσβεία ή το προξενείο της χώρας καταγωγής του για να λάβει έγγραφο (πιστοποιητικό γέννησης, άλλο προσωπικό πιστοποιητικό) ή για να υποβάλει αίτηση για νέο διαβατήριο.

- **Αναφορές άλλων εθνικών αρχών, όπως της αστυνομίας, συνοριοφυλάκων, πρεσβείας ή προξενείων στο εξωτερικό**
Οι εν λόγω αρχές μπορούν να λάβουν γνώση της αναχώρησης ενός πρόσφυγα προς τη χώρα καταγωγής του ή της επιστροφής από αυτή, είτε στα σύνορα είτε όταν υποβάλει αίτηση για την ανανέωση της άδειας διαμονής του ή άλλων υπηρεσιών, και προσκομίζει τα σχετικά έγγραφα. Τα εν λόγω έγγραφα μπορούν να περιλαμβάνουν:
 - ο αεροπορικά εισιτήρια
 - ο σφραγίδες επί του διαβατηρίου.

Οι σφραγίδες επί του διαβατηρίου παρέχουν ένδειξη όχι μόνο της επιστροφής, αλλά και της διάρκειας της παραμονής και του αριθμού των περιπτώσεων που το άτομο έχει ταξιδέψει στη χώρα καταγωγής του.

Ο πρόσφυγας έχει ανακτήσει οικειοθελώς την ιθαγένεια που απώλεσε κατά το παρελθόν

- **Έγγραφα** που εκδίδονται για το εν λόγω πρόσωπο και αποδεικνύουν την ανακτηθείσα ιθαγένεια.
- Αλλαγές στη **νομοθεσία** περί ιθαγένειας στη χώρα καταγωγής ως αφετηρία για την έναρξη αξιολόγησης.

Ο πρόσφυγας έχει αποκτήσει νέα ιθαγένεια και απολαύει της προστασίας της χώρας που του χορήγησε τη νέα ιθαγένεια

- Απόκτηση **νέου διαβατηρίου** που αποδεικνύει ότι ο πρόσφυγας έχει αποκτήσει νέα ιθαγένεια.
- **Απευθείας πληροφορίες** από τις αρχές που είναι αρμόδιες για τη χορήγηση ιθαγένειας στη χώρα ασύλου.
- **Κατάλογος των πολιτογραφημένων προσώπων** που δημοσιεύεται στις επίσημες εφημερίδες της οικείας χώρας.

Ο πρόσφυγας έχει εγκατασταθεί εκ νέου οικειοθελώς στη χώρα που είχε εγκαταλείψει ή εκτός της οποίας είχε παραμείνει εξαιτίας του φόβου ότι θα υποστεί δίωξη

- Οι **δηλώσεις του προσώπου** και η βούλησή του να παραμείνει και να εγκατασταθεί εκ νέου στη χώρα καταγωγής του.
- Σχετικά **έγγραφα** που σχετίζονται με τις δραστηριότητες του αιτούντος στη χώρα καταγωγής. Αυτά μπορεί να είναι, για παράδειγμα, έγγραφα που σχετίζονται με εργασία που έχει αναλάβει ο πρόσφυγας ή με περιουσιακά στοιχεία που αγόρασε στη χώρα καταγωγής.
- **Αναφορές άλλων εθνικών αρχών, όπως της αστυνομίας, συνοριοφυλάκων, πρεσβείας ή προξενείων στο εξωτερικό**, οι οποίες μπορούν να παρέχουν αποδεικτικά στοιχεία για την επιστροφή, όπως προαναφέρθηκε.
- **Ανεπίσημες εκθέσεις ή πληροφορίες** σχετικά με πιθανή επιστροφή, οι οποίες πρέπει να αξιολογούνται με τη δέουσα επιμέλεια, συμπεριλαμβανομένων των κινήτρων του ενδιαφερόμενου προσώπου.

Κατάλογος σημείων ελέγχου για παράγοντες ενεργοποίησης που σχετίζονται με τη συμπεριφορά του ατόμου

Έκδοση διαβατηρίου ή άλλων σχετικών εγγράφων
Έγγραφα που αποδεικνύουν τη νέα ιθαγένεια
Αποδεικτικά στοιχεία επιστροφής στη χώρα καταγωγής ή προηγούμενης συνήθους διαμονής
Αποδεικτικά στοιχεία εγκατάστασης στη χώρα καταγωγής
Επίσημες πληροφορίες/αναφορές από άλλες αρχές
Ανεπίσημες πληροφορίες/αναφορές από άλλο πρόσωπο, αξιολογούμενες με τη δέουσα προσοχή
Εκθέσεις ΠΧΚ.
Δηλώσεις του δικαιούχου, προκειμένου να τεκμηριωθούν οι πραγματικές προθέσεις του.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: όσον αφορά την ανωτέρω αξιολόγηση των παραγόντων ενεργοποίησης, η έννοια της οικειοθελούς ενέργειας εκ μέρους του δικαιούχου (όπως περιγράφεται στο ανωτέρω τμήμα «Παράγοντες που σχετίζονται με τη συμπεριφορά του πρόσφυγα») είναι καίριας σημασίας για την αξιολόγηση.

2. Παράγοντες που σχετίζονται με τη μεταβολή των συνθηκών

Κατά την κίνηση της διαδικασίας παύσης, οι παράγοντες ενεργοποίησης που σχετίζονται με τη μεταβολή των συνθηκών προέρχονται κυρίως από νέες ΠΧΚ που διατίθενται. Η μεταβολή αυτή μπορεί να αφορά **την κατάσταση ασφάλειας, τις πολιτικές συνθήκες, την κοινωνική πολιτική ή τη νομοθεσία** στις οικείες χώρες καταγωγής. Οι εν λόγω παράγοντες ενεργοποίησης τίθενται υπόψη του αρμόδιου χειριστή της υπόθεσης μέσω των εσωτερικών ροών ενεργειών της αποφαινόμενης αρχής.

Ειδικότερα, τα κράτη μέλη χρησιμοποιούν τις ΠΧΚ για να αξιολογήσουν αν η φύση της μεταβολής των συνθηκών στη χώρα καταγωγής είναι ουσιαστική και μη προσωρινή, ώστε να εξετάσουν αν εξακολουθεί να ισχύει ο φόβος του δικαιούχου ότι θα υποστεί δίωξη ή ότι διατρέχει πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης. Η χρήση εκθέσεων ΠΧΚ μπορεί να είναι συστηματική, για παράδειγμα μέσω της έκδοσης περιοδικών εκθέσεων από τις αρμόδιες διοικητικές μονάδες των κρατών μελών σχετικά με την κατάσταση στη χώρα καταγωγής (βλ. για παράδειγμα, [κεφάλαιο V «Διαδικασίες παύσης μεγάλης κλίμακας»](#)). Ωστόσο, μπορεί επίσης να υπάρχουν ad hoc εκθέσεις ΠΧΚ, όπως αυτές που ζητούνται κατά τη διαδικασία εξέτασης της ανανέωσης της άδειας διαμονής ενός δικαιούχου. Η επιστροφή του δικαιούχου στη χώρα καταγωγής του μπορεί επίσης να οδηγήσει σε μια τέτοια έρευνα. Είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί ότι, εκτός από τις σχετικές ΠΧΚ, η διοίκηση πρέπει να λαμβάνει υπόψη την προσωπική κατάσταση του δικαιούχου και τα ατομικά χαρακτηριστικά του, καθώς αυτά ενδέχεται να έχουν αλλάξει από τον χρόνο έκδοσης της αρχικής απόφασης και επειδή η μεταβολή των συνθηκών στη χώρα καταγωγής μπορεί να επηρεάσει διαφορετικά άτομα με πολύ διαφορετικούς τρόπους.

β) Παροχή πληροφοριών

Μόλις εκτιμηθεί ότι πρέπει να κινηθεί η διαδικασία παύσης, ο δικαιούχος διεθνούς προστασίας πρέπει να ενημερωθεί σχετικά.

Άρθρο 45 παράγραφος 1 της ΟΔΑ

1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι, όταν η αρμόδια αρχή εξετάζει το ενδεχόμενο ανάκλησης διεθνούς προστασίας υπηκόου τρίτης χώρας ή ανιθαγενούς σύμφωνα με το άρθρο 14 ή 19 της οδηγίας 2011/95/ΕΕ, ο ενδιαφερόμενος απολαύει των ακόλουθων εγγυήσεων:

α) ενημερώνεται εγγράφως ότι η αρμόδια αρχή επανεξετάζει αν συγκεντρώνει τις απαραίτητες προϋποθέσεις για να είναι δικαιούχος διεθνούς προστασίας και ενημερώνεται επίσης για τους λόγους της επανεξέτασης αυτής· και

β) έχει τη δυνατότητα να προβάλει, στο πλαίσιο προσωπικής συνέντευξης σύμφωνα με το άρθρο 12 παράγραφος 1 στοιχείο β) και τα άρθρα 14 έως 17 ή με γραπτή δήλωση, τους λόγους για τους οποίους θεωρεί ότι δεν πρέπει να ανακληθεί η διεθνής προστασία του.

Πριν από τη λήψη οποιασδήποτε απόφασης παύσης, ο δικαιούχος πρέπει να ενημερώνεται γραπτώς για το γεγονός ότι εξετάζεται το ενδεχόμενο παύσης, για τους λόγους αυτής της επανεξέτασης και για τη δυνατότητά του να προβάλει τους λόγους για τους οποίους δεν θα πρέπει να ανακληθεί το καθεστώς του. Οι λόγοι για την επανεξέταση του καθεστώτος μπορεί να είναι ενδεικτικοί, αλλά θα πρέπει να είναι αρκετά λεπτομερείς ώστε ο δικαιούχος να μπορεί να προετοιμαστεί για την προσωπική συνέντευξη ή να κοινοποιήσει μέσω γραπτής δήλωσης την άποψή του σχετικά με τους λόγους για τους οποίους δεν θα πρέπει να ανακληθεί το καθεστώς του.

Η έκταση των γραπτών πληροφοριών που παρέχονται στους δικαιούχους διαφέρει από χώρα σε χώρα. Μια πρακτική είναι η ενημερωτική επιστολή σχετικά με την κίνηση της διαδικασίας να περιλαμβάνει συγκεκριμένες πληροφορίες σχετικά με τους λόγους, αλλά όχι απαραίτητα τις πηγές των πληροφοριών αυτών. Εάν, για παράδειγμα, η διοίκηση εξετάζει την εκ νέου εξασφάλιση προστασίας από τη χώρα καταγωγής σε περιπτώσεις κατά τις οποίες έχει ενημερωθεί ότι το πρόσωπο επέστρεψε εκεί, δεν θα αποκαλύψει την πηγή των πληροφοριών πριν από τη συνέντευξη (εάν η πηγή ήταν επίσημη, π.χ. η συνοριακή αστυνομία). Σε άλλα κράτη μέλη, η διοίκηση επιδιώκει την ισόρροπη παροχή πληροφοριών στην ενημερωτική επιστολή και κατά τη διάρκεια της συνέντευξης.

Οι πληροφορίες που παρέχονται σε αυτό το στάδιο μπορούν να περιλαμβάνουν περιγραφή των επόμενων σταδίων της διαδικασίας, καθώς και αναφορά στη δυνατότητα άσκησης προσφυγής κατά ενδεχόμενης αρνητικής απόφασης.

γ) Προσωπική συνέντευξη

Συστήνεται η διεξαγωγή προσωπικής συνέντευξης, κατά τη διάρκεια της οποίας η διοίκηση μπορεί να εξηγήσει λεπτομερώς γιατί κινήθηκε η διαδικασία παύσης και ο δικαιούχος μπορεί να εξηγήσει τους λόγους για τους οποίους η παύση ενδέχεται να μην είναι εφαρμοστέα στη δική του περίπτωση⁽⁵⁷⁾. Η προσωπική συνέντευξη παρέχει τη δυνατότητα περαιτέρω αξιολόγησης τυχόν ζητημάτων αξιοπιστίας που ενδέχεται να προκύψουν σε σχέση με τα αντεπιχειρήματα που προβάλλει ο δικαιούχος. Όταν οι προσωπικές συνεντεύξεις δεν διεξάγονται συστηματικά, είναι σημαντικό να προβλέπεται η δυνατότητα συνέντευξης μετά την εξέταση των γραπτών δηλώσεων, προκειμένου να αποσαφηνιστούν

⁽⁵⁷⁾ Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές της UNHCR για τις διαδικασίες εξαίρεσης σε σχέση με δηλώσεις παύσης (*Guidelines on Exemption Procedures in respect of Cessation Declarations*), το δικαίωμα ακρόασης, συμπεριλαμβανομένης της ατομικής συνέντευξης σε πρώτο βαθμό, συγκαταλέγεται στις ελάχιστες διαδικαστικές απαιτήσεις για διαδικαστικά ζητήματα (βλ. παραγράφους 29 και 42).

τυχόν αβέβαια ή ασαφή στοιχεία που ενδέχεται να προκύψουν από τις γραπτές δηλώσεις. Η συνέντευξη μπορεί επίσης να χρησιμεύσει για την περαιτέρω διερεύνηση, κατά περίπτωση, τυχόν νέων στοιχείων που υποβάλλει ο δικαιούχος.

Επιπλέον, συστήνεται οι χειριστές της υπόθεσης που είναι υπεύθυνοι για τη συνέντευξη και/ή την αξιολόγηση να έχουν παρακολουθήσει εξειδικευμένη εκπαίδευση σχετικά με την παύση ⁽⁵⁸⁾ και τη λήξη της προστασίας, όπως την **εκπαιδευτική θεματική ενότητα «End of Protection» της EASO**.

Οι προϋποθέσεις της προσωπικής συνέντευξης, αναφέρονται λεπτομερώς στο άρθρο 15 της ΟΔΑ. Η προσωπική συνέντευξη θα πρέπει κατά κανόνα να διεξάγεται χωρίς την παρουσία μελών της οικογένειας, εκτός εάν κριθεί απαραίτητο προκειμένου να διενεργηθεί η δέουσα εξέταση, και υπό συνθήκες που εξασφαλίζουν εμπιστευτικότητα. Τα κράτη μέλη υποχρεούνται να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίζουν ότι οι προσωπικές συνεντεύξεις διεξάγονται σε συνθήκες που επιτρέπουν στον δικαιούχο να εκθέσουν τις απόψεις του. Τέλος, τα κράτη μέλη μπορούν να ορίσουν κανόνες όσον αφορά την παρουσία τρίτων στην προσωπική συνέντευξη.

Επιπλέον, η UNHCR ⁽⁵⁹⁾ διατυπώνει τις ακόλουθες συστάσεις για τη διαδικασία παύσης.

- Η συνέντευξη πραγματοποιείται σε κατάλληλο περιβάλλον.
- Κατά τη διάρκεια της συνέντευξης απαιτείται ενσυναίσθηση.
- Προβλέπεται επαρκής χρόνος για τη συνέντευξη.
- Εάν ο αιτών αισθάνεται ανυπόφορο άγχος, ενδέχεται να χρειαστεί να προγραμματιστεί νέο συνάντηση για την ολοκλήρωση της συνέντευξης σε δεύτερο χρόνο.
- Είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη ότι η αναβίωση τραυματικών αναμνήσεων μετά από πολλά χρόνια μπορεί να οδηγήσει σε επιδείνωση ή επανεμφάνιση συμπτωμάτων τραύματος.
- Οι ερωτήσεις σχετικά με ψυχολογικά προβλήματα και σεξουαλικά θέματα θεωρούνται ταμπού σε πολλές κοινωνίες και ο υπεύθυνος της συνέντευξης θα πρέπει να δείχνει κατανόηση και σεβασμό στις καταστάσεις αυτές.

1. Η δομή της συνέντευξης

Πριν από τη διεξαγωγή της συνέντευξης, είναι πάντα σημαντικό να λάβετε τις σχετικές ΠΧΚ. Επιπλέον, μπορεί να είναι σκόπιμο να προσδιοριστούν τα σχετικά θέματα που πρέπει να διερευνηθούν με βάση τις πληροφορίες για την υπόθεση.

Σχετικό εργαλείο της EASO

Οδηγίες για τον τρόπο διεξαγωγής μιας συνέντευξης υψηλής ποιότητας διατίθενται στον [Πρακτικό οδηγό της EASO: Προσωπική συνέντευξη, 2014](#).

⁽⁵⁸⁾ Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές της UNHCR για τις διαδικασίες εξαίρεσης σε σχέση με δηλώσεις παύσης (*Guidelines on Exemption Procedures in respect of Cessation Declarations*), «οι κυβερνητικοί υπάλληλοι που αποφασίζουν σχετικά με τις εξαιρέσεις θα πρέπει να διαθέτουν πείρα στον προσδιορισμό του καθεστώτος του πρόσφυγα και, όπου είναι εφικτό, στις διαδικασίες εξαίρεσης» (παράγραφος 9).

⁽⁵⁹⁾ UNHCR, *Guidelines on Exemption Procedures in respect of Cessation Declarations*, 2011, ό.π., υποσημείωση 53, παράγραφοι 51-53.

Για καθεμία από τις ρήτρες παύσης πρέπει να διερευνώνται διάφορα θέματα κατά τη διάρκεια της συνέντευξης όταν εξετάζονται υποθέσεις παύσης. Οι παρακάτω κατάλογοι προορίζονται να αποτελέσουν πηγή έμπνευσης και δεν είναι εξαντλητικού χαρακτήρα. Τα ερωτήματα και τα θέματα πρέπει να προσαρμόζονται στην εκάστοτε περίπτωση.

Οικειοθελής εκ νέου εξασφάλιση προστασίας στη χώρα ιθαγένειας — θέματα προς διερεύνηση

- Οι λόγοι για τους οποίους ζητήθηκε η έκδοση διαβατηρίου / άλλων εγγράφων από τις αρχές της χώρας καταγωγής.
- Πώς χρησιμοποιήθηκαν το διαβατήριο / τα έγγραφα; Σε ποιο πλαίσιο, με ποιο αποτέλεσμα;
- Το άτομο έχει ταξιδέψει; Αν ναι, χρησιμοποίησε το διαβατήριο και ποιος ήταν ο προορισμός του ταξιδιού;
- Πώς έλαβε το πρόσωπο το διαβατήριο / τα έγγραφα;
- Έχουν εκδοθεί άλλα έγγραφα για το συγκεκριμένο πρόσωπο;
- Ποια δικαιώματα συνδέονται με την έκδοση του διαβατηρίου/εγγράφου;

Οικειοθελής ανάκτηση ιθαγένειας — θέματα προς διερεύνηση

- Πραγματοποιήθηκε αυτόματα η ανάκτηση;
- Πραγματοποίησε το πρόσωπο κάποια ενέργεια για να επιτύχει την ανάκτηση;
- Ισχύει η ανάκτηση της ιθαγένειας στην πράξη;
- Διαθέτει το πρόσωπο έγγραφα για την ανάκτηση;

Απόκτηση νέας ιθαγένειας — θέματα προς διερεύνηση

- Έχει πράγματι αποκτήσει το πρόσωπο νέα ιθαγένεια ή υπάρχει απλώς πιθανότητα απόκτησης νέας ιθαγένειας;
- Ισχύει η απόκτηση της νέας ιθαγένειας στην πράξη;
- Υπάρχει φόβος δίωξης ή κίνδυνος σοβαρής βλάβης στη χώρα της νέας ιθαγένειας;

Οικειοθελής εκ νέου εγκατάσταση στη χώρα ιθαγένειας / συνήθους διαμονής — θέματα προς διερεύνηση

- Ποιοι ήταν οι λόγοι επιστροφής στη χώρα ιθαγένειας / συνήθους διαμονής;
- Πώς οργάνωσε τη ζωή του ο ενδιαφερόμενος στη χώρα καταγωγής (στέγαση, εργασία, προσωπικά είδη, σχολείο για τα παιδιά κ.λπ.);
- Πώς προέβη το πρόσωπο σε επαφές με τις αρχές της χώρας καταγωγής του; Ποια αιτήματα υποβλήθηκαν στις αρχές;
- Ποιες δεσμεύσεις ανέλαβε ο δικαιούχος τόσο έναντι της κοινωνίας όσο και έναντι των αρχών της χώρας καταγωγής;
- Ποια ήταν η διάρκεια του χρόνου παραμονής στη χώρα ιθαγένειας / συνήθους διαμονής; Ποιος ήταν ο λόγος για τη διάρκεια της παραμονής;
- Ποιες είναι οι προϋποθέσεις και οι απαιτήσεις για την οικονομική και κοινωνική εγκατάσταση στη χώρα ιθαγένειας / συνήθους διαμονής;

- Βρίσκεται το πρόσωπο σε επαφή με μέλη του στενού οικογενειακού κύκλου του στην οικεία χώρα, υποδηλώνοντας έτσι την πρόθεση επανεγκατάστασής του;
- Κατάφερε το πρόσωπο να εγκατασταθεί χωρίς προβλήματα;

Φόβος δίωξης που δεν είναι πλέον βάσιμος — πραγματικός κίνδυνος σοβαρής βλάβης που δεν υφίσταται πλέον

Κατά τη διάρκεια της συνέντευξης, η αρχική αξιολόγηση που είχε οδηγήσει στη χορήγηση διεθνούς προστασίας πρέπει να επανεξεταστεί υπό το πρίσμα των συνθηκών που έχουν μεταβληθεί.

- Η μεταβολή των συνθηκών εξαλείφει τον κίνδυνο δίωξης και/ή σοβαρής βλάβης;
- Θα έχει ο δικαιούχος στη διάθεση του αποτελεσματική προστασία στη χώρα καταγωγής λόγω της μεταβολής των συνθηκών;
- Υπάρχουν άλλοι/νέοι λόγοι φόβου δίωξης ή κινδύνου σοβαρής βλάβης παρά τη μεταβολή των συνθηκών;

Θέματα προς διερεύνηση ή αξιολόγηση όταν ο δικαιούχος υποβάλλει έγγραφα

Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει επίσης να δίνεται όταν υποβάλλονται και αξιολογούνται έγγραφα κατά τη διάρκεια της συνέντευξης ⁽⁶⁰⁾.

- Πώς αποκτήθηκε το έγγραφο;
- Τα διαβατήρια θα πρέπει να ελέγχονται για σφραγίδες εισόδου/εξόδου και/ή θεωρήσεις.
- Τι θέλει να αποδείξει ο δικαιούχος με το έγγραφο; πώς συνδέεται με κάποιο συγκεκριμένο ουσιώδες πραγματικό περιστατικό;
- Υπάρχει το είδος του παρεχόμενου εγγράφου, σύμφωνα με γενικές πληροφορίες; Είναι συμβατό με τις ΠΧΚ;?
- Περιέχει το έγγραφο εσωτερικές αντιφάσεις;
- Είναι το περιεχόμενο συμβατό με τις δηλώσεις του αιτούντος;
- Είναι το περιεχόμενο συμβατό με τις ΠΧΚ;
- Είναι ακριβές το περιεχόμενο του εγγράφου;
- Αποτελεί το έγγραφο άμεση μαρτυρία ενός ουσιώδους πραγματικού περιστατικού; Οι πληροφορίες προέρχονται από άμεση πηγή ή αποτελούν εξιστόρηση των δηλώσεων του αιτούντος;

δ) Αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων

Μετά την προσωπική συνέντευξη, πραγματοποιείται η διαδικασία αξιολόγησης των αποδεικτικών στοιχείων. Στη διαδικασία αυτή είναι σημαντικό να προσδιοριστούν τα ουσιώδη πραγματικά περιστατικά που μπορούν να οδηγήσουν σε παύση του καθεστώτος και να αξιολογηθούν τα αποδεικτικά στοιχεία που συγκεντρώθηκαν για καθένα από τα ουσιώδη πραγματικά περιστατικά.

⁽⁶⁰⁾ Βλ. επίσης τον *Πρακτικό οδηγό της EASO: Αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων*, 2015, ενότητα 2.3 «Αξιολογήστε τα έγγραφα», σ. 13.

Για την εφαρμογή των ρητρών παύσης, είναι υψίστης σημασίας οι χειριστές της διαδικασίας παύσης να είναι εξοικειωμένοι όχι μόνο με τα δεδομένα της εκάστοτε υπόθεσης, αλλά και με τη γενικότερη κατάσταση στη χώρα καταγωγής κατά τον χρόνο της εξέτασης. Οι χειριστές υποθέσεων θα πρέπει να έχουν πρόσβαση και να λαμβάνουν υπόψη σχετικές και επικαιροποιημένες πληροφορίες από διάφορες αξιόπιστες πηγές, όπως η EASO και η UNHCR.

Πύλη ΠΧΚ της EASO

Η [πύλη ΠΧΚ της EASO](#) παρέχει πρόσβαση σε ΠΧΚ που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στις διαδικασίες για τον καθορισμό του καθεστώτος προστασίας. Η πύλη αυτή περιλαμβάνει προσεκτικά επιλεγμένες πληροφορίες σχετικά με τις χώρες καταγωγής, οι οποίες βοηθούν τους επαγγελματίες στον τομέα του ασύλου, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται ερευνητές ΠΧΚ, χειριστές υποθέσεων, υπευθύνους λήψης αποφάσεων και χάραξης πολιτικής, δικηγόρους, παρόχους νομικής αρωγής και δικαστές.

Για περισσότερες οδηγίες προς τους χειριστές υποθέσεων σχετικά με τον τρόπο χρήσης των ΠΧΚ στη διαδικασία εξέτασης, βλ. τον [Πρακτικό οδηγό της EASO για τη χρήση πληροφοριών της χώρας καταγωγής από τους υπευθύνους χειρισμού υποθέσεων κατά την εξέταση αιτήσεων χορήγησης ασύλου](#), 2020.

Ανάλογα με τη ρήτρα παύσης που εφαρμόζεται, η αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων θα πρέπει να επικεντρώνεται στα εξής:

- στις ειδικές προϋποθέσεις των ρητρών παύσης: εκ νέου εξασφάλιση προστασίας, ανάκτηση της απωλεσθείσας ιθαγένειας, απόκτηση νέας ιθαγένειας, εκ νέου εγκατάσταση στη χώρα καταγωγής·
- στην εκτίμηση κινδύνου σχετικά με ήδη αποδεκτούς λόγους, συμπεριλαμβανομένης της διαθεσιμότητας προστασίας· και
- στην πλήρη αξιολόγηση νέων λόγων για την ανάγκη διεθνούς προστασίας.

Για να ξεκινήσει η αξιολόγηση, ο χειριστής της υπόθεσης πρέπει να συγκεντρώσει τις σχετικές πληροφορίες:

- λαμβάνοντας δήλωση από τον δικαιούχο μέσω:
 - ο της προσωπικής συνέντευξης,
 - ο γραπτής δήλωσης,
 - ο εγγράφων που προσκομίζει ο δικαιούχος·
- συλλέγοντας αποδεικτικά στοιχεία από άλλες πηγές:
 - ο ΠΧΚ,
 - ο εκθέσεις εμπειρογνομόνων,
 - ο ιατρικές και ψυχολογικές γνωματεύσεις,
 - ο πληροφορίες από άλλα πρόσωπα (π.χ. μάρτυρες) ⁽⁶¹⁾,
 - ο πληροφορίες από άλλα κράτη μέλη.

Μόλις εντοπιστούν τα ουσιώδη πραγματικά περιστατικά και συγκεντρωθούν τα αποδεικτικά στοιχεία, ο χειριστής της υπόθεσης διενεργεί αξιολόγηση της αξιοπιστίας, εξετάζοντας πτυχές τόσο της εσωτερικής όσο και της εξωτερικής αξιοπιστίας. Όταν ολοκληρωθεί η αξιολόγηση της αξιοπιστίας, ο χειριστής της υπόθεσης προβαίνει στην εκτίμηση κινδύνου με βάση όλα τα αποδεκτά ουσιώδη πραγματικά περιστατικά.

⁽⁶¹⁾ Δεν έχουν όλες οι πηγές την ίδια αποδεικτική ισχύ. Αυτή εξαρτάται από την περίπτωση και την αξιοπιστία της πηγής.

Άρθρο 14 παράγραφος 2 και άρθρο 19 παράγραφος 4 της ΟΕΑΑ

Άρθρο 14 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ: «Με την επιφύλαξη του καθήκοντος του πρόσφυγα, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1, να αποκαλύπτει κάθε σχετικό στοιχείο και να προσκομίζει κάθε σχετικό έγγραφο το οποίο έχει στη διάθεσή του, το κράτος μέλος που χορήγησε το **καθεστώς πρόσφυγα καταδεικνύει (η έμφαση των συντακτών)** σε εξατομικευμένη βάση ότι ο ενδιαφερόμενος έχει παύσει να είναι πρόσφυγας ή δεν υπήρξε ποτέ πρόσφυγας σύμφωνα με την παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου.»

Άρθρο 19 παράγραφος 4: Με την επιφύλαξη του καθήκοντος του υπηκόου τρίτης χώρας ή του ανιθαγενούς, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1, να αποκαλύπτει κάθε σχετικό στοιχείο και να προσκομίζει κάθε σχετικό έγγραφο το οποίο έχει στη διάθεσή του, το κράτος μέλος το οποίο έχει αναγνωρίσει το καθεστώς **επικουρικής προστασίας καταδεικνύει (η έμφαση των συντακτών)** σε εξατομικευμένη βάση ότι ο ενδιαφερόμενος έχει παύσει να δικαιούται ή δεν δικαιούται επικουρική προστασία σύμφωνα με τις παραγράφους 1, 2 και 3 του παρόντος άρθρου.

Κατά την εφαρμογή της διαδικασίας παύσης, **το βάρος της απόδειξης** φέρουν οι αρμόδιες αρχές ασύλου. Για να ληφθεί σχετική απόφαση για την παύση, η αρμόδια αρχή ασύλου πρέπει να αποδείξει ότι το ενδιαφερόμενο πρόσωπο έχει παύσει να χρειάζεται διεθνή προστασία. Ειδικότερα, η αρχή ασύλου πρέπει να τεκμηριώσει ότι ισχύουν οι εξαντλητικοί λόγοι που προβλέπονται στα άρθρα 11 και 16 της ΟΕΑΑ για την παύση του καθεστώτος πρόσφυγα και του καθεστώτος δικαιούχου επικουρικής προστασίας αντίστοιχα. Ωστόσο, κατά την εξέταση της υπόθεσης, το βάρος της απόδειξης μπορεί να μετατοπιστεί στον δικαιούχο όταν χρειάζεται να τεκμηριώσει τη συνεχιζόμενη άρνησή του να τεθεί υπό την προστασία της χώρας καταγωγής παρά τη μεταβολή των συνθηκών. Το βάρος της απόδειξης επιμερίζεται κατά την εξέταση της υπόθεσης παύσης όταν χρειάζεται να διαπιστωθεί αν συντρέχει πιθανός νέος βάσιμος φόβος δίωξης ή κίνδυνος σοβαρής βλάβης, όπως συμβαίνει κατά την τακτική διαδικασία εξέτασης.

Ειδικότερα, όσον αφορά το βάρος της απόδειξης που εφαρμόζεται κατά την αξιολόγηση των γεγονότων και περιστάσεων, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 4 της ΟΕΑΑ «το γεγονός ότι ο αιτών έχει ήδη υποστεί δίωξη ή σοβαρή βλάβη ή άμεσες απειλές τέτοιας δίωξης ή βλάβης αποτελεί σοβαρή ένδειξη ότι είναι βάσιμος ο φόβος του αιτούντος ότι θα υποστεί δίωξη ή ότι διατρέχει πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης, εκτός εάν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι για να πιστευτεί κανείς ότι η εν λόγω δίωξη ή σοβαρή βλάβη δεν θα επαναληφθεί».

Όσον αφορά τις υποθέσεις παύσης, σύμφωνα με την απόφαση του ΔΕΕ στην υπόθεση *Abdulla* ⁽⁶²⁾, το άρθρο 4 παράγραφος 4 μπορεί να εφαρμόζεται όταν οι αρμόδιες αρχές σχεδιάζουν να ανακαλέσουν το καθεστώς πρόσφυγα λόγω μεταβολής των συνθηκών, όπως προβλέπεται στο άρθρο 11 παράγραφος 1 στοιχείο ε) της ΟΕΑΑ, προκειμένου να αποδείξουν ότι εξακολουθεί να υπάρχει βάσιμος φόβος δίωξης, λόγω περιστάσεων διαφορετικών από εκείνες που οδήγησαν στην αναγνώριση του προσώπου ως πρόσφυγα.

Τέτοια περίπτωση συντρέχει ενδεχομένως, κυρίως, όταν ο πρόσφυγας προβάλει διαφορετικό λόγο δίωξης από εκείνον που ελήφθη υπόψη κατά τη χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα και:

- υπέστη, πριν από την αρχική αίτησή του για παροχή διεθνούς προστασίας, πράξεις ή απειλές δίωξης με αφορμή τον ως άνω διαφορετικό λόγο, τις οποίες όμως δεν είχε προβάλει τότε,

⁽⁶²⁾ ΔΕΕ, 2010, *Abdulla*, ό.π., υποσημείωση 18.

- υπέστη πράξεις ή απειλές δίωξης για τον ως άνω λόγο μετά την αναχώρησή του από τη χώρα καταγωγής, οι δε πράξεις ή οι απειλές αυτές οφείλονται στον λόγο αυτό.

Από την άλλη πλευρά, όταν ο πρόσφυγας αναφέρεται στα ίδια πραγματικά περιστατικά βάσει των οποίων του χορηγήθηκε το καθεστώς πρόσφυγα και υποβάλλει στις αρμόδιες αρχές στοιχεία που αποδεικνύουν ότι αφότου εξέλειψαν τα πραγματικά περιστατικά που οδήγησαν στη χορήγηση του εν λόγω καθεστώτος ακολούθησαν άλλα πραγματικά περιστατικά που δημιουργήσαν φόβο δίωξης για τον ίδιο λόγο, η αξιολόγηση της υπόθεσης πραγματοποιείται κατά κανόνα βάσει των διατάξεων του άρθρου 11 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ σχετικά με την αξιολόγηση της ουσιαστικής φύσης της μεταβολής των συνθηκών. Ειδικότερα, στην περίπτωση αυτή, οι αρμόδιες αρχές πρέπει να αξιολογήσουν αν η φύση της εικαζόμενης μεταβολής των συνθηκών —για παράδειγμα, η εξαφάνιση ενός υπευθύνου δίωξης ακολουθούμενη από την εμφάνιση άλλου υπευθύνου δίωξης— είναι τόσο σημαντική ώστε ο φόβος δίωξης του πρόσφυγα να μην μπορεί πλέον να θεωρηθεί βάσιμος ⁽⁶³⁾.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι σε περιπτώσεις κατά τις οποίες ο δικαιούχος αρνείται να συνεργαστεί με τις αρχές ασύλου κατά τη διάρκεια της προσωπικής συνέντευξης, η εν λόγω έλλειψη συνεργασίας εκ μέρους του δικαιούχου δεν συνιστά λόγο παύσης. Ο δικαιούχος μπορεί να ερωτηθεί αν επιθυμεί να πραγματοποιηθεί η αξιολόγηση με άλλον τρόπο, για παράδειγμα με την υποβολή γραπτής δήλωσης ⁽⁶⁴⁾. Ωστόσο, η έλλειψη συνεργασίας θα μπορούσε ενδεχομένως να συνεπάγεται μη τήρηση μιας από τις απαιτήσεις του άρθρου 4 παράγραφος 5 ⁽⁶⁵⁾ σχετικά με την τεκμηρίωση της αίτησης.

Σχετικό εργαλείο της EASO

Λεπτομερείς οδηγίες σχετικά με τον τρόπο ολοκλήρωσης της αξιολόγησης αποδεικτικών στοιχείων παρέχονται στον *Πρακτικό οδηγό της EASO: Αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων*, 2015.

ε) Σύνταξη της απόφασης

Μετά την αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων, ο χειριστής της υπόθεσης αναλύει αν είναι εφαρμοστέοι οι λόγοι παύσης. Στην απόφαση, ο χειριστής της υπόθεσης θα πρέπει να αποδείξει ότι είναι εφαρμοστέα όλα τα κριτήρια ενός λόγου παύσης λαμβάνοντας υπόψη όλα τα επιμέρους στοιχεία της υπόθεσης. Ο χειριστής της υπόθεσης θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη αν οι ενέργειες του δικαιούχου μπορούν να ενεργοποιήσουν την εφαρμογή περισσότερων από μία ρητρών παύσης και/ή ανάκλησης. Οι πρακτικές του κράτους μέλους μπορεί να διαφέρουν όταν πρόκειται να εξεταστεί μια συγκεκριμένη πράξη στο πλαίσιο μίας ή περισσότερων ρητρών παύσης, όταν υπάρχουν τα απαραίτητα στοιχεία.

⁽⁶³⁾ ΔΕΕ, 2010, *Abdulla*, ό.π., υποσημείωση 18, σκέψεις 92-100.

⁽⁶⁴⁾ Βλ. τμήμα η) σχετικά με τις πρακτικές προκλήσεις κατά την επικοινωνία με τους δικαιούχους στο πλαίσιο της διαδικασίας παύσης.

⁽⁶⁵⁾ Άρθρο 4 παράγραφος 5 της ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση): «Οσάκις τα κράτη μέλη εφαρμόζουν την αρχή σύμφωνα με την οποία εναπόκειται στον αιτούντα να τεκμηριώσει την αίτηση παύσης διεθνούς προστασίας και οσάκις ορισμένες πτυχές των δηλώσεων του αιτούντος δεν τεκμηριώνονται με έγγραφα ή άλλες αποδείξεις, οι πτυχές αυτές δεν χρειάζονται επιβεβαίωση, όταν πληρούνται οι ακόλουθοι όροι: α) ο αιτών έχει καταβάλει πραγματική προσπάθεια να τεκμηριώσει την αίτησή του· β) έχουν υποβληθεί όλα τα συναφή στοιχεία, τα οποία έχει ο αιτών στη διάθεσή του και έχει δοθεί ικανοποιητική εξήγηση για την τυχόν έλλειψη άλλων λυσιτελών στοιχείων· γ) οι δηλώσεις του αιτούντος θεωρούνται συνεπείς και ευλογοφανείς και δεν έρχονται σε αντίθεση με διαθέσιμα ειδικά και γενικά στοιχεία που αφορούν την περίπτωσή του· δ) ο αιτών αιτήθηκε την παροχή διεθνούς προστασίας το νωρίτερο δυνατόν, εκτός εάν αποδείξει ότι υπήρχε σοβαρός λόγος που τον εμπόδισε να το πράξει και ε) η γενική αξιοπιστία του αιτούντος είναι αποδεδειγμένη».

1. Γραπτή απόφαση

Σύμφωνα με το άρθρο 45 παράγραφος 3 της ΟΔΑ, «τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι η απόφαση της αρμόδιας αρχής να ανακαλέσει τη διεθνή προστασία δίδεται γραπτώς. Η απόφαση αναφέρει τους πραγματικούς και νομικούς λόγους [...]».

Ως εκ τούτου, η γραπτή απόφαση πρέπει να περιέχει τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης και τις εφαρμοστέες νομικές διατάξεις.

στ) Κοινοποίηση της απόφασης και πραγματική προσφυγή

Άρθρο 45 παράγραφος 3 της ΟΔΑ: διαδικαστικοί κανόνες

«Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι η απόφαση της αρμόδιας αρχής να ανακαλέσει τη διεθνή προστασία δίδεται γραπτώς. Η απόφαση αναφέρει τους πραγματικούς και νομικούς λόγους και παρέχονται γραπτώς πληροφορίες σχετικά με τις δυνατότητες προσβολής της απόφασης».

Η κοινοποίηση της απόφασης στον δικαιούχο πρέπει να γίνεται γραπτώς. Μαζί με την απόφαση και τον πραγματικό και νομικό λόγο της απόφασης, η κοινοποίηση θα πρέπει επίσης να περιέχει πληροφορίες σχετικά με τις δυνατότητες προσφυγής σύμφωνα με το άρθρο 45 παράγραφος 3 της ΟΔΑ. Η απόφαση μπορεί επίσης να παρέχει πληροφορίες σχετικά με τις δυνατότητες νομικής αρωγής.

1. Πραγματική προσφυγή

Τα κράτη μέλη πρέπει να μεριμνούν ώστε οι αιτούντες να έχουν δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου κατά απόφασης που βασίζεται σε μία από τις ρήτρες παύσης.

Άρθρο 46 της ΟΔΑ: δικαίωμα πραγματικής προσφυγής

«1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι αιτούντες να έχουν δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου κατά των ακόλουθων αποφάσεων:

α) απόφαση επί της αιτήσεως διεθνούς προστασίας [...]

[...]

γ) απόφαση ανάκλησης διεθνούς προστασίας σύμφωνα με το άρθρο 45.

[...]

3. Προκειμένου να τηρούν τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 1, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε η πραγματική προσφυγή να εξασφαλίζει πλήρη και *ex nunc* εξέταση τόσο των πραγματικών όσο και των νομικών ζητημάτων, ιδίως, κατά περίπτωση, εξέταση των αναγκών διεθνούς προστασίας σύμφωνα με την οδηγία 2011/95/ΕΕ, τουλάχιστον κατά τις διαδικασίες άσκησης ένδικου μέσου ενώπιον πρωτοβάθμιου δικαστηρίου.

4. Τα κράτη μέλη ορίζουν εύλογες προθεσμίες και θεσπίζουν τις λοιπές απαιτούμενες διατάξεις για την άσκηση του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής από τον αιτούντα σύμφωνα με την παράγραφο 1. Οι προθεσμίες δεν καθιστούν αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση του εν λόγω δικαιώματος.

[...]

5. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 6, τα κράτη μέλη επιτρέπουν στους αιτούντες να παραμείνουν στο έδαφός τους μέχρι να λήξει η προθεσμία εντός της οποίας μπορούν να ασκήσουν το δικαίωμά τους σε πραγματική προσφυγή και, σε περίπτωση άσκησης εντός της προθεσμίας του εν λόγω δικαιώματος, εν αναμονή της έκβασης της προσφυγής.

Στο άρθρο 46 της ΟΔΑ αναφέρεται ότι η πραγματική προσφυγή περιλαμβάνει πλήρη και *ex nunc* εξέταση τόσο των πραγματικών όσο και των νομικών ζητημάτων. Ως εκ τούτου, η δευτεροβάθμια εξέταση και η αξιολόγηση της υπόθεσης πρέπει να είναι ισοδύναμες με την εκτίμηση της ίδιας της διοίκησης ⁽⁶⁶⁾.

Τα κράτη μέλη πρέπει να ορίζουν εύλογες προθεσμίες και να θεσπίζουν τις λοιπές απαιτούμενες διατάξεις για την άσκηση του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής από τον δικαιούχο, σύμφωνα με το άρθρο 46 παράγραφος 4 της ΟΔΑ. Για την εκπλήρωση της απαίτησης αυτής, η διοίκηση μπορεί να ορίσει προθεσμία εντός της οποίας ο δικαιούχος έχει τη δυνατότητα να ασκήσει προσφυγή κατά της απόφασης. Ωστόσο, η προθεσμία για την άσκηση προσφυγής κατά της απόφασης δεν θα πρέπει να καθιστά αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση αυτού του δικαιώματος.

Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 46 παράγραφος 5 της ΟΔΑ, θα πρέπει να επιτρέπεται στον δικαιούχο να παραμένει στη χώρα όσο εκκρεμεί προσφυγή σε ανώτερη διοικητική αρχή ή στα δικαστήρια.

ζ) Ειδικά ζητήματα για ευάλωτα πρόσωπα

Είναι σημαντικό να δοθεί προσοχή στις κατηγορίες ευάλωτων προσώπων από την έναρξη της διαδικασίας παύσης, προκειμένου να τους παρασχεθεί επαρκής στήριξη καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας.

Η UNHCR επισημαίνει ότι για τους δικαιούχους με «ψυχολογικό τραύμα και/ή διανοητική αναπηρία, ενδέχεται να είναι αναγκαία η ελάφρυνση του βάρους της απόδειξης και ο υπεύθυνος λήψης απόφασης μπορεί να χρειαστεί να αναζητήσει πληροφορίες αλλού, χρησιμοποιώντας οποιεσδήποτε εξωτερικές διαθέσιμες πηγές πληροφοριών, συμπεριλαμβανομένων πληροφοριών για τη χώρα καταγωγής, ιατροδικαστικών εκθέσεων ή συνεντεύξεων με μέλη της οικογένειας. Κατά κανόνα, η εξέταση πρέπει να έχει περισσότερο χαρακτήρα «έρευνας» απ' ό,τι σε άλλες περιπτώσεις, με προσεκτική εξέταση του ιστορικού και του υπόβαθρου του αιτούντος» ⁽⁶⁷⁾.

Παιδιά. Όταν ένας παράγοντας ενεργοποίησης δίνει έναυσμα για την κίνηση της διαδικασίας παύσης, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού ⁽⁶⁸⁾.

Άλλες κατηγορίες ευάλωτων προσώπων. Είναι σημαντικό να εξεταστούν οι συνθήκες κατά τον χρόνο χορήγησης της διεθνούς προστασίας και να εκτιμηθεί ο βαθμός στον οποίο ελήφθησαν υπόψη οι ειδικές ανάγκες του δικαιούχου, καθώς και οι τρέχουσες ειδικές ανάγκες του προσώπου.

1. Προσωπική συνέντευξη

Παιδιά. Σε περιπτώσεις που αφορούν παιδιά, θα πρέπει να υιοθετείται μια φιλική προς τα παιδιά προσέγγιση και να παρίσταται εκπρόσωπος του παιδιού εάν είναι ασυνόδευτο. Θα πρέπει να αξιολογείται αν θα πρέπει να πραγματοποιηθεί συνέντευξη με το παιδί, λαμβανομένου υπόψη του

⁽⁶⁶⁾ Βλ. επίσης ΔΕΕ, απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2020, *JP κατά Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides*, C-651/19, ECLI:EU:C:2020:681. Σύνοψη διαθέσιμη στη [βάση δεδομένων νομολογίας της ΕΑΣΟ](#).

⁽⁶⁷⁾ UNHCR, *Guidelines on Exemption Procedures in respect of Cessation Declarations*, 2011, ό.π., υποσημείωση 53, παράγραφος 59.

⁽⁶⁸⁾ Για καθοδήγηση σχετικά με τον τρόπο παροχής επαρκούς στήριξης στα παιδιά, ανατρέξτε στον [Πρακτικό οδηγό της ΕΑΣΟ σχετικά με το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού στις διαδικασίες ασύλου](#), 2019.

βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού. Εάν κριθεί αναγκαία η διεξαγωγή συνέντευξης, αυτή πρέπει να διεξάγεται από χειριστή υποθέσεων ο οποίος έχει εκπαιδευτεί στην εργασία με παιδιά και στη διεξαγωγή συνεντεύξεων με αυτά. Καθ' όλη τη διάρκεια της συνέντευξης, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ειδικές ανάγκες του παιδιού, καθώς και το βέλτιστο συμφέρον του.

Άλλες κατηγορίες ευάλωτων προσώπων. Κατά την εξέταση άλλων κατηγοριών ευάλωτων ατόμων, ο χειριστής της υπόθεσης πρέπει να αξιολογεί αν το εκάστοτε πρόσωπο είναι ικανό να συμμετέχει στη συνέντευξη, κατανοεί τι αφορά η συνέντευξη και τις συνέπειες που μπορεί να έχουν οι δηλώσεις του. Οι εκτιμήσεις αυτές αφορούν ιδιαίτερα τα πρόσωπα με αναπηρίες και σωματικές, ψυχικές ή ψυχοκοινωνικές παθήσεις. Εάν κριθεί ότι το πρόσωπο μπορεί να πραγματοποιήσει τη συνέντευξη, στη συνέχεια μπορεί να εξεταστεί αν το εν λόγω άτομο θα πρέπει να έχει στη μαζί του κάποιον τρίτο για την παροχή υποστήριξης και βοήθειας κατά τη διάρκεια της συνέντευξης. Ο χειριστής της υπόθεσης θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τυχόν ειδικές ανάγκες ή ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις που πρέπει να πληρούνται κατά τη διάρκεια της συνέντευξης και να προβλέπει τα σχετικά μέτρα στήριξης.

2. Κοινοποίηση της απόφασης

Παιδιά. Μετά την έκδοση της απόφασης πρέπει να αξιολογηθεί ο τρόπος με τον οποίο θα κοινοποιηθεί η απόφαση στο παιδί. Θα ήταν σκοπιμότερο η απόφαση να κοινοποιείται και να εξηγείται προφορικά, ενώ είναι παρών ο επίτροπος / νόμιμος εκπρόσωπος / οι γονείς. Είναι επίσης σημαντικό να αφιερωθεί χρόνος για να εξηγηθούν στο παιδί όλα τα σχετικά στοιχεία και τα επόμενα στάδια της υπόθεσης.

Άλλα ευάλωτα πρόσωπα. Καλό είναι να λαμβάνονται υπόψη οι ατομικές περιστάσεις και οι ειδικές ανάγκες του προσώπου κατά τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τον χρόνο και τις λεπτομέρειες κοινοποίησης της απόφασης. Για ορισμένες κατηγορίες, όπως τα άτομα με αναπηρίες, μπορεί να είναι σκοπιμότερο η απόφαση να κοινοποιείται προφορικά και να παρίσταται κάποιος τρίτος για την υποστήριξη του εν λόγω ατόμου. Ωστόσο, το τρίτο μέρος δεν θα πρέπει να ενημερώνεται για το αποτέλεσμα της απόφασης όταν υπάρχουν υποχρεώσεις εμπιστευτικότητας. Ανάλογα με τις περιστάσεις, μπορεί επίσης να εκτιμηθεί ότι πρέπει να αφιερωθεί χρόνος για την επεξήγηση της απόφασης και των επόμενων σταδίων της υπόθεσης, πέραν της γραπτής απόφασης και αιτιολόγησης.

Κατάλογος σημείων ελέγχου. Παραδείγματα παραγόντων ενεργοποίησης και κίνησης της διαδικασίας

Ι. Παράγοντες που σχετίζονται με τη συμπεριφορά του πρόσφυγα

α. Οικειοθελής εκ νέου εξασφάλιση προστασίας στη χώρα ιθαγένειας

Επιστροφή στη χώρα καταγωγής

Επαναλαμβανόμενα ταξίδια

Απόκτηση και χρήση εθνικού διαβατηρίου

Αναφορές άλλων εθνικών αρχών, όπως της αστυνομίας, συνοριοφυλάκων, πρεσβείας ή προξενείων στο εξωτερικό

Αεροπορικά εισιτήρια και/ή ενδείξεις σε ταξιδιωτικά έγγραφα

Δηλώσεις από την πλευρά του δικαιούχου

β. Οικειοθελής ανάκτηση ιθαγένειας

Έγγραφο που χορηγείται στον πρόσφυγα και αποδεικνύει την επαναποκτηθείσα ιθαγένεια

Δηλώσεις από την πλευρά του δικαιούχου

Κατάλογος σημείων ελέγχου. Παραδείγματα παραγόντων ενεργοποίησης και κίνησης της διαδικασίας

- γ. Απόκτηση νέας ιθαγένειας και προστασία της χώρας που χορήγησε τη νέα ιθαγένεια
 - Απόκτηση νέου διαβατηρίου
 - Δηλώσεις του πρόσφυγα
- δ. Οικειοθελής εκ νέου εγκατάσταση στη χώρα που εγκατέλειψε
 - Συναφή έγγραφα
 - Αποδεικτικά στοιχεία επιστροφής και εγκατάστασης, όπως εκθέσεις από άλλες αρχές, συμπεριλαμβανομένης της πρεσβείας ή του προξενείου στο εξωτερικό
 - Δηλώσεις από την πλευρά του δικαιούχου ή άλλου προσώπου

II. Παράγοντες που σχετίζονται με τη μεταβολή των συνθηκών

- Μεταβολή των συνθηκών σε σχέση με την αναγνώριση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας
 - Κατάσταση στη χώρα καταγωγής που καταγράφεται σε έκθεση ΠΧΚ
 - Μεταβολή στις ατομικές περιστάσεις του αιτούντος, π.χ. μεταβολή της πολιτικής κατάστασης ή της κατάστασης ασφάλειας που σχετίζεται με τη χορήγηση του καθεστώτος κ.λπ.

Κατάλογος σημείων ελέγχου. Διαδικαστικά ζητήματα κατά την εφαρμογή της διαδικασίας παύσης

Παροχή πληροφοριών

- Γραπτές πληροφορίες ότι έχει κινηθεί διαδικασία παύσης και σχετικό σκεπτικό για την κίνηση της διαδικασίας
- Πληροφορίες που παρέχονται στον δικαιούχο σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του ενόσω η υπόθεση βρίσκεται σε εξέλιξη

Προσωπική συνέντευξη

- Δεν αποτελεί νομική απαίτηση σε όλες τις περιπτώσεις ανάλογα με τις πρακτικές των κρατών μελών, αλλά συνιστάται να προσφέρεται στους δικαιούχους τουλάχιστον η δυνατότητα συνέντευξης.
- Απαιτήσεις σχετικά με την προσωπική συνέντευξη ⁽⁶⁹⁾
- Ειδικά θέματα υπό διερεύνηση (συμβουλευτείτε τους σχετικούς σημείων καταλόγους ελέγχου παραπάνω)

Αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων

- Συλλογή πληροφοριών: συλλογή δηλώσεων από τον δικαιούχο, συλλογή αποδεικτικών στοιχείων από άλλες πηγές (ΠΧΚ, εκθέσεις εμπειρογνομόνων, πληροφορίες από τρίτους κ.λπ.)
- Εφαρμογή δεικτών αξιοπιστίας

Νομική ανάλυση / γραπτή απόφαση

- Αναγνώριση του δικαιούχου στο πλαίσιο των εφαρμοζόμενων λόγων παύσης
- Γραπτή απόφαση που περιλαμβάνει τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης και τις εφαρμοστέες νομικές διατάξεις.

Κοινοποίηση της απόφασης / πραγματική προσφυγή

- Δικαίωμα προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου
- Δικαίωμα παραμονής στη χώρα ενόσω εκκρεμεί η προσφυγή

⁽⁶⁹⁾ Βλ. επίσης τον *Πρακτικό οδηγό της EASO: Προσωπική συνέντευξη*, 2014.

η) Πρακτικές προκλήσεις κατά την επικοινωνία με τους δικαιούχους στο πλαίσιο της διαδικασίας παύσης

Κατά τη διαδικασία παύσης, ενδέχεται να προκύψουν πρακτικές προκλήσεις που να εμποδίζουν την εξέταση. Ειδικότερα, ενδέχεται να προκύψουν οι ακόλουθες καταστάσεις:

- Ο δικαιούχος διαμένει στο εξωτερικό.
- Δεν είναι δυνατή η επικοινωνία με τον δικαιούχο.
- Ο δικαιούχος δεν παρίσταται στην προγραμματισμένη συνέντευξη.

Όπως προαναφέρθηκε, ο δικαιούχος διεθνούς προστασίας έχει το δικαίωμα να ενημερώνεται σχετικά με την επανεξέταση της διεθνούς προστασίας και πρέπει να του παρέχεται η δυνατότητα να αναφέρει τους λόγους για τους οποίους δεν θα πρέπει να ανακληθεί η διεθνής προστασία του. Επιπλέον, όπως αναφέρεται στο άρθρο 46 παράγραφος 1 στοιχείο γ) της ΟΔΑ, ο δικαιούχος έχει δικαίωμα πραγματικής προσφυγής κατά απόφασης ανάκλησης της διεθνούς προστασίας.

Ωστόσο, στις περιπτώσεις που εξετάζεται το ενδεχόμενο παύσης, υπάρχει η πιθανότητα να μην είναι δυνατό να βρεθεί ο δικαιούχος ή να διαμένει εκτός της χώρας προστασίας. Αυτό μπορεί να εμποδίσει τη διαδικασία παύσης ή ακόμη και να αποτρέψει την παύση, επειδή ο δικαιούχος δεν μπορεί να ενημερωθεί για τη διαδικασία ή να του δοθεί η δυνατότητα να εκθέσει τους λόγους για τους οποίους δεν θα πρέπει να ανακληθεί η διεθνής προστασία του, σύμφωνα με το άρθρο 45 παράγραφος 1 στοιχεία α) και β) της ΟΔΑ.

Κάθε προηγούμενη πληροφορία μπορεί να είναι χρήσιμη για τον εντοπισμό του δικαιούχου. Σε περίπτωση επικοινωνίας με άλλα πρόσωπα για τη λήψη των στοιχείων επικοινωνίας του δικαιούχου, είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη η εμπιστευτικότητα. Δεν θα πρέπει να ενημερώνονται άλλα πρόσωπα για τη διαδικασία παύσης που βρίσκεται σε εξέλιξη. Άλλες αρχές στη χώρα προστασίας μπορεί επίσης να διαθέτουν πληροφορίες σχετικά με τον δικαιούχο και τον τόπο εγκατάστασής του. Ως έσχατη λύση, οι δικαιούχοι θα μπορούσαν να ενημερωθούν μέσω δημόσιας ανακοίνωσης, εάν υπάρχουν σαφείς κανόνες βάσει του εθνικού δικαίου οι οποίοι να προβλέπουν αυτή τη δυνατότητα. Θα πρέπει να διασφαλίζονται τα δικαιώματα ακρόασης, πραγματικής προσφυγής και η απαραίτητη εμπιστευτικότητα. Η δυνατότητα αυτή θα πρέπει να κοινοποιείται εκ των προτέρων στον δικαιούχο, κατά προτίμηση στην απόφαση χορήγησης διεθνούς προστασίας. Αυτό μπορεί να είναι ιδιαίτερα ενδεδειγμένο στο πλαίσιο των διαδικασιών παύσης μεγάλης κλίμακας, οι οποίες εξετάζονται λεπτομερέστερα στο [κεφάλαιο V «Διαδικασίες παύσης μεγάλης κλίμακας»](#).

Εάν ο δικαιούχος δεν μπορεί να βρεθεί ή εάν εξαφανιστεί κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, πρέπει να αξιολογείται κατά περίπτωση αν είναι δυνατή η συνέχιση της διαδικασίας παύσης ή όχι. Υπάρχουν ορισμένα πρακτικά ζητήματα που μπορούν να ληφθούν υπόψη για την αξιολόγηση αυτή.

Πτυχές που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την κίνηση της διαδικασίας παύσης:

- Εάν ο δικαιούχος έχει ενημερωθεί ότι το καθεστώς διεθνούς προστασίας του εξετάζεται στο πλαίσιο της διαδικασίας παύσης.
- Εάν υπάρχουν άλλες αιτήσεις για άδεια διαμονής, πολιτογράφηση ή άλλα έγγραφα που περιέχουν τυχόν εναλλακτικά στοιχεία επικοινωνίας του δικαιούχου.

- Σε περίπτωση που ο δικαιούχος έχει συγγενείς ή σύζυγο που διαμένει στη χώρα προστασίας, αν υπάρχει η δυνατότητα επικοινωνίας μαζί τους για συλλογή πληροφοριών σχετικά με τον τόπο διαμονής του δικαιούχου και επικαιροποίηση των στοιχείων επικοινωνίας του.
- Αν άλλες αρχές της χώρας προστασίας διαθέτουν στοιχεία επικοινωνίας του προσώπου, λαμβανομένων υπόψη ζητημάτων προστασίας δεδομένων.
- Σε περίπτωση που το πρόσωπο διαμένει στο εξωτερικό, αν οι πρεσβείες και τα προξενία της χώρας προστασίας μπορούν να βοηθήσουν στον εντοπισμό του.
- Ανάλογα με την εθνική πρακτική, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και άλλες πηγές ανοικτού κώδικα μπορούν να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τον τόπο διαμονής του δικαιούχου, λαμβανομένης υπόψη της αρχής της εμπιστευτικότητας και της προστασίας των δεδομένων.

Πτυχές που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά το στάδιο της προσωπικής συνέντευξης και/ή της γραπτής δήλωσης του δικαιούχου:

- Αν δόθηκε στον δικαιούχο η δυνατότητα να εκθέσει τους λόγους για τους οποίους δεν θα πρέπει να παύσει η διεθνής προστασία του.
- Σε περίπτωση που ο δικαιούχος δεν συνεργάζεται σε σχέση με τη συνέντευξη, αν επιθυμεί να πραγματοποιηθεί η αξιολόγηση με διαφορετικό τρόπο, για παράδειγμα με την υποβολή γραπτής δήλωσης.
- Να εξεταστεί η δυνατότητα παρουσίας τρίτου προσώπου στη συνέντευξη, το οποίο μπορεί να υποστηρίξει τον δικαιούχο.
- Αν μπορεί να δοθεί στον δικαιούχο η δυνατότητα να υποβάλει περαιτέρω σχόλια και παρατηρήσεις μετά τη συνέντευξη, εντός καθορισμένης προθεσμίας.
- Εάν ο δικαιούχος δεν παραστεί στη συνέντευξη, θα πρέπει να υπάρξει είτε τηλεφωνική είτε γραπτή επικοινωνία μαζί του.
- Μπορεί να προγραμματιστεί νέα συνέντευξη ή να του αποσταλεί πρόσκληση για γραπτή ακρόαση.
- Σε περίπτωση που ο δικαιούχος διαμένει στο εξωτερικό, αν η συνέντευξη θα μπορούσε να διεξαχθεί σε πρεσβεία ή προξενείο της χώρας προστασίας ή ενδεχομένως ακόμη και εξ αποστάσεως ⁽⁷⁰⁾.
- Αν μπορεί να δοθεί στον δικαιούχο η δυνατότητα να υποβάλει γραπτή δήλωση μέσω ταχυδρομείου ή ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Όπου είναι δυνατόν, θα πρέπει να προτιμάται η χρήση ασφαλούς σύνδεσης ηλεκτρονικού ταχυδρομείου για πιθανές εμπιστευτικές πληροφορίες.

Πτυχές που πρέπει να εξετάζονται στο στάδιο της κοινοποίησης της απόφασης.

- Αν η απόφαση έχει κοινοποιηθεί στον δικαιούχο.
- Ανάλογα με την εθνική πρακτική, αν οι πρεσβείες ή τα προξενία της χώρας προστασίας θα μπορούσαν επίσης να κοινοποιήσουν στο πρόσωπο την απόφαση, εάν βρίσκεται στο εξωτερικό.
- Ανάλογα με την εθνική πρακτική και νομοθεσία, αν η απόφαση θα μπορούσε επίσης να αποσταλεί ταχυδρομικώς.

⁽⁷⁰⁾ Βλ. επίσης *EASO Practical Recommendations on Conducting the Personal Interview Remotely*, 2020.

IV. Έννομες συνέπειες της παύσης

α) Συνέπειες για τον δικαιούχο

1. Βάση της οριστικής απόφασης για την παύση της διεθνούς προστασίας

Όταν η απόφαση ανάκλησης βασίζεται σε ρήτρα παύσης, το νομικό καθεστώς του πρόσφυγα ή του δικαιούχου επικουρικής προστασίας παύει επισήμως μετά την έκδοση οριστικής απόφασης, δηλαδή μόλις λήξει η προθεσμία προσφυγής ή αφού απορριφθεί η προσφυγή κατά της απόφασης ανάκλησης. Η παύση ισχύει γενικά *ex nunc* από τη στιγμή που λαμβάνεται η απόφαση παύσης ⁽⁷¹⁾.

Σύμφωνα με έρευνα της EASO το 2019, 9 από τις 23 χώρες της ΕΕ+ που απάντησαν υποβάλλουν το καθεστώς διεθνούς προστασίας σε συστηματική διαδικασία ανανέωσης μετά από 1, 3 ή 5 έτη (και οι 9 χώρες εφαρμόζουν αυτή τη διαδικασία ανανέωσης στο καθεστώς επικουρικής προστασίας και 6 από αυτές την εφαρμόζουν επίσης στο καθεστώς πρόσφυγα). Οι υπόλοιπες 14 χώρες που απάντησαν χορηγούν καθεστώς διεθνούς προστασίας για αόριστο χρονικό διάστημα και κινούν διαδικασίες ανάκλησης μόνο όταν προκύπτουν συγκεκριμένοι παράγοντες ενεργοποίησης.

Μετά τη λήψη οριστικής απόφασης παύσης, το πρόσωπο θα υποστεί όλες τις νομικές συνέπειες σύμφωνα με το ενωσιακό και το εθνικό δίκαιο. Εάν δεν μπορεί να χορηγηθεί στο πρόσωπο δικαίωμα παραμονής για άλλους νομικούς λόγους πέραν της διεθνούς προστασίας, η σοβαρότερη συνέπεια της παύσης είναι η επιστροφή του στη χώρα καταγωγής του, λαμβανομένης πάντα υπόψη της αρχής της μη επαναπροώθησης.

2. Άλλες έννομες συνέπειες για τον ενδιαφερόμενο

Μολονότι η ΟΕΑΑ και η ΟΔΑ αναφέρουν τους όρους και τη διαδικασία παύσης, οι οδηγίες δεν περιέχουν διατάξεις ή πληροφορίες σχετικά με τις περαιτέρω έννομες συνέπειες της παύσης για το ενδιαφερόμενο πρόσωπο. Από τις διατάξεις σχετικά με το περιεχόμενο της διεθνούς προστασίας (άρθρο 20 της ΟΕΑΑ), μπορεί να συναχθεί ότι, κατά γενικό κανόνα, η πρόσβαση και το δικαίωμα στα ευεργετήματα που θεμελιώνονται στη νομοθεσία της ΕΕ για το άσυλο δεν εφαρμόζονται πλέον μετά την παύση της προστασίας, εκτός εάν μπορούν να προκύψουν από άλλους νομικούς λόγους. Πέραν της απλής λήξης της προστασίας, η ανάκληση έχει διάφορες έννομες συνέπειες ανάλογα με το εκάστοτε οικείο κράτος μέλος και μπορεί να περιλαμβάνει την ανάκληση του νόμιμου δικαιώματος διαμονής. Ωστόσο, η προσέγγιση που ακολουθείται εν προκειμένω διαφέρει σημαντικά από χώρα σε χώρα.

⁽⁷¹⁾ Μολονότι η παύση είναι, από τη φύση της, γενικώς αποτελεσματική *ex nunc*, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες είναι σαφές ότι το καθεστώς διεθνούς προστασίας δεν θα έπρεπε να έχει χορηγηθεί, αλλά αυτό μπορεί να διορθωθεί μόνο με την ανάκληση του καθεστώτος, η κατάσταση πρέπει να διορθωθεί με νομικούς όρους και για το παρελθόν, έτσι ώστε η ανάκλησή του να έχει αναδρομική ισχύ (δηλαδή *ex tunc*). Η διάκριση αυτή μπορεί να έχει πρακτικές συνέπειες για το πρόσωπο που θίγεται από την παύση, ανάλογα με το εθνικό πλαίσιο.

3. Πιθανοί λόγοι για το δικαίωμα παραμονής στη χώρα υποδοχής

Σε πολλά κράτη μέλη, πέραν του τερματισμού της διεθνούς προστασίας, υπάρχει χωριστή διαδικασία για τη λήξη της άδειας διαμονής. Ωστόσο, η λήξη αυτή δεν λαμβάνει χώρα αμέσως.

Στα περισσότερα κράτη μέλη, η ατομική κατάσταση του ενδιαφερομένου πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την εξέταση της λήξης της άδειας διαμονής. Ανάλογα με τις περιστάσεις αυτές και την εθνική πολιτική, είτε χορηγείται στον ενδιαφερόμενο κατ' εξαίρεση άδεια διαμονής είτε εξετάζονται οι νομικές δυνατότητες χορήγησης νέας άδειας διαμονής για άλλους λόγους.

Πρακτικό παράδειγμα

Μετά την έκδοση οριστικής απόφασης παύσης, ο ενδιαφερόμενος υποχρεούται να παραδώσει στην αρμόδια αρχή μετανάστευσης το ταξιδιωτικό έγγραφο για πρόσφυγες και τη θετική απόφαση για τη χορήγηση προστασίας.

Ωστόσο, η άδεια διαμονής του ενδιαφερομένου δεν παύει να ισχύει αυτομάτως. Πρέπει να ακυρωθεί χωριστά. Η αρχή μετανάστευσης μπορεί να ανακαλέσει την άδεια διαμονής λαμβάνοντας υπόψη όλες τις περιστάσεις της εκάστοτε περίπτωσης. Τέτοιες περιστάσεις είναι τα ιδιωτικά συμφέροντα του προσώπου που προκύπτουν από τους οικογενειακούς δεσμούς, την ενσωμάτωση, την προστασία της εμπιστοσύνης ότι αποφεύγεται η αποκάλυψη εμπιστευτικών πληροφοριών ή η αποξένωση από τη χώρα καταγωγής λόγω μακράς απουσίας. Επιπλέον, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το δημόσιο συμφέρον να τερματίζεται δικαίωμα διαμονής το οποίο δεν δικαιολογείται πλέον.

Στο πλαίσιο της προσέγγισης αυτής αξιολογούνται τα προσωπικά συμφέροντα του ενδιαφερομένου, χωρίς ωστόσο να παραβλέπεται η τήρηση των εθνικών διατάξεων και η συνεκτίμηση του δημόσιου συμφέροντος.

β) Νομικές συνέπειες της παύσης για τα μέλη της οικογένειας ⁽⁷²⁾

Η ΟΕΑΑ ορίζει σαφώς ότι η οικογενειακή ενότητα θα πρέπει καταρχήν να διατηρείται και ότι τα μέλη της οικογένειας των δικαιούχων δικαιούνται να διεκδικούν και να απολαμβάνουν τα ίδια οφέλη.

Άρθρο 23 της ΟΕΑΑ — Διατήρηση της οικογενειακής ενότητας

1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν για τη διατήρηση της οικογενειακής ενότητας.
2. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε τα μέλη της οικογένειας του δικαιούχου διεθνούς προστασίας που δεν πληρούν ατομικά τις προϋποθέσεις για την αναγνώριση της προστασίας αυτής να δικαιούνται να αιτηθούν τα ευεργετήματα των άρθρων 24 έως 35, σύμφωνα με τις εθνικές διαδικασίες και εφόσον αυτό συμβιβάζεται με το προσωπικό νομικό καθεστώς του μέλους της οικογένειας.
3. Οι παράγραφοι 1 και 2 δεν έχουν εφαρμογή όταν το μέλος της οικογένειας αποκλείεται ή θα αποκλειόταν από τη διεθνή προστασία κατ' εφαρμογή των κεφαλαίων III και V.

⁽⁷²⁾ Το παρόν κεφάλαιο αναφέρεται στα μέλη της οικογένειας στη χώρα υποδοχής, και όχι στη χώρα καταγωγής, για τα οποία ισχύει η οδηγία 2003/86/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 2003, σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης (ΕΕ L 251 της 3.10.2003, σ. 12-18).

4. Κατά παρέκκλιση των παραγράφων 1 και 2, τα κράτη μέλη δύνανται να αρνούνται, να περιορίζουν ή να ανακαλούν τα προαναφερόμενα ευεργετήματα για λόγους εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης.
5. Τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν ότι το παρόν άρθρο έχει εφαρμογή και σε άλλους στενούς συγγενείς οι οποίοι συγκατοικούσαν με την οικογένεια ως τμήμα της κατά τον χρόνο αναχώρησης από τη χώρα καταγωγής, ήταν δε τότε εξαρτημένοι, εν όλω ή κατά κύριο λόγο, από τον δικαιούχο διεθνούς προστασίας.

Κατά την εξέταση των ρητρών παύσης για δικαιούχο διεθνούς προστασίας, η μεταχείριση των μελών της οικογένειάς του εξαρτάται από τους λόγους παύσης. Αν η ρήτρα παύσης συνδέεται με τη μεταβολή των συνθηκών στη χώρα καταγωγής, τότε η οικογένεια πρέπει να αντιμετωπίζεται ως σύνολο, ενώ πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ατομικές περιστάσεις και οι πιθανοί λόγοι για κάθε μέλος της οικογένειας. Εξαιρέσεις ισχύουν για τα τέκνα που έχουν εν τω μεταξύ ενηλικιωθεί και για τους διαζευγμένους συζύγους. Σε τέτοιες περιπτώσεις, ανάλογα με την εθνική νομοθεσία και πρακτική, οι φάκελοι ενδέχεται να πρέπει να χωριστούν και η εξέταση της παύσης να πραγματοποιηθεί σε ατομικό επίπεδο, δεδομένου ότι η οικογενειακή σχέση με τον πρώην δικαιούχο έχει λυθεί (σε περίπτωση διαζυγίου) ή ο πρώην δικαιούχος δεν θεωρείται οικογένεια δυνάμει της ΟΕΑΑ (στην περίπτωση παιδιών που έχουν ενηλικιωθεί).

Στις περιπτώσεις που συντρέχουν λόγοι παύσης για ένα μόνο πρόσωπο στο οποίο χορηγήθηκε προστασία στο πλαίσιο κοινού φακέλου υπόθεσης με την οικογένειά του, η εξέταση επικεντρώνεται στο εν λόγω πρόσωπο και δημιουργείται φάκελος παύσης μόνο γι' αυτό. Ωστόσο, στις περιπτώσεις αυτές, η προστασία των άλλων μελών της οικογένειας θα μπορούσε επίσης να εξεταστεί για να σχηματιστεί συνολική εικόνα της κατάστασης ολόκληρης της οικογένειας. Για την εξέταση αυτή, είναι πολύ σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη η βάση επί της οποίας χορηγήθηκε καθεστώς προστασίας στα μέλη της οικογένειας. Μέλη της οικογένειας που έχουν δικούς τους λόγους προστασίας δεν τίγονται κατ' ανάγκη από την παύση που αφορά άλλο μέλος της οικογένειας. Για τα μέλη της οικογένειας των οποίων το καθεστώς απορρέει από κύριο δικαιούχο, η εξέταση ενδεχόμενης παύσης θα εξακολουθήσει να περιλαμβάνει την εξέταση των ατομικών λόγων που ενδέχεται να έχει το μέλος της οικογένειας για τη χορήγηση διεθνούς προστασίας. Όταν το καθεστώς τουλάχιστον ενός από τα μέλη της οικογένειας δεν έχει παύσει, η αρχή της οικογενειακής ενότητας θα πρέπει και πάλι να αξιολογείται βάσει της εθνικής νομοθεσίας, πριν από την εφαρμογή της παύσης για τα άλλα μέλη της οικογένειας.

γ) Μεταγενέστερη αίτηση διεθνούς προστασίας

Σύμφωνα με την ΟΔΑ, ένα πρόσωπο του οποίου η αίτηση διεθνούς προστασίας απορρίφθηκε έχει το δικαίωμα να υποβάλει νέα αίτηση. Η ΟΔΑ ⁽⁷³⁾ παρέχει στα κράτη μέλη το πλαίσιο των όρων για τις μεταγενέστερες αιτήσεις.

Εάν υποβληθεί νέα αίτηση από αιτούντα για τον οποίο έχει ληφθεί απόφαση παύσης της διεθνούς προστασίας, η απόφαση παύσης αποτελεί το σημείο εκκίνησης για την εξέταση του παραδεκτού της μεταγενέστερης αίτησης. Μάλιστα, με την απόφαση παύσης, η διεθνής προστασία έχει αμφισβητηθεί για έναν από τους ακόλουθους λόγους:

⁽⁷³⁾ Άρθρα 40-42 της ΟΔΑ.

- τη συμπεριφορά του ίδιου του αιτούντος
- τη μεταβολή των συνθηκών.

Ως εκ τούτου, η εξέταση του παραδεκτού θα επικεντρωθεί στο κατά πόσον τα νέα στοιχεία μπορούν να αυξήσουν σημαντικά την πιθανότητα η απόφαση παύσης να μην ισχύει πλέον ή να μην ισχύσει στο μέλλον. Τα στοιχεία πρέπει να θεωρούνται «νέα» σε σύγκριση με όλα τα στοιχεία που ήταν διαθέσιμα κατά τον χρόνο παύσης της διεθνούς προστασίας. Ο αιτών μπορεί να επιθυμεί να αποδείξει ότι οι λόγοι παύσης μπορούν να τεθούν υπό αμφισβήτηση υπό το πρίσμα των νέων στοιχείων που υποβάλλει προς στήριξη της μεταγενέστερης αίτησής του.

Σχετικό εργαλείο της EASO

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις μεταγενέστερες αιτήσεις, βλ. *EASO Practical Guide on Subsequent Applications*, 2021 (υπό έκδοση).

Ο πρακτικός οδηγός παρέχει πληροφορίες σχετικά με το τι είναι μεταγενέστερη αίτηση, πρακτικές συμβουλές για την αξιολόγηση των νέων στοιχείων και, τέλος, περιγραφή ειδικών περιπτώσεων στις οποίες μπορεί να υποβληθεί μεταγενέστερη αίτηση.

V. Διαδικασίες παύσης μεγάλης κλίμακας

Όταν υπάρχουν σημαντικές αλλαγές στην κατάσταση μιας χώρας καταγωγής, οι οποίες επηρεάζουν μεγάλη ομάδα δικαιούχων διεθνούς προστασίας, αυτό μπορεί να οδηγήσει στην οργάνωση διαδικασιών παύσης μεγάλης κλίμακας. Ενώ κατά τη διεξαγωγή διαδικασιών παύσης μεγάλης κλίμακας πρέπει να πληρούνται οι ίδιες απαιτήσεις και τα ίδια πρότυπα δυνάμει των άρθρων 11 και 16 της ΟΕΑΑ, όπως περιγράφεται παραπάνω, το μέγεθος της επιχείρησης παρουσιάζει ιδιαίτερες προκλήσεις για την αποφαινόμενη αρχή και όλα τα εμπλεκόμενα ενδιαφερόμενα μέρη. Η ατομική εξέταση κάθε περίπτωσης εξακολουθεί να είναι αναγκαία και πρέπει να αξιολογηθεί κατά πόσον ένας δικαιούχος που περιλαμβάνεται σε διαδικασία παύσης μεγάλης κλίμακας έχει **επιτακτικούς λόγους να αρνηθεί την προστασία στη χώρα ιθαγένειας ή προηγούμενης συνήθους διαμονής του**.

Οι διαδικασίες παύσης μεγάλης κλίμακας εμπίπτουν, από τη φύση τους, μόνο στις ρήτρες παύσης που σχετίζονται με **«μεταβολή των συνθηκών στη χώρα ιθαγένειας»**, δεδομένου ότι οι σχετικές ρήτρες μπορεί να ισχύουν ταυτόχρονα για περισσότερους από έναν δικαιούχους διεθνούς προστασίας. Μια διαδικασία παύσης μεγάλης κλίμακας θα κινηθεί κατά κανόνα με βάση ΠΧΚ που υποδεικνύουν ουσιαστική και μη προσωρινή μεταβολή στη χώρα ιθαγένειας μιας ομάδας δικαιούχων. Με την πάροδο των ετών, η UNHCR έχει κατά διαστήματα εκδώσει δηλώσεις γενικής παύσης σε ορισμένες περιπτώσεις για (υπο)ομάδες προσφυγικού πληθυσμού, σύμφωνα με το άρθρο 6Α του καταστατικού της UNHCR ⁽⁷⁴⁾ και το άρθρο 1Γ της Σύμβασης για τους Πρόσφυγες, και με την επιφύλαξη της εξατομικευμένης αξιολόγησης κάθε υπόθεσης όσον αφορά τις ανάγκες συνεχούς διεθνούς προστασίας ή τους «επιτακτικούς λόγους» ⁽⁷⁵⁾.

α) Πλαίσιο της διαδικασίας

Με βάση τις διαθέσιμες ΠΧΚ, η διοίκηση θα αξιολογήσει κατά πόσον υπήρξε ουσιαστική και μη προσωρινή μεταβολή των συνθηκών ώστε να είναι δυνατό να κινηθεί διαδικασία μεγάλης κλίμακας. Μόλις αποφασιστεί ότι μπορεί να κινηθεί διαδικασία μεγάλης κλίμακας, πρέπει να ενημερωθούν τα πρόσωπα που συμπεριλαμβάνονται σε αυτή.

Οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας που επηρεάζονται από διαδικασία παύσης μεγάλης κλίμακας μπορούν να ενημερωθούν είτε ατομικά είτε μέσω δημόσιας δήλωσης της διοίκησης (όπως αναφέρεται στο **κεφάλαιο III τμήμα η)**), η οποία θα μπορούσε να έχει τη μορφή δελτίου Τύπου. Η ατομική επικοινωνία διασφαλίζει την ενημέρωση όλων των επηρεαζόμενων δικαιούχων και την αποφυγή του κινδύνου στιγματισμού από το κοινό.

Εάν επιλεγεί η δημόσια δήλωση, είναι σημαντικό να μελετήσετε πολύ προσεκτικά το περιεχόμενο της ανακοίνωσης πολύ νωρίτερα. Πρέπει να είναι σαφές σε ποιον απευθύνεται η ανακοίνωση: αν περιλαμβάνει άτομα που προέρχονται από συγκεκριμένη περιοχή ή από ολόκληρη τη χώρα, αν αφορά μόνο τους δικαιούχους επικουρικής προστασίας ή και τους πρόσφυγες, αν υπάρχει καταληκτική ημερομηνία σχετικά με την άφιξη των δικαιούχων στη χώρα ασύλου κ.λπ. Κατά τη δημοσίευση της

⁽⁷⁴⁾ Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, *Καταστατικό του Γραφείου του Υπατού Αρμοστή του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες*, 1950, A/RES/428(V).

⁽⁷⁵⁾ Για περισσότερες πληροφορίες βλ. UNHCR, *Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία των προσφύγων αριθ. 3: Παύση του καθεστώτος του πρόσφυγα*, 2003, ό.π., υποσημείωση 14.

δήλωσης, είναι χρήσιμο για τη διοίκηση να καταρτίσει σχέδιο απάντησης σε ερωτήσεις μετά την ανακοίνωση, προκειμένου να λύσει απορίες των δικαιούχων, του κοινού και των μέσων ενημέρωσης.

1. Η χρήση ΠΧΚ

Οι διαδικασίες παύσης μεγάλης κλίμακας ενεργοποιούνται γενικά από δραστικές αλλαγές στις ΠΧΚ. Δεδομένων των σοβαρών συνεπειών της παύσης, η ουσιαστική και μη προσωρινή μεταβολή θα πρέπει να επιβεβαιώνεται με συνέπεια από διάφορες πηγές ΠΧΚ. Μία και μοναδική έκθεση δεν θεωρείται κανονικά επαρκής για την κίνηση της διαδικασίας. Θα πρέπει να υπάρχουν αρκετές αξιόπιστες εκθέσεις οι οποίες να καλύπτουν επαρκές χρονικό διάστημα και να περιγράφουν τη μεταβολή των περιστάσεων.

Οι ΠΧΚ θα βοηθήσουν τους χειριστές των υποθέσεων να κατανοήσουν το πλαίσιο της διαδικασίας, να εξηγήσουν στα πρόσωπα για ποιους ακριβώς λόγους περιλαμβάνονται στη διαδικασία και να υποστηρίξουν την εξέταση των επιμέρους υποθέσεων.

2. Η δυνατότητα πιο δομημένης εργασίας

Μια διαδικασία μεγάλης κλίμακας δίνει στους χειριστές υποθέσεων τη δυνατότητα να εργάζονται με πιο δομημένο τρόπο, καθώς οι υποθέσεις θα είναι πολύ παρόμοιες μεταξύ τους, παρόλο που πρέπει να διενεργείται εξατομικευμένη και συγκεκριμένη αξιολόγηση για κάθε υπόθεση σύμφωνα με όλες τις απαιτήσεις που προβλέπονται στην ΟΕΑΑ και στην ΟΔΑ, όπως περιγράφεται στις προηγούμενες ενότητες. Παρέχει επίσης στη διοίκηση τη δυνατότητα να καταρτίσει συγκεκριμένες οδηγίες σχετικά με τον τρόπο διεξαγωγής της συνέντευξης ή της γραπτής διαβούλευσης και να καταρτίσει κατάλογο θεμάτων προς εξέταση.

β) Πρακτικές ρυθμίσεις

Πριν από κάθε διαδικασία παύσης μεγάλης κλίμακας, πρέπει να δοθεί η δέουσα προσοχή στον σχεδιασμό και στις πρακτικές ρυθμίσεις. Μεταξύ άλλων, αυτές οι πρακτικές παράμετροι μπορούν να περιλαμβάνουν τους πόρους που απαιτούνται για τη διαχείριση των εκκρεμών υποθέσεων, τον χρόνο και τη διάρκεια της διαδικασίας, καθώς και τον αριθμό των εμπλεκόμενων προσώπων και τις ρυθμίσεις της εξέτασης.

Καθώς σε μια διαδικασία παύσης μεγάλης κλίμακας, πρέπει να εξεταστεί μεγαλύτερος αριθμός υποθέσεων μέσα σε περιορισμένο χρονικό διάστημα, η διοίκηση θα χρειαστεί επαρκή αριθμό υπαλλήλων για την εξέταση τυχόν γραπτών δηλώσεων των δικαιούχων, τη διεξαγωγή συνεντεύξεων και τη σύνταξη γραπτών αποφάσεων. Δεδομένου ότι κάθε απόφαση παύσης μπορεί να προσβληθεί, ο προγραμματισμός των πόρων γι' αυτόν τον πιθανό δεύτερο βαθμό πρέπει να ετοιμάζεται ταυτόχρονα. Ο αριθμός των δικαιούχων που επηρεάζονται από τη διαδικασία θα πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά τον προγραμματισμό της. Επιπλέον, το χρονικό πλαίσιο εντός του οποίου θα διεξαχθεί η διαδικασία θα πρέπει να αποφασιστεί με βάση τον αριθμό των υποθέσεων και τους διαθέσιμους πόρους. Άλλες πρακτικές ρυθμίσεις είναι, μεταξύ άλλων, η πρόβλεψη κατάλληλων χώρων, ο προγραμματισμός των συνεντεύξεων, οι διερμηνείς, η κατάρτιση των χειριστών υποθέσεων που θα συμμετάσχουν στη διαδικασία και η επικοινωνία με τους δικαιούχους και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη.

γ) Ενδιαφερόμενα μέρη στη διαδικασία μεγάλης κλίμακας

Δεδομένης της μεγάλης κλίμακας της διαδικασίας, πρέπει να εξεταστούν εξ αρχής οι συνέπειες για άλλα ενδιαφερόμενα μέρη και ο ρόλος τους στη διαδικασία.

Νομική αρωγή

Σε μια διαδικασία παύσης μεγάλης κλίμακας συμμετέχουν πολλοί δικηγόροι. Ως εκ τούτου, μπορεί να είναι χρήσιμο να πραγματοποιηθούν συναντήσεις με τους δικηγόρους για την ενημέρωσή τους σχετικά με την κίνηση της διαδικασίας, τον αναμενόμενο αριθμό συμμετεχόντων και τα κριτήρια συμπερίληψής τους. Συνιστάται να διατηρείται αυτή η ανταλλαγή πληροφοριών σε τακτική βάση καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας.

Κατά την επικοινωνία με τους δικαιούχους που θα υπαχθούν στη διαδικασία παύσης, η διοίκηση πρέπει επίσης να ενημερώνει τα εν λόγω πρόσωπα για το δικαίωμά τους σε νομική αρωγή.

Συνοριακοί αστυνομικοί και υπάλληλοι αρμόδιοι σε θέματα επιστροφής

Σε ό,τι αφορά τη διαδικασία επιστροφής, πρέπει να υπάρχει συνεργασία με τη συνοριακή αστυνομία και τους υπαλλήλους που είναι αρμόδιοι σε θέματα επιστροφής. Αυτό θα δώσει τη δυνατότητα στις αρχές που είναι αρμόδιες για την επιστροφή να προετοιμάσουν τη διαδικασία και να θέσουν τις βάσεις συνεργασίας με τις αρχές της χώρας καταγωγής για την αύξηση των επιστροφών. Οι αρχές της χώρας καταγωγής θα πρέπει να είναι έτοιμες να διεκπεραιώσουν όλες τις υποθέσεις και να διεξαγάγουν, όπου χρειάζεται, συνεντεύξεις επαλήθευσης της ιθαγένειας, προκειμένου να αποφευχθεί τυχόν συμφόρηση στο τέλος της διαδικασίας.

Οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών

Μπορεί επίσης να υπάρξει συνεργασία με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, καθώς αυτές μπορούν να βοηθήσουν στην ενημέρωση των ενδιαφερομένων σχετικά με τη διαδικασία και τις πιθανές συνέπειες. Επιπλέον, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών μπορούν να συμμετέχουν στην παροχή συμβουλών προς τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα σχετικά με τη διαδικασία.

Διοικητικές υπηρεσίες αρμόδιες για την ένταξη

Πρέπει επίσης να υπάρχει συνεργασία μεταξύ των διοικητικών αρχών που είναι αρμόδιες για θέματα ένταξης και ασύλου. Πράγματι, μια απόφαση παύσης μπορεί να θέσει τέλος στις προσπάθειες ένταξης και θα έχει συνέπειες για τα σχολεία και τους εργοδότες. Ως εκ τούτου, πρέπει να υπάρχει επικοινωνία καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας μεταξύ των διοικητικών αρχών που είναι αρμόδιες για θέματα ένταξης και ασύλου, ώστε να είναι δυνατή η λήψη τυχόν αναγκαίων μέτρων σε σχέση με τις διαδικασίες ένταξης.

Κυβέρνηση/υπουργεία αρμόδια για τη μετανάστευση

Συνιστάται να συμπεριληφθεί στα σχέδια το υπουργείο που είναι αρμόδιο για τη μετανάστευση και να παρέχονται συνεχείς πληροφορίες στην κυβέρνηση της χώρας σας, καθώς οι διαδικασίες παύσης μεγάλης κλίμακας θα κεντρίσουν το ενδιαφέρον της πολιτικής σκηνής. Αυτό το είδος επικοινωνίας είναι επίσης σημαντικό για την ενημέρωση του κοινού σχετικά με την πρόοδο της διαδικασίας.

δ) Συνέπειες των διαδικασιών μεγάλης κλίμακας

Οι διαδικασίες παύσης μεγάλης κλίμακας μπορεί να έχουν πολύ σημαντικές συνέπειες για τη διοίκηση, την κοινωνία και τα άτομα που επηρεάζονται από αυτές.

Συνέπειες για τη διοίκηση

Όπως προαναφέρθηκε, μια διαδικασία μεγάλης κλίμακας συνεπάγεται μεγάλο φόρτο εργασίας για τη διοίκηση. Ασκεί επίσης μεγάλη πίεση στο δευτεροβάθμιο σύστημα, καθώς όλες οι υποθέσεις στις οποίες θεωρείται ότι έχει παύσει το καθεστώς προστασίας αναμένεται κατά κανόνα να αποτελέσουν αντικείμενο προσφυγής.

Μπορεί επίσης να υπάρξουν δημοσιονομικές επιπτώσεις, καθώς η διοίκηση ενδέχεται να χρειαστεί να προσλάβει περισσότερους χειριστές υποθέσεων για να είναι σε θέση να τηρήσει το χρονοδιάγραμμα της διαδικασίας. Όσον αφορά τις συνεντεύξεις που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της διαδικασίας, ενδέχεται επίσης να υπάρξουν δημοσιονομικές επιπτώσεις σχετιζόμενες με έξοδα διερμηνείας.

Στο πλαίσιο μιας διαδικασίας μεγάλης κλίμακας μπορεί επίσης να προκύψουν πρόσθετες εργασίες για άλλα τμήματα της διοίκησης, όπως μεταξύ άλλων η διαχείριση αιτήσεων ασύλου από εξαρτώμενα μέλη της οικογένειας ή η αύξηση των αιτήσεων για άδειες διαμονής για άλλους λόγους.

Η διοίκηση πρέπει επίσης να αποφασίσει και για άλλα ζητήματα που αφορούν τα άτομα των οποίων το καθεστώς προστασίας παύει να ισχύει. Για παράδειγμα, πρέπει να καταρτίσει σχέδια σχετικά με τη στέγαση των προσώπων των οποίων το καθεστώς προστασίας έχει παύσει, μέχρι την επιστροφή τους, εξετάζοντας μεταξύ άλλων αν μπορούν να παραμείνουν στην τρέχουσα κατοικία τους.

Συνολικά, οι συνέπειες για τη διοίκηση μπορεί δυνητικά να είναι δαπανηρές και απαιτητικές. Αυτό αφορά την οργάνωση των εργασιών στο πλαίσιο της διαδικασίας μεγάλης κλίμακας, καθώς και τις εργασίες που πρέπει να πραγματοποιηθούν μετά τη λήψη των αποφάσεων.

Συνέπειες για την κοινότητα

Μια διαδικασία παύσης μπορεί επίσης να έχει αντίκτυπο στην κοινωνία εάν υπάρχουν πολλά άτομα που παύουν να απολαύουν του καθεστώτος προστασίας τους. Οι δικαιούχοι συχνά συνεισφέρουν ως μέλη της κοινότητας ή συμμετέχουν σε διαδικασία ένταξης κατά την οποία αναμένεται να γίνουν μέλη της κοινότητας ⁽⁷⁶⁾. Αυτό θα μπορούσε να σημαίνει ότι οι επιχειρήσεις ενδέχεται να χάσουν εργαζομένους και οι ενώσεις εθελοντική εργασία. Μια διαδικασία μεγάλης κλίμακας μπορεί επίσης να έχει συνέπειες σε ό,τι αφορά την αντίληψη της κοινωνίας σχετικά με τη διεθνή προστασία, καθώς μια διαδικασία μεγάλης κλίμακας —ιδίως όταν λαμβάνει μεγάλη δημοσιότητα— μπορεί να δώσει την εντύπωση ότι οι πρόσφυγες δεν είναι ευπρόσδεκτοι στη χώρα.

⁽⁷⁶⁾ Σύμφωνα με την εκτελεστική επιτροπή του προγράμματος του Υπατου Αρμοστή (ExCom), στο *συμπέρασμα αριθ. 69*, συνιστάται στα κράτη να εξετάσουν «κατάλληλες ρυθμίσεις» για πρόσωπα «τα οποία δεν μπορεί να αναμένεται να εγκαταλείψουν τη χώρα ασύλου, λόγω μακράς παραμονής στη χώρα αυτή, η οποία έχει ως αποτέλεσμα ισχυρούς οικογενειακούς, κοινωνικούς και οικονομικούς δεσμούς» (ε).

Συνέπειες για τους δικαιούχους

Γενικά, οι συνέπειες μπορεί να είναι δυσχερείς για τα άτομα που εμπλέκονται στη διαδικασία, καθώς δημιουργεί μεγάλη αβεβαιότητα στη ζωή τους. Κατά την περίοδο από την ανακοίνωση ότι η διοίκηση θα κινήσει διαδικασία μεγάλης κλίμακας έως ότου ληφθεί απόφαση για την υπόθεσή τους, δεν γνωρίζουν τι τους επιφυλάσσει μέλλον. Επιπλέον, εάν αποφασιστεί η παύση του καθεστώτος προστασίας τους, μπορούν να ασκήσουν όλα τα δικαιώματά τους για αποτελεσματική προσφυγή, πράγμα που σημαίνει ότι ενδέχεται επίσης να χρειαστεί να αναμένουν την οριστική απόφαση για την υπόθεσή τους.

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΗΣΤΕ ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ

με την ΕΕ

Υπάρχουν εκατοντάδες κέντρα πληροφόρησης Europe Direct σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Βρείτε εδώ το κοντινότερο κέντρο: https://europa.eu/european-union/contact_en

Επικοινωνήστε τηλεφωνικά ή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου

Το Europe Direct είναι η υπηρεσία που θα απαντήσει στις ερωτήσεις σας για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Τρόποι επικοινωνίας:

- καλέστε χωρίς χρέωση στο 00 800 6 7 8 9 10 11 (ορισμένοι τηλεπικοινωνιακοί πάροχοι ενδέχεται να σας χρεώσουν για την κλήση σας),
- καλέστε στο σταθερό +32 22999696 ή
- μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στη διεύθυνση https://europa.eu/european-union/contact_en

ΕΝΗΜΕΡΩΘΕΙΤΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΕ

Διαδικτυακά

Ενημερωθείτε για την Ευρωπαϊκή Ένωση σε όλες τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ στον δικτυακό τόπο Europa στη διεύθυνση https://europa.eu/european-union/index_en

Εκδόσεις της ΕΕ

Μπορείτε να μεταφορτώσετε ή να παραγγείλετε δωρεάν ή με χρέωση εκδόσεις της ΕΕ από την ηλεκτρονική διεύθυνση <https://publications.europa.eu/en/publications>. Για πολλαπλά αντίγραφα εκδόσεων που διατίθενται δωρεάν μπορείτε να απευθυνθείτε στο Europe Direct ή στο κέντρο πληροφόρησης της περιοχής σας (see https://europa.eu/european-union/contact_en).

Δίκαιο της ΕΕ και συναφή έγγραφα

Για νομική ενημέρωση που περιλαμβάνει το σύνολο του δικαίου της ΕΕ από το 1952 σε όλες τις επίσημες γλώσσες, επισκεφθείτε το EUR-Lex στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://eur-lex.europa.eu>

Ανοιχτά δεδομένα από την ΕΕ

Η Πύλη Δημόσιων Δεδομένων της ΕΕ (<http://data.europa.eu/euodp/en>) παρέχει πρόσβαση σε σύνολα δεδομένων από την ΕΕ. Τα δεδομένα αυτά μπορείτε να τα μεταφορτώσετε και να τα επαναχρησιμοποιήσετε δωρεάν τόσο για εμπορικούς όσο και για μη εμπορικούς σκοπούς.

Υπηρεσία Εκδόσεων
της Ευρωπαϊκής Ένωσης